Programmabegroting
Duiven 2026-2029

Inhoudsopgave

Inleiding **3**
Begroting in een notendop **4**
Programma 1 Bestuur **6**
Programma 2 Maatschappij **14**
Programma 3 Omgeving **26**
Algemene Dekkingsmiddelen **46**
Beleidsbegroting - Paragrafen **51**
Paragraaf 1 Lokale heffingen 51
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 58
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen 70
Paragraaf 4 Financiering 77
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 81
Paragraaf 6 Verbonden partijen 84
Paragraaf 7 Grondbeleid 93
Paragraaf 8 Openbaarheid 97
Paragraaf 9 Duurzaamheid 98
Financiële begroting - Baten en Lasten **99**
Baten en lasten per programma 2026 99
Mutaties reserves per programma 99
Voorcalculaties in meerjarenperspectief 99
Financiële begroting - Financiële positie **101**
Begrotingsrichtlijnen 101
Begrotingsresultaten en maatregelen 102
Financiële begroting - Conclusie **109**
Bijlagen **111**
Kerngegevens 111
Berekening tarieven afvalstoffenheffing 112
Berekening tarieven rioolrecht 113
Overzicht van reserves en voorzieningen 114
Vervangingsinvesteringen 130
EMU-saldo 134
Baten en Lasten per Taakveld 135
Overheadkosten 136
Indicatoren 137
Model E 138
Maatregelen Financieel gezond 2026 139

Inleiding

Samen aan de slag voor de gemeente Duiven

Voor u ligt de begroting 2026 van de gemeente Duiven. Deze begroting schetst de belangrijkste ontwikkelingen voor Duiven, Loo en Groessen. De gemeente staat voor complexe keuzes, mede door teruglopende rijksinkomsten. Tegelijkertijd wil de gemeente blijven investeren in wat nodig is voor een leefbare, sociale en toekomstgerichte gemeente.

Bij de voorjaarsnota is het financieel perspectief in beeld gebracht en zijn er maatregelen voorgelegd. Na besluitvorming van de raad zijn deze maatregelen nu verwerkt in de begroting. Maatregelen die bijdragen aan financieel herstel, met behoud van onze sociale waarden: omzien naar elkaar en samen bouwen aan Duiven. Daarbij is gekozen voor een gebalanceerd pakket van bezuinigingen, inkomstenverhogingen en het inzetten van de Algemene Reserve. We lopen in deze begroting niet vooruit op besluitvorming van de raad. Besluiten rondom de geluidsinstallatie van de raad, het vormen van een nieuwe bestemmingsreserve Hervormingsagenda en het niet invoeren van reclamebelasting met als mogelijk alternatief een verhoging van de OZB niet-woningen zijn niet in dit document verwerkt.

De gemeente streeft naar een eerlijke verdeling van lasten. Dat betekent kritisch kijken naar onze dienstverlening en dat betekent dat de gemeente maatregelen heeft moeten nemen die de gemeenschap raken. De gemeente blijft investeren in het sociaal domein, waar ondersteuning het hardst nodig is, en kiezen ervoor om sommige maatregelen gefaseerd en in samenwerking met partners uit te voeren.

Ondanks de financiële druk blijft de gemeente inzetten op woningbouw, duurzaamheid en sociale samenhang. De gemeente ontwikkelt woningbouwlocaties met oog voor bereikbaarheid, leefkwaliteit en klimaat. Onze aanpak op duurzaamheid is pragmatisch: afvalvermindering, energieopwekking en klimaatadaptatie staan centraal. In het sociaal domein zoeken we een nieuwe balans tussen inzet van inwoners, verenigingen, mantelzorgers, professionals en overheid.

Als gemeente neemt een faciliterende rol: zij ondersteunt de samenleving om zelf het verschil te maken. De gemeente wil een betrouwbare partner zijn voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Ook werkt de gemeente aan onze bestuurscultuur, met samenwerking op basis van vertrouwen, betrokkenheid en verantwoordelijkheid.

Deze begroting vraagt om gezamenlijke inzet. Duiven staat voor financieel uitdagende jaren, maar met een sterke gemeenschap en een duidelijke koers is er vertrouwen in een toekomstbestendige gemeente.

Duiven, 23 september 2025.

Begroting in een notendop

Highlights per programma

BESTUUR	MAATSCHAPPIJ	OMGEVING
Goed bestuur draagt bij aan vertrouwen in de overheid van inwoners. De gemeente wil inwoners het gevoel geven welkom te zijn. De gemeente zorgt voor laagdrempelige, vlotte en servicegerichte dienstverlening. Voor laagdrempelige en vlotte contacten en heldere communicatie. En de gemeente komt afspraken na. De gemeente betrekt inwoners actief bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving. Dit versterkt de onderlinge verbinding en leefbaarheid in wijk en dorp. Deze betrokkenheid en verbinding dragen ook bij aan de positieve gezondheid van inwoners.	De gemeente draagt bij aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving. Hierdoor kunnen inwoners zo zelfstandig mogelijk een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig reiken handvatten aan waarmee mensen zichzelf kunnen redden, elkaar ondersteunen en meedoen (participatie). De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal. Zodat de gemeente (waar nodig) de juiste en passende ondersteuning biedt. De systematiek van positieve gezondheid is daarbij leidend. De gemeente gaat uit van wat iemand wel kan en belangrijk vindt en denken in mogelijkheden. We bedenken oplossingen die meedoen makkelijker maken en aansluiten bij de leefwereld van de inwoner.	In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke toekomstgerichte en duurzame werk-, woon- en leefomgeving. Met ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie. Veel zaken in de omgeving hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van inwoners. Denk aan werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting, verbondenheid in de buurt en maatschappelijke voorzieningen. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.

Speerpunten: Digitale veiligheid Uitvoering geven aan participatie Implementatie Wet Open Overheid Cyberveiligheid eigen organisatie	Speerpunten: Realiseren van een sterke lokale toegang Inwoners versterken Werken volgens de bedoeling Asielopvang	Speerpunten: Uitvoeren Woonvisie/ versnellen woningbouw Ontwikkeling Biezenkampen Herontwikkeling Centrum Ploen Noord Groot Ontwikkeling Plakse Weide Transitie naar definitief Omgevingsplan Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete Liemerse Ambassade Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12 Duurzaamheid Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling

Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Bestuur richt zich op de relatie tussen de gemeente en haar inwoners, ondernemers, medewerkers en samenwerkingspartners. Centraal staan overheidsparticipatie – het ondersteunen van initiatieven vanuit de samenleving en het bedrijfsleven – en het bieden van toegankelijke en kwalitatieve dienstverlening. Ook de samenwerking met andere gemeenten en organisaties, het waarborgen van een veilige leef- en werkomgeving, en een solide financiële huishouding en ambtelijke organisatie maken hier onderdeel van uit.

Binnen dit programma vallen ondersteunende taken voor de gemeentelijke programma's 2 en 3, zoals communicatie, participatie, juridische ondersteuning en dienstverlening. Onder dienstverlening vallen onder andere de publieksbalies/Burgerzaken, het klantcontactcentrum, de gemeentelijke website en sociale media. Daarnaast omvat het programma het financiële beleid, de inkomsten uit het gemeentefonds, lokale heffingen zoals OZB, leges en overige belastingen evenals het beheer van gemeentelijke reserves.

Ook de verantwoordelijkheid van de gemeente voor openbare orde en veiligheid is in dit programma opgenomen. Samen met veiligheidspartners – zoals de veiligheidsregio, politie, brandweer en het openbaar ministerie – én met inwoners en bedrijven, wordt gewerkt aan een veilige gemeente. De prioriteiten uit het lokale veiligheidsplan zijn: zorg en veiligheid, aanpak van ondermijning en digitale veiligheid.

De gemeente streeft ernaar een betrouwbare, transparante en financieel stabiele partner te zijn voor inwoners, ondernemers en (overheids)instellingen. De speerpunten binnen dit programma dragen bij aan het versterken van de dienstverlening en samenwerking met onze gemeenschap en partners.

Voor 2026 houdt de gemeente vast aan de speerpunten zoals deze ook voor 2025 zijn geformuleerd. Deze speerpunten zien op beleidsdoelen zonder financiële claim. Het gaat daarbij om:

- Digitale veiligheid voor inwoners en bedrijven.
- Uitvoering geven aan participatie.
- Implementatie Wet open overheid.
- Cyberveiligheid van de eigen organisatie.

Externe ontwikkelingen

Winstwaarschuwing stijging energielasten vanwege geopolitieke spanningen.

De gemeente ziet dat door geopolitieke spanningen en deels ook de handelsoorlog de energieprijzen weer stijgen. Ook ziet de gemeente dat de netwerkkosten stijgen door forse netwerkinvesteringen vanwege capaciteitstekorten op het stroomnetwerk door de energietransitie. Stijgende kosten raken meteen de exploitatie van bijvoorbeeld maatschappelijk vastgoed, pompgemalen en openbare verlichting. Met de kennis van februari / maart 2025 ziet de gemeente dat er voor 2026 een lichte stijging wordt verwacht, maar er is al 60% van de inkoop van gas en stroom vastgeklikt. De overige 40% moet nog vastgeklikt worden. Het effect wordt nu nog niet als fors verwacht maar over de langere termijn naar 2027 en 2028 kan dat wel meer effect hebben. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd, maar het is verstandig nu al maatregelen te treffen door middel van verduurzaming en wellicht het risico ook op te nemen in de risicoparagraaf.

Informatisering en de digitale samenleving

Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren en de betrouwbaarheid van de gemeente. In de afgelopen periode zijn met name de risico’s rondom ransomware toegenomen. Om goed in te kunnen blijven spelen op alle ontwikkelingen, uitdagingen en bedreigingen in relatie tot de toenemende afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode. In het licht van de financiële mogelijkheden is er gekozen voor het minimale scenario van de I&A-visie. Dit betekent dat met name op het vlak van innovatie geen investeringen mogelijk zijn.

Artificial Intelligence (AI)
De komende jaren komt er vanuit de Digital Decade veel nieuwe Europese wet- en regelgeving op gemeenten af. Inmiddels is er een Europese AI-verordening van kracht die voor gemeenten verantwoordelijkheden meebrengt op het gebied van AI-gebruik. De gemeente volgt hierbij de handreikingen vanuit de VNG. Het ontbreken van voldoende aandacht en capaciteit op dit thema lijkt langzamerhand niet meer houdbaar. Voorlopig kiest de gemeente ervoor om de ontwikkelingen zo goed als mogelijk te volgen en nog geen extra inspanning te doen op het gebied van AI. Het is niet uit te sluiten dat de noodzaak voor specialisatie en actieve regulatie en begeleiding van AI-implementatie en -gebruik binnen de organisatie de komende jaren tot een extra capaciteitsvraagstuk zal leiden. Intussen zal AI – als we dit goed weten uit te rollen en in ons voordeel weten in te zetten – ons op termijn ook helpen om onze processen, werkzaamheden en dienstverlening efficiënter in te richten en een bijdrage leveren aan de oplossing ten aanzien van de toenemende krapte op de arbeidsmarkt.

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente is een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

Elk contact met de gemeente draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. De gemeente is daartoe een transparante organisatie, die zijn informatiehuishouding en informatieveiligheid op orde heeft.

De manier waarop de dienstverlening, communicatie, participatie en de aandacht voor veiligheid (digitaal en fysiek) zijn georganiseerd draagt hieraan bij.

De gemeente heeft een visie op dienstverlening. In de gemeentelijke organisatie worden de vier uitgangspunten uit de Visie op dienstverlening (‘inwoner centraal’, ‘servicegericht’, ‘duidelijk’ en ‘kennis van zaken’) verankerd. Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom en merken zij in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.

Om de samenwerking en de verbinding tussen gemeente en samenleving te bevorderen, is in 2023 een beleidskader Participatie vastgesteld. De werkwijze die daarbij hoort, is inmiddels ook ontwikkeld en geborgd in de organisatie. In 2026 zal aanvullend nog een participatieverordening moeten worden opgesteld.

Een goede en tijdige communicatie en transparantie van informatie draagt bij aan meer begrip voor elkaar en voor gemaakte keuzes. Zoveel mogelijk stukken en beraadslagingen zijn openbaar en eenvoudig opvraagbaar. Alleen als het absoluut noodzakelijk is, wordt geheimhouding opgelegd.

De gemeente is een veilige plaats om te wonen, te werken en te verblijven. De gemeente probeert ervoor te zorgen dat kwetsbare personen niet afglijden naar risico-, overlastgevend of crimineel gedrag. Inwoners en bedrijven worden bewust gemaakt van de gevaren van digitale criminaliteit, zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen. De gemeente werkt goed samen met andere overheidsinstanties om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken.

A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	**Digitale veiligheid**
Doel	Inwoners en bedrijven bewust maken van de gevaren van digitale criminaliteit. Zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm geworden van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. De digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet meer bewustwording ontstaan.
Risico’s	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie of enorme bedrijfsschade. En zelfs tot ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	In het Integrale veiligheidsplan 2023-2026 is digitale criminaliteit als prioriteit opgenomen. In het plan staat op hoofdlijnen wat we willen gaan doen. De acties spreiden zich uit over meerdere jaren.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaam komen er projecten en initiatieven rondom dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven. Het vraagt vooral om personele inzet.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Hierbij zoeken we samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum.

1.A.2	**Uitvoering geven aan participatie**
Doel	Participatie gaat over actieve inwonersbetrokkenheid. Over hoe inwoners een rol kunnen spelen bij de voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van zaken in het publieke domein. Dat kan op initiatief van de gemeente of van inwoners zelf. Participatie is doen. Actief het dorp in (bijvoorbeeld via dorpsgesprekken) en met elkaar in gesprek over verschillende meningen, ervaringen, ideeën en belangen over verschillende onderwerpen. Achterhalen waar mensen zich voor willen inzetten en dit faciliteren. Uitleggen waar de gemeente mee bezig is. En leren van de ervaringen die de gemeente daarbij opdoet. Kortom: participatie is samen aan de slag zijn.

1.A.2	Uitvoering geven aan participatie
Toelichting	In 2023 is het beleidskader participatie vastgesteld en in 2024 het uitvoeringsplan. Daar geeft de gemeente de komende jaren uitvoering aan. Medewerkers krijgen opleiding en advies in het werken volgens het stappenplan participatie en vullen bij elk project de participatiescan in om te bepalen of een participatietraject moet worden gevolgd en een participatieplan moet worden opgemaakt (de nieuwe werkwijze). Daarnaast zet de gemeente in op begeleiding van burgerinitiatieven (op het gebied van groen en spelen) via een Initiatievenloket. Daar kunnen inwoners een beroep op de gemeente doen voor ondersteuning.
Risico's	De participatiescan en het stappenplan worden onvoldoende gevolgd, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. De nieuwe werkwijze maakt dat risico kleiner. Invoering van het Uitdaagrecht vormt een extra uitdaging en risico, omdat de begeleiding van initiatieven op basis van het Uitdaagrecht relatief onbekend terrein zijn.
Planning	De organisatie werkt inmiddels volgens de nieuwe werkwijze nadat hier organisatie-breed trainingen voor zijn gegeven. Collega's gebruiken inmiddels de participatiescan en het stappenplan. Participatieadviseurs worden daarbij door hen ingeschakeld. Het doel voor 2026 is het doorgaan met deze implementatie. Aandacht voor het opleiden van nieuwe medewerkers en het toepassen van de werkwijze blijven de belangrijkste aandachtspunten voor 2026. Eind 2026 zal worden geëvalueerd of invoering van de nieuwe werkwijze en de implementatie van het beleidskader participatie succesvol is geweest. Eind 2026 wordt de evaluatie aangeboden aan de raad. Daarna stelt zij dan de participatieverordening vast, hetgeen voor 1-1-2027 ook is voorgeschreven in de Wet Versterking Participatie op decentraal niveau.
Financiën	Het budget ten behoeve van de bemensing van het initiatievenloket (ad. 75.000) is beschikbaar gesteld voor deze coalitieperiode. In de Voorjaarsnota van 2026 zal een evaluatie worden opgenomen met een voorstel of en zo ja hoe het loket zal worden gecontinueerd vanaf 2027.
Participatie	Dit speerpunt is gericht op het versterken van de kwaliteit van participatieve trajecten. Op basis van ervaringen scherpt de gemeente werkwijzen en beleid verder aan.

1.A.4	Implementatie Wet Open Overheid (WOO)
Doel	Een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding op orde heeft.
Toelichting	De Wet open overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het grote verschil tussen de Woo en de Wob is de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie in 11 informatiecategorieën. Een belangrijk onderdeel van de Woo is het op orde brengen van de informatiehuishouding van de gemeenten en 1Stroom. Dit vindt gefaseerd plaats tot en met 2027.
Risico's	De Gemeenschappelijke Regelingen waarmee onze gemeenten verbonden zijn moeten zich ook houden aan de Wet open overheid. Zij krijgen hiervoor geen budget vanuit het Rijk.
Planning	De implementatie van de Woo duurt nog tot en met 2027.
Financiën	De implementatie van de Woo is in de begroting gedekt uit de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar heeft gesteld. Er worden geen extra middelen gevraagd.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van de informatievoorziening aan inwoners. Daarnaast gaan we inwoners actief vragen hoe zij de informatievoorziening van de gemeenten ervaren. Bijvoorbeeld via een klankbordgroep.

1.A.5	Cyberveiligheid eigen organisatie
Doel	Cyberveiligheid in de organisatie van de gemeente vergroten.

1.A.5	Cyberveiligheid eigen organisatie
Toelichting	De gemeente en de gemeentelijke organisatie moeten weerbaar zijn tegen cybercriminelen. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Onze dienstverlening is afhankelijk van goed werkende ICT-systemen. Daarnaast werkt de gemeente veel met privacygevoelige informatie. Het gijzelen of stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Snel signaleren en bestrijden van incidenten is dan ook belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van informatie of andere middelen en bedrijfsschade en zelfs tot ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	Regionaal ICT en Inkoop Dienstencentrum (RID) en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen. De RID voert de benodigde technische wijzigingen uit. 1Stroom werkt aan het vergroten van het bewustzijn rondom informatieveiligheid en aan de digitale vaardigheden van de organisatie. Dit gebeurt met opleidingen en een cyberveiligheidsoefening.
Financiën	De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID. Kosten voor het vergroten van het interne bewustzijn en het uitvoeren van een cyberveiligheidsoefening zijn gedekt vanuit de bestaande middelen.
Participatie	Participatie is niet van toepassing op het vergroten van de cyberveiligheid van de eigen organisatie.

Aanvullende wens

Geluidsinstallatie raadszaal
De microfoons in de raadszaal geven regelmatig storingen. De huidige installatie is niet meer door te ontwikkelen. Daarom onderzoekt de gemeente wat nodig is om zowel de techniek als de ondersteuning op het gewenste niveau te brengen. Een voorstel hiervoor wordt opgesteld in samenwerking met de raad, griffie en facilitaire zaken. Om de aanschaf van een nieuw systeem te kunnen bekostigen wordt een krediet van € 55.000 gevraagd. Dat levert een kapitaalslast op van € 12.100.

1.3 Wat gaat het kosten?

Kosten bestaand beleid programma Bestuur

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Lasten	18.590	21.042	20.596	21.282	21.942	22.011
Baten	58.227	59.667	63.114	64.773	64.969	66.399
Saldo voor bestemming	**39.637**	**38.625**	**42.518**	**43.491**	**43.027**	**44.388**
Mutaties reserves	-306	2.691	2.562	158	45	44
Saldo na bestemming	**39.331**	**41.316**	**45.080**	**43.649**	**43.072**	**44.432**
Incidentele baten en lasten	681	-33	-33	-33	-33	-33
Structureel saldo	**40.012**	**41.283**	**45.047**	**43.616**	**43.039**	**44.399**

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029
Reeds verwerkt in de cijfers:				
Wensen/Keuzemogelijkheden				
Noodstroomvoorziening gemeentehuis	6.000	6.000	6.000	6.000
Autonome ontwikkelingen:				
OZB woningen	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000

OZB niet woningen	21.000	21.000	21.000	21.000
VGGM bevolkingszorg	64.000	64.000	64.000	64.000
Decembercirculaire	-436.975	-700.487	-613.267	-613.267
Gevolgen voorjaarsnota Rijk 2025	-2.664.000	-2.649.000	-1.061.000	-1.184.000
Aanpassing dividendbeleid Alliander	82.000	82.000	82.000	82.000
Toeristenbelasting	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Toeristenbelasting arbeidsmigranten	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
1Stroom	467.577	231.729	128.893	461.990
Groene Metropool Regio	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500
Nieuwe CAO	-788.853	-831.110	-868.014	-906.395
Bezuinigingsmaatregelen:				
Stoppen of doorvoeren huurverhoging Eilandplein	-	4.000	4.000	4.000
Verkopen grondposities HAP Groessen (Tempelstraat)	36.000	1.153	1.153	1.153
Verkoop gehele OG-tent	-	80.000	80.000	80.000
Onderzoek verhoging pacht/ huur	-	2.500	2.500	2.500
OZB woningen inflatie	127.200	127.200	127.200	127.200
OZB woningen extra	230.457	230.457	230.457	230.457
OZB niet woningen inflatie	95.400	95.400	95.400	95.400
OZB niet woningen extra	172.843	172.843	172.843	172.843
Reclamebelasting	125.000	125.000	125.000	125.000
Precariobelasting	25.000	40.000	40.000	40.000
Inzet 10% surplus van de algemene reserve	2.162.700			
Meicirculaire	409.854	-102.297	-171.500	-484.963

1.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

De gemeente neemt deel aan diverse gemeenschappelijk regelingen. Een gemeenschappelijke regeling is een vorm van samenwerking tussen verschillende bestuursorganen ter behartiging van een of meerdere belangen van die bestuursorganen. De Gemeenschappelijke regelingen vragen hun bijdrage via besluiten van hun eigen Algemeen Bestuur van de betreffende gemeente.

Gelet op de ambities en ontwikkelingen zullen de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen hoger uitvallen. Om hierop te anticiperen hebben de gezamenlijke wethouders van financiën uit de regio Arnhem aan alle gemeenschappelijke regelingen een brief gestuurd met de oproep om bij te dragen aan de bezuinigingsopgave waar de individuele gemeente voor staan.

De gemeente neemt deel aan de volgende regelingen:
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Euregio Rijn en Waal
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
- Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (DRAN)
- 1Stroom
- Samenwerking de Liemers (SDL (RSD/RID))
- Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg
- Modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland (MGR)
- Gemeenschappelijke regeling Huisvesting Voorgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)

Behalve deze gemeenschappelijke regelingen zijn er tal van andere vormen van samenwerking waaraan wordt deelgenomen maar die niet vallen onder de Wet gemeenschappelijke regelingen, bijvoorbeeld de Liemerse Ambassade en de Economic Board.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweerzorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR) • Voorzien in de meldkamerfunctie • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel • Inventariseren van en adviseren over risico's • Voorbereiden op de bestrijding van branden • Organiseren van de crisisbeheersing • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken, is er een auditcommissie ingesteld en een regionaal controllersoverleg.
Onze inzet in 2026	Samen met VGGM zorgen voor een goede uitvoering van de brandweer- en gezondheidstaken in onze gemeente. En voor een goede voorbereiding op mogelijke crisissituaties. Daarbij is over 2025 en 2026 wel een besparing van 2% op de gemeentelijke bijdrage afgesproken. Eind 2025 zal de discussie over structurele besparingen bij VGGM worden afgerond. De versterking van de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt in 2026 voortgezet. Dit komt de gehele organisatie ten goede. Bij de GGD worden de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig gemaakt.

	Euregio Rijn en Waal
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit, vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden en adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2026	De gemeente blijft lid van deze gemeenschappelijke regeling. Waar mogelijk doet de gemeente mee in projecten en worden de subsidiekansen benut.

1Stroom

Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • robuuster wordt (minder **kwetsbaar**), • voldoende flexibel is om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (**kracht**), • optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (**kwaliteit**), • interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid strategische kansen kan benutten (**kansen),** • niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (**kosten**).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar. De personele risico's zijn benoemd in paragraaf Weerstandsvermogen.
Onze inzet in 2026	In 2026 ligt de focus op het verder ontwikkelen van de lange termijn strategie van de organisatie. Een strategie die past bij de ontwikkelingen die op 1Stroom af komen en die aansluit bij de missie, visie en kernwaarden. Daarbij wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het versterken van de interne sturing en beheersing. In 2025 is een driejarige pilot datagedreven werken gestart, welke in 2026 wordt voortgezet. Tot slot wordt ook in 2026 ingezet op het verlenen van goede dienstverlening, een prettige en veilige werkomgeving en aantrekkelijk werkgeverschap.

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht, met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid. Dit door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ICT en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling blijft bij de individuele gemeenten, maar waar mogelijk op elkaar afgestemd. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Afstemming gebeurt via periodieke overleggen op verschillende niveaus.
Onze inzet in 2026	In 2026 blijven we ambtelijk en bestuurlijk aangesloten op de doorontwikkeling van de RID en RSD.

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers bij het beheer van hun archiefstukken volgens de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefstukken van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefstukken.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2026	Voortzetten van het project aansluiting E-depot. Zo voldoen we aan de wettelijke verplichting om permanent digitale archiefbescheiden duurzaam te bewaren.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Inleiding

Het programma Maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Naast de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, jeugd en participatie omvat het ook taken met betrekking tot sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting.

De strategische keuze voor scenario C “versnellen door te investeren is door de Raad genomen op 2 juli 2024. Ultimo 2024 is er een start gemaakt met het herijken van het sociaal domein, om de (nog) in te vullen randvoorwaarden van het “werken volgens de bedoeling” in beeld te krijgen. Het uitwerken van de keuze voor scenario C en het herijken wordt in samenhang uitgevoerd en de in te vullen randvoorwaarden worden onderdeel van de uitvoeringsagenda 2024-2026.

Het werken volgens de bedoeling raakt iedereen in het sociaal domein en de realisatie van deze verandering is geen eenvoudige opgave. Het draait om het starten van deze duurzame verandering. Tevens omvat het leren, bijsturen, monitoren en het volharden ervan. Vooral in de pilot Blijfwijk wordt deze verandering getoetst. De onderstaande leidende principes (in willekeurige volgorde) zijn dan helpend en richting gevend voor de benodigde verandering:

1. De gemeente kan het niet alleen. De gemeente benut de kracht van onze inwoners, verenigingen, organisaties en ondernemers om de ondersteuning en zorgverlening goed en blijvend te kunnen aanbieden;
2. De gemeente zet in op normaliseren. Dat betekent: de gemeente geeft hulp passend bij behoefte (en leefomgeving) van onze inwoner en zorgt dat er in het sociaal domein een balans is tussen elkaar helpen en gemeentelijke ondersteuning. De gemeente maakt keuzes om deze ondersteuning betaalbaar te houden. De gemeente heeft één integrale toegang voor zorg & veiligheid en achterliggend zijn er vangnetten voor zorg & veiligheid;
3. De gemeente zet in op preventie, op ondersteuning en zorgverlening dichtbij, duurzaamheid, divers woningaanbod, een veilige en groene leefomgeving en de gemeente werkt gebiedsgericht;
4. De gemeente geeft ruimte om het anders werken te leren, door pilots in wijken te organiseren. De gemeente accepteert de consequenties van het anders werken en volhardt in deze koers.

Uiteindelijk gaat het erom dat in 2040 onze inwoners positieve gezondheid en kwaliteit van leven ervaren en dat het dan passende ondersteuning- en zorgstelsel betaalbaar blijft. Alle veranderingen (de transformatie) grijpen in op de volle breedte van het sociale domein: de sociale basis, het vangnet en de lokale toegang tot het sociaal vangnet. Onderstaande figuur geeft de structuur van het sociaal domein, het deurtje verbeeldt de lokale toegang.

De sociale basis omvat alle vormen van ondersteuning die zonder indicatie beschikbaar zijn. Dit kan bijvoorbeeld ondersteuning van buren, mantelzorgers, vrijwilligers of het financieel trefpunt zijn. Het *vangnet* wordt gevormd door alle zorg en ondersteuning waar een indicatie voor nodig is. Dan gaat het bijvoorbeeld om een bijstandsuitkering of huishoudelijke hulp. De *lokale toegang* verleent deze indicatie.

De uitdaging voor de komende jaren is om het sociaal domein toekomstbestendig te maken. Essentiel is het versterken van de lokale toegang, versterken van de sociale basis en versterken van inwoners. Meer laagdrempelige hulp moet leiden tot snellere, betere en goedkopere ondersteuning en minder maatwerkvoorzieningen.

2.2 Wat willen we bereiken?

Uiteindelijk is het doel dat in 2040 al onze inwoners positieve gezondheid en kwaliteit van leven ervaren en dat het dan passende ondersteuning- en zorgstelsel betaalbaar blijft.

Positieve gezondheid houdt vooral in dat inwoners zich goed voelen en dat ze de koers van hun eigen leven kunnen bepalen, ondersteund door de kracht van de samenleving en, indien nodig, door laagdrempelige zorg en kortdurende (welzijns-) voorzieningen. Het model positieve gezondheid dient als uitgangspunt.

De gemeente ondersteunt gezinnen, kinderen en jongeren bij het lichamelijk en psychisch gezond opgroeien in een veilig leefmilieu. Met als uitgangspunt: zo licht als kan en zo zwaar als nodig is. Dit doet de gemeente door in samenwerking met professionele partners op preventie in te zetten binnen een dekkend zorgnetwerk. Een voorbeeld in het kader van preventie is het inzetten van de voorziening “ontmoeten”.

Mensen met psychische of sociaal-maatschappelijke problemen zijn volwaardig onderdeel van onze samenleving. Dit draagt bij aan voorspoedig herstel en het afnemen van problemen. Voorwaarden hiervoor zijn veilig en betaalbaar wonen, in of dicht bij de eigen woonplek, met passende begeleiding en ondersteuning, zinvol werk, voldoende inkomen, in een veilige en gezonde leefomgeving en een welwillende samenleving.

We stimuleren nieuwkomers om mee te doen in de maatschappij. De achterstand op dit punt is onderkend, dus er moet waar mogelijk actie ondernomen worden. Door het begrijpen en spreken van de Nederlandse taal, door een thuis te hebben, te participeren op werkgebied en

op sociaal vlak deel te nemen in de maatschappij, vindt snelle juiste integratie plaats. Hierbij creëert de gemeente draagvlak bij de nieuwkomer en zijn omgeving. Uit de inwonerraadpleging over vluchtelingenopvang bleek dat inwoners uit de Liemers en vluchtelingen het vaak eens zijn over wat er nodig is om goed samen te leven. Dit sluit aan bij wat wij als gemeenten (Duiven, Westervoort en Zevenaar) belangrijk vinden. De resultaten van de PWE-raadpleging bevestigen dat. Onze aanpak richt zich op taal, werk, integratie en acceptatie in de samenleving. De jaren 2025 en 2026 gebruiken we de resultaten om onze duurzame visie te ontwikkelen en onze plannen te verbeteren. Zo werken we aan beter beleid voor de opvang van vluchtelingen en de huisvesting van statushouders in de Liemers.

Het vergroten van de (financiële) weerbaarheid van onze inwoners, zodat iedereen de kans krijgt actief deel te nemen aan de samenleving.

De kracht van het verenigingsleven

Voor de komende jaren is het belangrijk om het sociaal domein toekomstbestendig te houden. Het verenigingsleven speelt daarbij een belangrijke rol. Het zorgt voor een breed en hecht netwerk voor inwoners dat bescherming kan bieden tegen veel sociale problematieken. Verenigingen kunnen, met lokale kennis en toegang, zorgen voor laagdrempelige hulp en daardoor bijdragen aan snellere, betere en goedkopere ondersteuning en minder maatwerkvoorzieningen.

Alle veranderingen in het sociale domein geeft de gemeente vorm langs vijf ontwikkellijnen::

Vitaal deelnemen

Dit betreft de ondersteuning die geboden wordt aan volwassen inwoners om energiek en volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving.
Wettelijke kaders voor deze lijn: Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet publieke gezondheid (Wpg), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet.

Gezond en veilig opgroeien

Deze lijn omvat de ondersteuning die aan alle gezinnen, kinderen en jongeren geboden wordt om veilig en gezond op te groeien.
Wettelijke kaders van deze lijn: Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs, Leerplichtwet, Wet publieke gezondheid (Wpg).

Beschermd thuis

Dit omvat de ondersteuning die geboden wordt aan mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of psychosociale problemen.
Wettelijk kader van deze lijn: Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), Wmo.

Integratie en vluchtelingen

Dit betreft de ondersteuning die geboden wordt aan mensen die in onze gemeente integreren.
Wettelijk kader van deze lijn: Wmo, Wet Inburgering en Spreidingswet.

De dagelijkse basis op orde

Ondersteuning die geboden wordt aan inwoners om het dagelijks leven op orde te hebben of te krijgen. Wettelijk kader van deze lijn: Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Externe ontwikkelingen

Hervormingsagenda jeugd

In het kader van de landelijke hervormingsagenda jeugd zet de gemeente Duiven in op het zo dichtbij mogelijk organiseren van zorg en ondersteuning. Het doel is jeugdigen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving te helpen, zodat zwaardere en duurdere vormen van jeugdhulp worden voorkomen. Vijf basisfuncties zijn richtinggevend: Een veilige leefomgeving, tijdige signalering van ondersteuningsvragen; handelen vanuit een brede blik; toegankelijke en bereikbare hulp, continu leren en ontwikkelen.

Deze aanpak vraagt om een integrale benadering, waarbij we voorliggende voorzieningen zoals maatschappelijk werk op school, het consultatiebureau en het sociaal loket verbinden met geïndiceerde jeugdhulp. De hervorming raakt ook andere domeinen zoals volwassenzorg, werk & inkomen en schuldhulpverlening. Het versterken van de lokale toegang sluit aan bij de aanbevelingen uit het inspectierapport Toezicht Sociaal Domein (januari 2025), waarin wordt opgeroepen tot een betere inrichting van deze toegang.

Om deze transformatie mogelijk te maken zijn extra investeringen nodig. Het Rijk stelt via de meicirculaire 2025 aanvullende middelen beschikbaar:
- € 600.000 per jaar in 2026 en 2027
- € 400.000 per jaar van 2026 t/m 2029
  Vanaf 2028 wordt een besparing van € 650.000 op jeugdzorg verwacht.

De middelen worden ingezet op basis van een plan van aanpak, waarin onder meer aandacht is voor:
- Inrichting van een sterke lokale toegang (0–100 jaar)
- Integraal en methodisch werken bij complexe problematiek
- Laagdrempelige beschikbaarheid van lichte hulp
- Versterking van voorliggende voorzieningen
- Versterken van de verplichte regionale samenwerking
- Regionale inkoop van jeugdhulp passend bij de hervormingsagenda
- Datagedreven werken binnen het sociaal domein
- Werken volgens de bedoeling en uitvoering van inspectieadviezen

We brengen de aanvullende middelen voor 2026, 2027 en 2028 onder in een bestemmingsreserve, zodat deze gericht kunnen worden ingezet voor de uitvoering van de hervormingsagenda jeugd.

Arbeidsmarktsituatie

Er is sprake van een gespannen arbeidsmarkt, waardoor het moeilijk is om goed gekwalificeerd personeel te werven. Dit geldt zowel voor de zorg en welzijnsaanbieders als voor de gemeente zelf.

Decentralisatie en extramuralisering zorg

De decentralisatie van de jeugdzorg en de extramuralisering van de GGZ en de ouderenzorg wordt verder doorgevoerd. Hierdoor wonen jeugdigen en volwassenen met een zorgvraag steeds langer zelfstandig thuis. Vanuit inwoners en partners krijgt de gemeente signalen dat de problematiek van de zelfstandig wonende jeugdige en volwassene met zorg- en ondersteuningsvraag, steeds verder toeneemt in aantal. De problematiek wordt ook complexer. Een effect is dat er meer Wmo aanvragen zijn om het langer thuis wonen mogelijk te maken en er ontstaat meer eenzaamheid onder de groep inwoners die langer thuis wonen.

Abonnementstarief

De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo staat momenteel gepland voor 1 januari 2027. Dit is echter onder voorbehoud, want het wetsvoorstel moet nog worden goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Omdat het wetsvoorstel inmiddels controversieel is verklaard, ligt de behandeling stil totdat er een nieuw kabinet is gevormd en de parlementaire behandeling wordt hervat.

Decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis uitgesteld naar 2027.

De decentralisatie van beschermd wonen is wederom uitgesteld van 2026 naar 2027. Maar met de val van het kabinet is de kans groot dat deze nieuwe datum ook niet gehaald gaat worden. Het doel van de decentralisatie is om inwoners met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de eigen omgeving op te vangen en te ondersteunen. Vanaf 2026 worden alle gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van beschermd wonen

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een gezamenlijk programma van de ministeries van J&V en VWS en de VNG, waarin nauw samengewerkt wordt met de partners in het veld. Dit programma loopt tot 2030. De jeugdbescherming dient effectiever en slimmer te worden georganiseerd. De planning hiervoor is vijf tot tien jaar. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de lokale toegang. Vanuit de regionale samenwerking werken we mee aan deze ontwikkeling. De kern is dat gezinnen en kinderen beter en sneller worden geholpen. Daarbij wordt toegewerkt naar één vast gezicht vanuit de lokale uitvoering die hulp biedt aan een gezin. Indien nodig betrekt deze regievoerder een professional vanuit het op te richten regionale veiligheidsteam. In dat veiligheidsteam zijn de functies van de gecertificeerde instellingen (GI), Veilig Thuis (VT) opgenomen.

Wet van school naar duurzaam werk

Per 1 januari 2026 treedt de Wet van school naar duurzaam werk in werking. De gemeente wordt door middel van deze wet gestimuleerd om vanuit de participatiewet eerder aan te sluiten bij de scholen om jongeren waar nodig eerder te ondersteunen richting een (leer)werkplek. Op dit moment is de wet nog in ontwikkeling. We volgen we de ontwikkelingen en bereiden ons voor waar mogelijk.

Toename mentale problematiek jongeren

De Gezondheidsmonitor Jeugd 2024 laat een toename van mentale problemen bij jongeren zien, zoals stress en posttraumatische stressstoornissen. De oorzaak is nog altijd (gedeeltelijk) de nasleep van COVID-19 en de druk door sociale en economische omstandigheden. Dit resulteert voor de gemeente in meer aanvragen voor (ondersteuning en aanbod) Wmo en Jeugdwet en meer langdurige en gespecialiseerde aanvragen.

Arbeidsmarktregio Midden Gelderland / Regionale Sociale Dienst RSD

Door de schaarste op de arbeidsmarkt ontstaan er mogelijkheden om inwoners met een aanzienlijke afstand tot de arbeidsmarkt toch aan een baan te helpen. Om dit mogelijk te maken, wordt zowel binnen de arbeidsmarktregio als samen met de RSD hard gewerkt aan het aanbieden van passende trajecten voor deze doelgroep.

In de huidige arbeidsmarkt stijgt het gevraagde opleidingsniveau voor banen, waardoor de afstand tot werk voor werkzoekende inwoners steeds groter wordt. Om deze afstand te overbruggen, wordt in de regio actief samengewerkt tussen partijen zoals Scalabor, het bedrijfsleven, scholen, sociale diensten en het Werkgeversservicepunt (WSP). Samen zetten zij zich in om trajecten te creëren die aansluiten bij de behoeften van werkzoekenden.

De eerste resultaten zijn al zichtbaar. Dit vraagt echter om een grote inzet van lokale beleidsadviseurs, die vanuit de verschillende regio's de samenwerking versterken en inspelen op de plaatselijke behoeften.

Digitalisering en technologie

Steeds meer inwoners wensen een digitale toegang en/of geautomatiseerde aanvraagprocedures en -beoordelingen. Dat is alleen mogelijk bij enkelvoudige aanvragen en nog niet in onze gemeente. De technologische ondersteuning thuis en in de zorg wordt steeds meer ingezet in Nederland. Denk aan E-health: smartphones gebruiken om bijvoorbeeld een time-out nemen (bij huiselijk geweld) en telemonitoring voor ouderen. Het verhoogt de zelfredzaamheid van inwoners en ondersteunt langer thuis wonen en het levert (in vergelijkbare gemeenten) structurele besparingen op. In onze gemeente zijn deze digitale toepassingen nauwelijks toegepast.

2.3 Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente zal (rekening houdend met de externe ontwikkeling en scenario C) alle veranderingen binnen het sociaal domein onder de bekende noemer van Samen Sterk vormgeven. Om alle veranderingen (het herijken van het sociaal domein) voor de komende jaren inhoudelijk richting te geven zijn leidende principes opgesteld (zie paragraaf 2.1).

Het toepassen van deze principes zal leiden tot het gewenste resultaat: onze inwoners ervaren positieve gezondheid en kwaliteit van leven en het bijbehorende ondersteuning- en zorgstelsel is betaalbaar voor de gemeente.

In het kader van Samen Sterk is er gekozen voor de onderstaande speerpunten en deze worden opgavegericht, geprioriteerd en in samenhang opgepakt:

1. Realiseren van een sterke lokale toegang

Door de toegang te versterken en deze toegankelijker en effectiever te maken voor inwoners van 0 tot 100 jaar, worden mensen sneller geholpen én is er minder doorstroom naar duurdere geïndiceerde zorg. Het betreft hier alle levensdomeinen en dat vereist en versterkt integraal werken. Hier werken we aan door de breed uit te vragen bij inwoners met een hulpvraag en door regionaal afgesproken methodieken in te voeren. We onderzoeken hoe geïndiceerde lichtere vormen van hulpverlening als algemene voorziening mogelijk gemaakt kunnen worden.

Daarnaast wordt het model / de structuur voor de sterke lokale toegang vastgesteld, hierin wordt de regionale aansluiting op regionaal werkende teams (het Regionale Expertise Team en het Regionale Veiligheidsteam) meegenomen.

Landelijk en regionaal wordt in het kader van het normaliseren onderzocht welke jeugdhulp bij "het leven" hoort. De gemeente houdt dit onderzoek in de gaten en handelt waar nodig.

Er is een besluit genomen over de verdeling en taakstelling per gemeente in de regio over bouwen van woningen voor de doelgroep beschermd wonen. Toegang tot deze producten is onderdeel van de brede vraagverheldering.

Meldingen van partners in het kader van vroegsignalering zijn ook onderdeel van de brede vraagverheldering.

In het kader van het toezichtonderzoek "Toezicht Sociaal Domein", 17 januari 2025, zijn aanbevelingen gedaan, waaronder het versterken van onze toegang en de voorliggende voorzieningen. Inmiddels is een eerste werksessie gehouden en is een werkgroep geformeerd,

bestaande uit inwoners, maatschappelijke partners en de gemeente, om de aanbevelingen te vertalen naar concrete acties die moeten leiden tot resultaten in 2026.

Er wordt een tweejarige pilot gedraaid op één kinderopvanglocatie in de gemeente. Een jeugdhulpmedewerker van Youké wordt beschikbaar gesteld om voorliggend (zonder beschikking) en op maat de specialistische expertise te bieden die nodig is om ieder kind van een passend aanbod te voorzien. Hiermee wordt naar verwachting bespaard op zwaardere jeugdhulptrajecten door vroegsignalering en preventie.

2.Inwoners versterken

De kracht van de samenleving zit in het “omzien naar elkaar”. Inwoners helpen elkaar in de vorm van burenhulp, mantelzorg en vrijwilligerswerk. De gemeente wil de inwoners ondersteunen in het “omzien naar elkaar” en toetst hiervoor in de pilot Blijfwijk de geselecteerde methoden. De geschikte methode zal vervolgens gemeentebreed worden toegepast.

De zorg staat onder druk. We maken inwoners daar meer van bewust, zij begrijpen dat er daardoor meer beroep op elkaar moet worden gedaan. We werken toe naar gedragsverandering.

We zorgen ervoor dat werkzoekenden en arbeidsongeschikten mee kunnen doen in de maatschappij. Onlangs hebben we het Activerend werk opnieuw onder de aandacht gebracht, met als doel het aantal deelnemers te verhogen. In de regio zoeken we naar de mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toch kansen te bieden. We zorgen voor meer beschutte werkplekken en hebben extra aandacht voor schoolverlaters.

Voor nieuwe inwoners van Nederland is het duidelijk welke instelling welke taak heeft in de inburgering en zijn er duidelijke prestatieafspraken over de ondersteuning van statushouders.

Ultimo 2026 worden de eerste resultaten van het MDT verwacht. We verwachten voor de gemeenten Duiven en Westervoort samen ongeveer 100 jongeren geholpen te hebben waarbij de focus op mentale gezondheid ligt.

In het kader van de digitalisering is onderzocht of (een deel van) de hulpaanvragen (WMO, Jeugd, W&I) van de inwoners op een digitale wijze afgehandeld kunnen worden. Er is een keuze gemaakt welke hulpaanvragen als eerste behandeld zullen worden.

Verder wordt er gekeken naar de mogelijkheid om technologische voorzieningen (zoals E-health) en digitalisering van aanvragen bij het Sociaal Loket, naast of in plaats van bestaande voorzieningen, effectief en efficiënt in te zetten.

De sociale basis (alle vormen van ondersteuning waar geen indicatie voor nodig is, zie de blauwe bol in de illustratie bij de inleiding), kent elkaar en er is een gezamenlijk plan opgesteld en in uitvoering om preventief te kunnen inzetten op de doelgroep ouderen.

Het instrument voorzorgcirkels is getoetst op een efficiënt en effectief gebruik.

3. Werken volgens de bedoeling

Deze periode van (autonome) opeenvolgende veranderingen in het Sociaal Domein, zoals: de toenemende vergrijzing, krapte op de arbeidsmarkt, de toename van het gebruik van voorzieningen, de veranderende samenstelling van huishoudens en de druk op de woningmarkt gecombineerd met bezuinigingen van rijkswege, maakt dat we ons als gemeente Duiven geconfronteerd weten met de opgave: “Meer doen met minder”.

Een herijking is noodzakelijk willen we een houdbare samenleving met elkaar beleven.

Dat houdt in dat de gemeente keuzes moet maken in wat de gemeente moet doen. Dat betekent ondersteunen waar nodig en laten gaan als de inwoners het prima zelf redden. Integraal werken en maatwerk leveren en ook lef tonen om ook nee te durven zeggen. Het herijken vraagt niet altijd om extra financiele middelen.

Inwoners (en raden) worden actief bij het proces betrokken en geïnformeerd over de rol, positie en aanpak van de gemeente in het “werken volgens de bedoeling”. Het versterken van de inwoners in het “omzien naar elkaar” is een vanzelfsprekendheid.

Om het bovenstaande te kunnen realiseren vraagt dit van de ambtelijke organisatie 1Stroom anders te werken. Een iafdelingsoverstijgende ntegrale aanpak is nodig op beleids-, project- en uitvoerend niveau. En er moet gericht gewerkt gaan worden om de juiste methoden te kiezen en te gaan gebruiken om het “omzien naar elkaar” te versterken.

Asielopvang

In het verdeelbesluit van 20 december 2024 van minister Faber-van de Klashorst is vastgesteld dat er in de Liemers 270 duurzame opvangplaatsen voor nareizigers moeten worden gerealiseerd. Tegen dit verdeelbesluit zijn vanuit de regio bezwaren ingediend. Bij het realiseren van nieuwe opvangplaatsen gaat het in de basis om een veilige, sociale en fysieke leefomgeving voor bestaande en nieuwe bewoners. Per 1 juli 2025 moet de Liemers volgens het verdeelbesluit 532 asielopvangplekken leveren.

Zoals bekend wil het kabinet regels om ervoor te zorgen dat er minder vluchtelingen naar ons land komen. Die zijn er voorlopig nog niet. Tot die tijd werken wij in de Regio Arnhem met andere gemeenten, provincie Gelderland en COA aan de realisatie van de opgaven voor opvang en huisvesting. In 2025-2026 wordt nader gekeken naar de mogelijkheden voor andere asielopvang zoals het (gedeeltelijk) verplaatsten van de hotelopvang.

2.4 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	49.657	46.157	50.097	47.775	47.009	46.692
Baten	13.951	8.156	9.225	8.336	8.666	8.675
Saldo voor bestemming	**- 35.705**	**- 38.001**	**- 40.872**	**- 39.439**	**- 38.343**	**- 38.016**
Mutaties reserves	207	997	1.048	332	263	0
Saldo na bestemming	**- 35.498**	**- 37.004**	**- 39.824**	**- 39.107**	**- 38.080**	**- 38.016**
Incidentele baten en lasten	1.709	0	0	0	0	0
Structureel saldo	**- 33.789**	**- 37.004**	**- 39.824**	**- 39.107**	**- 38.080**	**- 38.016**

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029
Reeds verwerkt in de cijfers				
Wensen/Keuzemogelijkheden				
Op weg naar een blijvend betaalbaar zorgstelsel	200.000	200.000	200.000	
Op weg naar een blijvend betaalbaar zorgstelsel		-300.000	-600.000	-750.000
Sociaal loket	55.000	55.000	55.000	

Ondersteuning voorliggende voorzieningen	150.000	150.000		
Dekking BR Beschermd wonen	-205.000	-205.000	-55.000	
Wijkhuis van Droo	6.240	6.240	6.240	6.240
Wijkhuis van Droo	-6.240	-6.240	-6.240	-6.240
Wijkhuis van Droo	6.025	6.025	6.025	6.025
Autonome ontwikkelingen:				
Wmo hulpmiddelen	49.000	49.000	49.000	49.000
Wmo vervoersvoorzieningen	20.000	20.000	20.000	20.000
Maatwerkvoorziening Wmo	200.000	200.000	200.000	200.000
Subsidies Maatschappelijke ondersteuning	85.000	85.000	85.000	85.000
Individuele voorzieningen Jeugd	470.000	470.000	470.000	470.000
Onderwijsachterstanden	461.263			
SPUK Onderwijsachterstanden	-461.263			
Bemoeizorg	35.000	35.000	35.000	
Dekking BR Beschermd wonen	-35.000	-35.000	-35.000	
VGGM	256.000	256.000	256.000	256.000
Doelgroepenvervoer	0	92.000	173.000	
Dekking BR Doelgroepenvervoer	0	-92.000	-173.000	
RSD	540.000	134.000	130.000	223.000
Uitkeringen	830.000	830.000	830.000	830.000
SPUK uitkeringen	-890.000	-890.000	-890.000	-890.000
Veilig thuis	90.000	90.000	90.000	90.000
MGR	-158.000	-177.000	-215.000	-245.000
Bibliotheek	100.000	100.000	100.000	100.000
Aanbesteding onderhoud groen, vegen en onkruidbestrijding	220.000	220.000	220.000	220.000
Aanbesteding sportveldenonderhoud	35.000	35.000	35.000	35.000
Regionaal Integraal Huisvestingsplan VO	1.800	1.800	1.800	1.800
Definitiefase Heerenmaten/Zonegge	8.640	8.640	8.640	8.640
Schoonmaak Triominos	55.000	55.000	55.000	55.000
Huurovereenkomst DVV	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Bezuinigingsmaatregelen:				
Bijstellen budget clientervaringsonderzoek	2.000	2.000	2.000	2.000
Stopzetten subsidie voor reguliere peuters	10.200	10.200	10.200	10.200
Subsidie voor leerlingbegeleiding volledig stoppen	25.000	25.000	25.000	25.000
Dubbele dekking beweegteam	219.000	219.000	219.000	219.000
Meer commerciële huur toestaan en beheer anders organiseren (Triomonos)	-17.500	37.500	37.500	37.500
Meer commerciële huur toestaan en beheer anders organiseren (Wijkhuis)	-6.500	18.500	18.500	18.500
Uittreden uit de stichting Liemerse Ambassade	-	-	25.000	25.000
Schrappen subsidiebudget voor Kleur Uw Buurt	12.500	12.500	12.500	12.500

Budget groot onderhoud reduceren en uitgaan van minimaal basisniveau.	25.000	25.000	25.000	25.000
Afschaffen tolkdiensten	5.000	5.000	5.000	5.000
Efficiency maatregelen bij alleen maatschappelijke begeleiding	10.000	10.000	10.000	10.000
10% korten op Santé Partners	-	55.500	111.000	111.000
€10.000 korten op budget eenzaamheid.	10.000	10.000	10.000	10.000
Plafond mantelzorgwaarderingen en bezuinging €10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Extra inkomsten met avondgebruik gymzalen	-5.000	6.000	7.000	8.000
Inzet minimabeleid minimaliseren	175.000	175.000	175.000	175.000
Verlagen kwaliteitsniveau onderhoud bomen van B naar C	10.000	10.000	10.000	10.000
Gedeeltelijk het kosten van het vegen doorbelasten in de rioolheffing.	60.000	60.000	60.000	60.000
Integraal samenbrengen huurders in vastgoed	-20.000	8.000	8.000	8.000
€25.000 bezuinigen op het beschikbare budget voor SMI	25.000	25.000	25.000	25.000
Clustering sportparken		53.103	53.103	53.103
Clustering sportbeleid		9.114	9.114	9.114
Clustering onderhoud buitenruimte		100.000	100.000	100.000
Clustering cultuur		23.720	23.720	23.720
Clustering bibliotheek en laaggeletterdheid		12.500	25.000	25.000
Inzet uitvoering participatiebeleid	24.125	87.500	138.000	

2.6 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)
Doel	Het adequaat en doelmatig inrichten van het voortgezet onderwijs in de Liemers en de kosten beheersbaar te houden.
Taak	Zorgdragen voor een gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.
Beleidsrisico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan geen eigen besluiten nemen. Het risico is daarom nihil.
Onze inzet in 2026	Het opstellen van een Regionaal Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs de Liemers die een meerjarig perspectief gaat geven aan gemeenten en het schoolbestuur voor de huisvesting. Het doen van een haalbaarheidsonderzoek voor nieuwbouw van locatie Liemers College Heerenmäten in combinatie met het afstoten van de locatie Zonegge in Zevenaar.

	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen

Doel	Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer. BVO DRAN dient al aanvullend vervoer, de Plusbus Liemers is voorliggend.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Op financieel gebied: onvoorziene kostenstijgingen door inflatie, loonkosten en verhoogde NEA-indexatie.
Onze inzet in 2026	Behouden van kwalitatief en betaalbaar passend vervoer voor verschillende doelgroepen in combinatie met een duurzame blik op de toekomst.

	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo. Zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang taken uitvoeren. 2. Onderwijszaken: het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking voor volwasseneducatie, leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening. In het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals gedefinieerd in de regeling vormgeven voor de ruim 2.000 SW-medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. Inkopen en contracteren van bovenregionale jeugdzorg. 2. Zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Werkzoekenden uit omschreven doelgroepen plaatsen bij werkgevers. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. De organisatie heeft een eigen begroting en kan eigen besluiten nemen. Daardoor kan de gemeente achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module.

Onze inzet in 2026	In 2025 wordt de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers ook weer ingevuld. Ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol worden vanuit de module gesignaleerd en waar nodig vertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst. In 2025 wordt de aanbesteding voorbereid en afgerond voor de behandeling en begeleiding vanuit de jeugdwet. Daarnaast wordt de inkoopprocedure voor de producten beschermd wonen, beschermd thuis in 2025 afgerond. Zodat in 2026 de nieuwe producten kunnen worden ingekocht.

VGGM Zie programma 1

Programma 3 Omgeving

3.1 Wat willen we bereiken

Programmadoel

De gemeente Duiven streeft naar het behouden en versterken van een gezonde, veilige, vitale, duurzame, leefbare en aantrekkelijke leefomgeving. Voor nu én voor de toekomst. Om dit te bereiken heeft de gemeente een omgevingsvisie opgesteld als stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Duiven, Groessen en Loo in 2040.

De omgevingsvisie sluit aan bij nationaal, regionaal en lokaal beleid. De inhoudelijke basis voor deze omgevingsvisie bestaat uit vier onderdelen:

- Historie: De gemeente Duiven heeft een rijke geschiedenis waar op wordt voortgebouwd.
- Richtinggevende waarden: Belangrijk zijn onder andere de vitale, sterk onderling verbonden inclusieve gemeenschap, de aantrekkelijke leefomgeving en de uitstekende voorzieningen van de gemeente Duiven.
- Ruimtelijke kwaliteiten: De kenmerken van het landschap, het erfgoed en de manier van wonen in Duiven, Groessen en Loo dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente.
- Ontwikkelingen & toekomstperspectief: Leidraad voor de toekomst is dat de gemeente ruimte wil bieden aan ontwikkelingen en recht doen aan ruimtelijke kwaliteiten. We willen maatwerk leveren op basis van de leefomgevingskwaliteiten en zorg dragen voor natuur en milieu. Dit gebeurt samen met alle gebruikers van de leefomgeving.

Deze onderdelen zijn vertaald in vijf ambities met bijbehorende doelen 2030-2040. Deze thema’s zijn:
A Een duurzaam thuis;
B Gezonde, sociale en veilige leefomgeving;
C Vitale economie;
D Bereikbaarheid;
E Klaar voor de toekomst.

A. Een duurzaam thuis
De lokale woonvraag en bovenlokale vraag uit de regionale woningmarkt Arnhem, waar Duiven onderdeel van uitmaakt, leiden tot de vraag naar nieuwe woonlocaties. In de eerste plaats streven we naar inbreiding. Gelet op de grote woonbehoefte zijn inbreidingslocaties echter niet meer voldoende. Naast het benutten van de inbreidingslocaties is het noodzakelijk om op korte termijn woningen op uitbreidingslocaties te ontwikkelen.

Een duurzaam woningaanbod dat aansluit op de wensen en behoeften van de inwoners van de gemeente vraagt om een ander type woningen dan er op dit moment beschikbaar is in Duiven, Groessen en Loo. De verduurzaming van de woonomgeving zal door het Klimaatakkoord verder gestalte krijgen. Concreet betekent dit het terugdringen van de energiebehoefte en het benutten van duurzame warmtebronnen. Ook klimaatadaptatie zal invloed hebben op de woningen en de openbare ruimte. Dit vraagt om rekening houden met droogte, piekbuien en de behoefte aan koelte. Dit is lokaal gekoppeld aan het programma duurzaamheid met daarin de drie programmalijnen Klimaatadaptatie, Circulariteit, Energietransitie.

B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving
Gezondheid is een randvoorwaarde voor het handelen, de ontwikkelingen en de plannen in de fysieke leefomgeving. We willen in het fysieke domein de gezondheid en veiligheid van inwoners beschermen, bewaken en waar mogelijk bevorderen en versterken. Ons uitgangspunt is dat een ieder die wil maximaal gezond kan leven en wonen in de gemeente Duiven. Hierbij wordt naar een aantrekkelijke leefomgeving die de inwoners herkennen en waar ze zich thuis voelen gestreefd. Dit gebeurt samen met inwoners en andere maatschappelijke partners.

Daarnaast vindt de gemeente het belangrijk dat er aandacht is voor de medemens. Voor het fysieke domein gaat het dan om thema’s als toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimte en bereikbaarheid.

Door de groene leefomgeving te verbinden aan andere maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatadaptatie en het vergroten van biodiversiteit, is het mogelijk om een win-winsituatie te creëren.

C. Vitale Economie
Duiven heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een vitaal-economische gemeente die veel bijdraagt aan de lokale en regionale werkgelegenheid. Kwaliteiten dienen behouden te blijven. Dit vereist permanente aandacht voor uitstraling en bereikbaarheid. Het versterken van de lokale economie en voorzieningen houdt de gemeente Duiven vitaal. Zo blijft de herontwikkeling van het centrum van Duiven, de spoorzone en de locaties voor de combinatie van wonen en werken ook de komende jaren op de agenda staan om de vitaliteit van de gemeenschap en voorzieningen verder te versterken. Hierbij wordt de verbinding gelegd met de ontwikkelingen in de agrarische sector, vrijetijdseconomie, natuur, biodiversiteit en klimaat.

D. Bereikbaarheid

Op lokaal niveau zet de gemeente in op duurzaamheid door te richten op meer lopen, fietsen en gebruik van het openbaar vervoer. Verbeteringen kunnen onder andere worden gezocht op het gebied van verkeersveiligheid, weginrichting, maar ook herkenbaarheid van routes en de bereikbaarheid van het buitengebied. Daarnaast is er aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor verkeersdeelnemers met een beperking. Ook houdt de gemeente de doorstroming van het verkeer in de gaten. Op de doorgaande wegen in Duiven en Westervoort is het druk (intensiteiten zijn hoog). Bij de ontwikkeling van inbreidings- en uitbreidingslocaties voor bijvoorbeeld woningen en bedrijven is er aandacht voor de impact op de bereikbaarheid en de benodigde ruimte voor aanpassing of uitbreiding van de infrastructuur. Vanuit duurzame mobiliteit en de energietransitie wil de gemeente ontwikkelingen stimuleren. Voor de langere termijn worden daarin de nationale plannen voor transitie naar duurzame mobiliteit gevolgd. Op deze wijze behoudt de gemeente een kwalitatieve, schone, duurzame en gezonde leefomgeving.

E. Klaar voor de toekomst

De gemeente staat voor tal van uitdagingen. Zo dient de CO2-uitstoot vergaand gereduceerd te worden, dient de gemeente zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering, is er een grondstoffentransitie nodig naar een circulaire economie en staat de biodiversiteit onder druk. Met andere woorden: de gemeente staat voor complexe opgaven die bij voorkeur integraal en in samenhang aangepakt moeten worden. De inzet is gericht op het energieneutraal zijn van de gemeente in 2050 en is in aansluiting op nationaal beleid en wetgeving (Klimaatakkoord/ Klimaatwet). Dat vraagt enerzijds om vergaande energiebesparing en anderzijds meer opwek van duurzame (hernieuwbare) energie.

Ook in de gemeente worden de gevolgen van klimaatverandering gemerkt. Denk alleen maar aan de toename van hoosbuien, periodes van stijgende temperaturen en toenemende droogte. Hoewel de gemeentelijke bijdrage aan de klimaatverandering maar relatief bescheiden is, neemt de gemeente de verantwoordelijkheid voor de gevolgen voor het landschap en onze samenleving. De aanpak is gericht op het realiseren van een veerkrachtig en duurzaam water-, natuur, - en bodemsysteem. Een belangrijke waarde van de inzet is om daarbij de biodiversiteit te behouden. De gemeente geeft het goede voorbeeld door steeds natuur-inclusief te denken bij alle beslissingen en investeringen. Naast de energietransitie en klimaatadaptatie is er een grote opgave in het realiseren van een circulaire economie en het sluiten van de kringlopen. Hierbij wordt naar minder afval, meer recycling en hergebruik gestreefd.

Aangezien integrale ruimtelijke ordening steeds belangrijker wordt, dienen er in relatie tot bodem en ondergrond verschillende disciplines bij projecten betrokken te zijn. Daarnaast moeten beheer en uitvoering van de openbare ruimte veel meer met het beleid van het fysiek domein verbonden worden. Kansen en risico’s in de ondergrond worden zo eerder benut en/of gesignaleerd en worden betrokken bij de plan- of beleidsvorming.

3.1.1 Externe ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

De gemeente wil de lokale en regionale economie verstevigen. Om dat te bereiken, wordt er binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan de verschillende opgaven samengewerkt. Binnen de Productieve Regio (Economie) is medio 2025 het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2028 vastgesteld. Met aandacht voor onder meer vraag naar en aanbod van bedrijventerreinen, herstructurering en intensivering van bestaande terreinen en netcongestie.

De Liemerse Ambassade geeft gedurende de periode 2024 t/m 2026 opnieuw uitvoering aan de Liemerse Economische Visie. De speerpunten zijn niet gewijzigd: maakindustrie, logistiek en vrijetijdseconomie inclusief retail.

The Economic Board werkt aan het versterken van verbindingen in de regio Arnhem-Nijmegen vanuit de economische kracht met de nadruk op de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Voor de gemeente Duiven is met name de ontwikkeling van de energiesector van groot belang.

De gemeente geeft de laatste kavels uit op bedrijventerrein De Nieuweling. Gesprekken over de invulling met ondernemers worden daarover gevoerd. Op Synergiepark InnoFase wordt de laatste kavel uitgegeven. De Smart Energy Hub InnoFase heeft een pilot-status gekregen binnen Gelderland waardoor ruimte ontstond voor doorontwikkeling. Daarnaast worden gesprekken gevoerd met ondernemers die zich willen vestigen op Centerpoort-Noord 2; een aantal kavels zijn recent verkocht. De gemeente is in afwachting van de beroepsprocedure bij de Raad van State, voordat op Graafstaete 2 bedrijfskavels kunnen worden uitgegeven en daadwerkelijk bedrijven zich op dit nieuwe bedrijventerrein kunnen vestigen.

Voor de economische ontwikkeling zijn ook inspanningen op andere beleidsterreinen van groot belang. Zoals bereikbaarheid, huisvesting, beschikbaarheid van (duurzame) energie en een goed functionerende arbeidsmarkt.

Doortrekking A15 en verbreding A12

De Raad van State heeft op woensdag 2 oktober 2024 het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard. Met deze uitspraak van de rechter komt, na een beroepsprocedure van zeven jaar, een einde aan de onzekerheid over het Tracébesluit. Aannemersconsortium GelreGroen en Rijkswaterstaat zijn na de uitspraak met elkaar in overleg gegaan. Momenteel vinden geen nog (fysieke) werkzaamheden plaats. Voorbereidende werkzaamheden starten in het najaar van 2025. Als alles volgens planning verloopt, zijn de wegen in 2031 gereed.

De Woningnood /-markt

De woningmarkt wordt nog steeds gekarakteriseerd door hoge prijzen en het is voor inwoners nog steeds moeilijk om een voor hun situatie betaalbare en passende woning te vinden. Daarom moeten er snel meer woningen bij komen. Er staan ook grote demografische veranderingen te wachten, zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens, de verdergaande vergrijzing waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft door de gezinsverdunning (toename van het aantal 1 en 2 persoonshuishoudens) groeien. Zo zijn er tot 2040 zo’n 60.000 extra woningen nodig in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Ook in de Liemers en in Duiven blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig. Het kunnen laten bouwen van deze aantallen woningen is een stevige opgave waar ook in regionaal verband hard aan wordt gewerkt. In 2020 en 2023 (Woondeal 2.0) zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Het Rijk heeft in 2022 met alle provincies afspraken gemaakt over de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, met als streven dat hiervan minimaal 2/3e deel betaalbaar is. Ook is de GMR vanwege de benodigde schaalsprong aangewezen als NOVEX ontwikkelgebied. Er wordt ook gewerkt aan nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting). De opgaven voor de versnelling van de woningbouw zijn dus groot, maar onder meer de oorlog in Oekraïne, de afgelopen jaren fors gestegen bouwkosten, een blijvend gebrek aan personeel, en het ontbreken van middelen om onrendabele toppen af te dekken maken het realiseren van de noodzakelijke stevige betaalbare woningbouwopgave tot een grote uitdaging.

Netcongestie

De energietransitie is in volle gang. Dit leidt tot een enorme groei van opwek van duurzame elektriciteit en tot meer gebruik van elektriciteit voor verwarming, vervoer en apparatuur. Het landelijk en plaatselijk stroomnet heeft deze ontwikkelingen niet kunnen bijhouden. De noodzakelijke uitbreiding van verdeelstations en stroomkabels stagneert als gevolg van personeelsgebrek, ruimtelijke- en juridische procedures. Het stroomnet dreigt daardoor overbelast te raken: er is sprake van netcongestie. Dit kan leiden tot spanningsproblemen of zelfs storingen. Dit kan gevolgen hebben voor de economie en woningbouw.

De complexiteit in de zoektocht naar oplossingen voor de netcongestie zit hem in het zogenaamde ‘*maakbaarheidsgat*’. Het lukt niet om het elektriciteitsnet voldoende snel uit te breiden om te voorzien in de vraag naar netcapaciteit waardoor een maakbaarheidsgat ontstaat. Dit maakbaarheidsgat drukt het verschil uit tussen de netcapaciteit waar vraag naar is (en die gebouwd zou moeten worden) en de netcapaciteit die daadwerkelijk kan worden gebouwd. Om de netcongestie en het maakbaarheidsgat tegen te gaan wordt in zowel landelijk als ook provinciaal beleid (o.a. Actieplan Netcongestie Gelderland) ingezet op integraal programmeren. Als gemeente volgen wij deze lijn in grote lijn ook: er wordt ingezet op het faciliteren van een snelle uitbreiding van het elektrasysteem. Enerzijds door de uitbreiding van de middenspanningsruimtes

in woonwijken en op de bedrijventerreinen en anderzijds door het realiseren van een nieuw onderstation in de Liemers, te weten in Duiven. Daarnaast wordt er op projectniveau naar slimme oplossingen gezocht en proberen we zoveel als mogelijk netbewust/netneutraal te ontwikkelen.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)/ Vitaal Landelijk Gebied Gelderland(VLGG) en Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX)

NPLG/VLGG

De huidige (inmiddels demissionaire) regering heeft het NPLG stop gezet. Dit heeft ook consequenties voor de Gelderse uitwerking, het VLGG. Omdat er veel minder middelen beschikbaar zijn gaat de provincie Gelderland middelen inzetten voor de ‘koplopers’ (gedefinieerd in het regioarrangement) in de GMR, ofwel een viertal gebiedsprocessen in het Groen-blauw raamwerk. De gemeente weet dat het perspectief op uitvoeringsgeld grotendeels nog ontbreekt, o.a. door het wegvallen van het NPLG. Ook ontbreken er een aantal voor onze regio belangrijke gebieden, zoals een deel van de Liemers. Desondanks stellen de vrijkomende middelen de GMR wel in staat om voor de hele regio concreter uit te werken wat de gemeente wil doen en daarvoor elders financiering te zoeken. Hier wordt de komende tijd mee aan de slag gegaan.

Groen/Blauw Raamwerk

Het regioarrangement wordt vertaald in een uitvoeringsagenda Groen-Blauw raamwerk en landelijk gebied met een gebiedsgerichte aanpak. Voor de Liemers worden 3 belangrijke opgaven benoemd: Het Broek, de ontwikkeling van uitloopgebieden tussen Westervoort en Duiven, Duiven en Zevenaar en de ontwikkeling van de Gelderse Poort (relaties met IRM en PAGW). In de uitvoeringsagenda wordt aangegeven aan op welke manier, met welke ideeën, initiatieven en projecten en met welke partners de gemeente landschap, natuur, cultuurhistorie en ons landelijk gebied in de Groene Metropoolregio wil versterken. Ook wordt aangegeven waar financieringsbronnen gezien worden en hoe de gemeente wil organiseren dat deze financieringsbronnen ook daadwerkelijk beschikbaar komen voor het groen en blauw in de regio. Het tijdspad van de uitvoeringsagenda is gelijk aan die van het Regioarrangement, namelijk tot 2040. In de Liemers gaat de gemeente aan de slag met het Broek. Door het wegvallen van middelen vanuit het VLGG is de gemeente samen met GMR en provincie nog aan het uitwerken hoe precies. Door de Liemerse Ambassade is een enquete uitgevoerd onder de agrariërs in het Liemers Broek. Met deze informatie, en de tot nu toe bekende informatie over de overige opgaven, is een startdocument opgesteld op basis waarvan in 2025 wordt bekeken of er aanleiding is voor een integrale gebiedsaanpak. Hieraan werken de Groene Metropoolregio, de provincie, het Waterschap, de betrokken gemeenten en de onderzoeker van Aveco de Bondt vanuit de Liemerse Ambassade mee. Vanuit het NOVEX-ontwikkelperspectief worden, samen met de GMR en Foodvalley, in 2025 de potentiële stedelijke uitloopgebieden in beide gebieden bepaald. De tussengebieden Duiven-Westervoort en Duiven-Zevenaar zijn mogelijke stedelijke uitloopgebieden. Voor het tussengebied Duiven-Westervoort is een koersdocument opgestelde en wordt aan de uitvoering gewerkt. Zie ook paragraaf 3.2.

NOVEX

In de Liemers (Westervoort, Duiven, Zevenaar en Doesburg) werken we aan de realisatie van de verstedelijkingsopgave zoals deze is vastgelegd in de Woondeal Groene Metropool Regio 2.0, de verstedelijkingstrategie (2022) en het Regioarrangement (2023) en het regionaal NOVEX-ontwikkelperspectief. Door de subregio's ,waaronder de Liemers, is vanuit het NOVEX-ontwikkelperspectief een gebiedsprogramma/ gebiedsagenda opgesteld. Het gebiedsprogramma voor de Liemers is in grote lijnen gereed en besproken in het Liemers bestuurlijk overleg Wonen/RO/NOVEX (de portefeuillehouders van de vier gemeenten). Deze documenten[1] samen, bepalen voor de Liemers de richting voor de lange termijn (2040). Vanuit de NOVEX-opgave, het MIRT onderzoek naar de spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse (UAD) grens en onze eigen

spoorzones is de spoorzone Liemers door de provincie Gelderland als mogelijke Grootschalige Woningbouw Locatie voorgedragen bij het Rijk.

[1] Woondeal, Verstedelijkingsstrategie, Regioarrangement, NOVEX-ontwikkelperspectief en het gebiedsprogramma Liemers

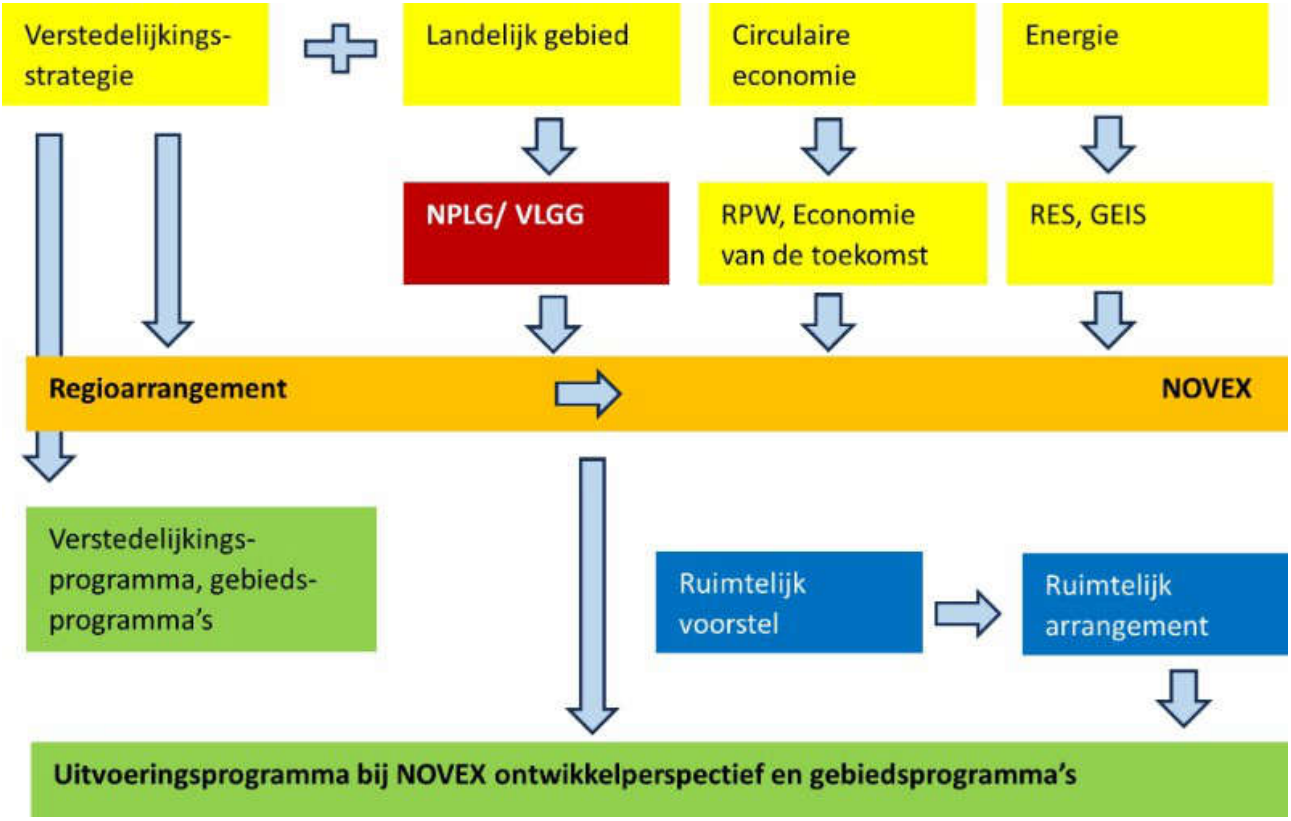

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoel
In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke, toekomstgerichte en duurzame werk-, woon- en leefomgeving. Met ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

De thema's uit de omgevingsvisie, zoals beschreven in de inleiding van dit hoofdstuk, sluiten aan bij dit programmadoel.

Toelichting
Veel zaken in de omgeving hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van inwoners. Denk aan werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting, verbondenheid in de buurt en maatschappelijke voorzieningen. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.

De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken. Zowel op de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Zo kan de gemeente zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Belangrijk hierbij is het afstemmen van de regionale vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs. Ook streeft de gemeente naar het verder benutten van potenties in de vrijetijdseconomie. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid belangrijke randvoorwaarden.

De gemeente wil bijdragen aan een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in Duiven, Groessen, Loo en het buitengebied. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. Uitbreidings- en inbreidingslocaties moeten worden gerealiseerd. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert, faciliteert en is uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Duiven. Hierbij heeft de gemeente een verbindende rol.

Hoofddoelen

De hoofddoelen van programma 3 hebben samenhang in de Omgevingswet. Deze wet is als het ware de kapstok. Het proces rondom de Omgevingswet is weergegeven in het eerste speerpunt. De thema's uit de omgevingsvisie vormen de basis voor de overige speerpunten. Deze thema's zijn:
A. Een duurzaam thuis;
B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving;
C. Vitale economie;
D. Bereikbaarheid;
E. Klaar voor de toekomst.

A. Een Duurzaam thuis

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/Versnellen woningbouw
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo sluit aan bij de behoefte, initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Voor de nieuwe buurten en wijken werkt de gemeente aan een goede mix van betaalbare huur- en koopwoningen voor met name jongeren, ouderen en één-, en tweepersoonshuishoudens. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving en voldoende aanbod van betaalbare en passende woningen passend bij de huishoudenssituatie.

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/Versnellen woningbouw
Toelichting	Een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijk woonbeleid heeft met het opstellen van de Woonvisie 2021 vorm gekregen. De noodzaak hiertoe is inmiddels via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis, de Wet goed verhuurderschap, de Wet regie Volkshuisvesting en de nieuwe Woondeals ook op rijks-, provinciaal- en regioniveau vorm gekregen voor het langer zelfstandig thuis wonen, de grote (betaalbare) woningbouwopgave, de grote druk op de woningmarkt, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen, bevestigd. In de Woonvisie is een groot aantal doelen voor de komende jaren benoemd. Deze worden elke 2 jaar geconcretiseerd in een Woonagenda. Voor de jaren 2025-2026 is een Woonagenda opgesteld. Een van de belangrijkste doelen voor de komende 2 jaar is het programma Volkshuisvesting als opvolger van de Woonvisie, op basis van het regionale woningmarktonderzoek (begin 2026 beschikbaar) het woningprogramma updaten en het continueren van het in 2025 gestarte traject van de doorstroomcoach. Om aan de grote behoefte aan woningen te kunnen voldoen moet er flink worden doorgepakt op de reeds in beeld zijnde kleine en grote woningbouwlocaties. Er wordt gebouwd naar behoefte de juiste woning op de juiste plek op het juiste moment. De grootste opgave voor woningbouw ligt vanzelfsprekend in de kern Duiven. De gemeente realiseert de nieuwbouw daarom vooral in en bij de kern Duiven. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd met extra aandacht voor lokale kenmerken als woonmilieus en sociale binding. De gemeente stelt eisen op het gebied van betaalbaarheid, energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Met de Woondeal 2023 is geconstateerd dat er voor de regio een nog grotere woningbehoefte is dan tot nu toe berekend. Dit betekent dat er dus met blijvende prioriteit uitvoering gegeven moet worden aan woningbouw op de nu bekende locaties en dat er nog ruimte noodzakelijk is om de komende jaren te zoeken naar aanvullende woningbouwlocaties, zoals de spoorzone in Duiven.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring, continuering van gemaakte afspraken, inzet op beleid en of woningbouwprojecten. Bij woningbouwlocaties specifiek zijn er in algemene zin risico's als: onrendabele toppen, netcongestie, het niet kunnen vinden van personeel voor met name specialistische functies, afhankelijkheid van ontwikkelaar (bij locaties waar de gemeente een faciliterende rol heeft), stikstof, gerechtelijke uitspraken, doorlooptijd beroepsprocedures Raad van State etcetera. Verder is het uitblijven van de noodzakelijke besluiten een procesrisico om voldoende woningen op tijd te kunnen realiseren. Het beleid is daardoor onvoldoende effectief of woningbouwprojecten en/of de realisatie van woningen en de woonagenda schuiven daardoor op in de tijd.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021, de Woonagenda en de Woondeal 2023, waaronder het doorpakken op woningbouwprojecten (huidige korte termijn plannen voor de komende twee tot vier jaar). De Woonvisie en woningbouwversnelling zijn gecombineerd met de Woondeal 2023 meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn wordt naar aanleiding van de evaluatie en vooruitkijk van september 2024 doorlopend gekeken naar mogelijke nieuwe woningbouwlocaties. In de eerste helft van 2026 zal op basis van het regionale woningmarktanalyse (begin 2026 beschikbaar) en het programma volkshuisvesting de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties op basis van de nieuwste prognose cijfers worden opgestart. Waarvan de uitkomst weer verwerkt kan worden in de actualisatie van het Omgevingsvisie.

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/Versnellen woningbouw
Financiën	Voor de uitvoering van de Woonvisie, inclusief de regionaal afgestemde Huisvestingsverordening, is jaarlijks structureel € 60.000 opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor het opstellen van het met de inwerkingtreden van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting verplichte programma Volkshuisvesting zijn voor 2025 en 2026 eenmalig extra middelen noodzakelijk. Het gaat in totaal om een bedrag van € 20.000. Vanuit de Wet goed verhuurderschap krijgen gemeenten, via de algemene uitkering, jaarlijks middelen van Rijk voor de uitvoering. Het is voor de uitvoering van belang dat deze middelen worden toegevoegd aan de middelen voor volkshuisvesting. Vanuit de Woonvisie 2021 en de Woonagenda 2025-2026 is in 2025 gestart met de doorstroomcoach. In 2025 wordt deze inzet eenmalig gedekt uit de reguliere middelen voor uitvoering Woonvisie. Om deze doorstroomcoach permanent mogelijk te maken zijn met de voorjaarsnota 2025 structurele middelen ter grootte van € 15.000 per jaar beschikbaar gesteld. Voor het doorpakken op de Ploen-Noord (1e fase), Plakse Weide, Biezenkampen (flexwoningen) en de inbreidingslocaties zijn de bestaande (extra) middelen vooralsnog voldoende (vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten). Voor de verdere uitwerking en uitvoering is aanvullende ambtelijke capaciteit nodig. Met de programmabegroting 2024-2028 is voor de realisatie van woningbouwplannen tot 31 december 2028 aanvullend budget vastgelegd. In 2025, 2026, 2027 en 2028 ieder jaar € 300.000. Deze middelen worden gedekt uit de Algemene Reserve.
Participatie	De Woonagenda met daarin opgenomen de actuele informatie per doel wordt 2 maal per jaar met de gemeenteraad gedeeld. Voor wat betreft woningbouw en verdere beleidsontwikkeling bepaalt de gemeente, afhankelijk van de situatie en de ontwikkeling hoe en in welke mate participatie wordt ingezet.

3.A.2	Ontwikkeling Biezenkampen
Doel	De gemeenteraad van Duiven heeft op 10 december 2024 de gebiedsvisie Biezenkampen vastgesteld. De gemeente werkt met deze gebiedsvisie aan de realisatie van ongeveer 300 woningen op de Biezenkampen. Biezenkampen draagt bij om aan de grote behoefte aan woningen te kunnen voldoen. Er moet flink worden doorgepakt op de kleine en grote woningbouwlocaties. Derhalve is er wat Biezenkampen betreft ook afgestapt van het fenomeen reserve locatie. De gemeente bouwt naar behoefte de juiste woning op de juiste plek op het juiste moment.
Toelichting	Om in lijn met de gebiedsvisie de woningbouwontwikkeling op Biezenkampen te kunnen voortzetten is een bestuursopdracht vastgesteld waarbinnen de uitgangspunten vanuit de bestuursopdracht Flexwonen van 6 februari 2023 worden meegenomen. Deze bestuursopdracht Biezenkampen vervangt de bestuursopdracht Flexwonen, en zorgt voor integratie van het project Flexwonen en de permanent te realiseren woningen op Biezenkampen. Het amendement van 10 december 2024 op de gebiedsvisie Biezenkampen over Verenigingen in Biezenkampen is hierin meegenomen.
Risico's	Juridische bezwaren: Mogelijke bezwaren vanuit omgevingsplannen of andere juridische belemmeringen kunnen het proces vertragen. Milieu en infrastructuur: Het risico bestaat dat er onverwachte milieutechnische of infrastructurele uitdagingen aan het licht komen die aanvullende kosten en tijdsvertraging veroorzaken.

3.A.2	Ontwikkeling Biezenkampen
Planning	Stedenbouwkundig plan wordt vastgesteld in Q4 2025, de planologische procedure wordt waarschijnlijk in Q1 2026 opgestart. De ambitie is om in de loop van 2026 te starten met het bouw- en woonrijpmaken.
Financiën	Bij de vaststelling van de gebiedsvisie Biezenkampen (10 december 2024) is een voorbereidingskrediet door de raad beschikbaar gesteld van € 450.000 voor het modulaire verplaatsbare woningbouwproject en de totale ontwikkeling van Biezenkampen
Participatie	Voor de ontwikkeling wordt een participatieplan opgesteld, mede gevoed door de wens van de gemeenteraad om mee te denken in de ontwerpprincipes.

3.A.3	Herontwikkeling Centrum (VCD)
Doel	Het realiseren van een aantrekkelijk “Vitaal Centrum Duiven (VCD)".
Toelichting	In 2023 is een integraal schetsontwerp opgesteld met daarin de plannen van Woonzorg Nederland en WP Retail (fase 4). Aangezien het schetsontwerp op onderdelen afwijkt van de in 2022 vastgestelde kaders wordt dit in Q3 2025 aan de raad voorgelegd. De bouw van het IKC is inmiddels afgerond en de kinderen en leerkrachten maken gebruik van de nieuwe locatie. Bestemmingsplan Droopad is vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. De koop- samenwerkings- en realisatieovereenkomst met de ontwikkelaar is inmiddels ondertekend. De ontwikkelaar is bezig met de verdere uitwerking van het plan om 50 appartementen op de voormalige schoollocatie te realiseren.
Risico’s	Voor de plannen van Droopad en VCD fase 4 vormen de planologische procedures een risico voor de termijn waarbinnen ontwikkeling kan plaatsvinden.
Planning	Droopad: Op basis van de huidige planning wordt de omgevingsvergunning in het derde kwartaal van 2025 verleend. De bouw van de appartementen kan dan in het tweede kwartaal van 2026 starten.
Financiën	De planning voor Vitaal Centrum loopt door tot en met 2028.
Participatie	De huidige stand van zaken voor de diverse deellocaties worden verwerkt in een geactualiseerde grondexploitatie VCD en vastgesteld bij de Jaarrekening 2025. Bij het voorleggen van de nieuwe kaders voor VCD fase 4 wordt tegelijkertijd een financiële doorrekening aangeboden.

3.A.4	Ploen Noord Groot
Doel	De Ploen Noord Groot is een van de drie grote woningbouwlocaties in Duiven. Deze ontwikkeling draagt bij om aan de grote behoefte aan woningen te kunnen voldoen. Ontwikkelen van het gebied Ploen-Noord Groot, waarbij het gebied vanuit een landschappelijke invulling wordt benaderd. Daarbij wordt gekeken naar de kwaliteiten in en van het gebied en het toevoegen en versterken van deze (landschappelijke) kwaliteiten. Er wordt aangesloten bij de bestaande bebouwing en infrastructuur. Naast woningbouw, komt er ook ruimte voor voorzieningen (sociaal, maatschappelijk en commercieel) en een mogelijke nieuwe extra woonwagenstandplaats voor woonwagens. Hier wordt een gebiedsvisie voor opgesteld.
Toelichting	Uit de woningbouwevaluatie van 2024 blijkt dat de totale woningbehoefte uitkomt op ca 1.900 woningen extra in de periode 2022-2040. In de omgevingsvisie van de gemeente Duiven zijn de diverse ontwikkelingslocaties aangegeven. Zo ligt er een potentie in het gebied Ploen-Noord Groot, waarbij de gemeenteraad in de woningbouwevaluatie 2024 eveneens heeft aangegeven dat dit gebied ontwikkeld kan worden tot een woonwijk zonder beperking op maximale aantallen woningen. Om nader invulling te geven aan de invulling van dit gebied wordt gestart met een gebiedsvisie voor de invulling van het gebied waar in potentie meer dan 300 woningen mogelijk zijn. De gebiedsvisie Ploen-Noord Groot zal ook het bestaande plan Ploen-Noord bevatten waar op dit moment een bestemmingsplan voor in procedure is.

3.A.4	Ploen Noord Groot
Risico's	• Juridische bezwaren: Mogelijke bezwaren vanuit omgevingsplannen of andere juridische belemmeringen kunnen het proces vertragen. • Standpunt/ medewerking grondeigenaren: alle grondeigenaren staan in principe positief tegen de ontwikkeling • Milieu en infrastructuur: Het risico bestaat dat er onverwachte milieutechnische of infrastructurele uitdagingen aan het licht komen die aanvullende kosten en tijdsvertraging veroorzaken.
Planning	In 2025 is de opstart van de analysefase (analyse van bestaand beleid), de inventarisatie van huidige situatie (ruimtelijke kwaliteiten) en de start van het participatieproces met omwonenden begonnen. In 2025 is besluitvorming door college en raad gepland. In 2026 worden nadere afspraken gemaakt met de grondeigenaren om gewenste ontwikkelingen verder te concretiseren.
Financiën	Kosten voor het initiële onderzoeksbudget bedragen € 125.000 voor het opstellen van de gebiedsvisie, uitvoeren van richtinggevende onderzoeken (geluid, flora en fauna, bodem en water), interne uren en participatieprocessen. Verwacht wordt dat bij vaststelling van de gebiedsvisie extra financiële middelen nodig zijn voor de daadwerkelijke uitvoering van de gebiedsvisie. De kosten hiervan zullen bij de verdere planvorming doorgelegd kunnen worden naar de ontwikkelende partijen. Externe subsidies: Mogelijkheden voor provinciale of landelijke subsidies worden onderzocht om eventuele financieringsgaten te dichten.
Participatie	Voor de ontwikkeling wordt een participatieplan opgesteld, mede gevoed door de wens van de gemeenteraad om mee te denken in de ontwerpprincipes.

3.A.5	Ontwikkeling Plakse Weide
Doel	Voor locatie Plakse Weide is door de gemeenteraad van Duiven op 18 september 2024 een bestemmingsplan vastgesteld. Op basis van dit bestemmingsplan is de bouw van circa 120 woningen (fase 1) mogelijk en kan er als er een wijzigingsprocedure wordt gevolgd nog eens circa 180 woningen (fase 2) worden gerealiseerd (totaal 300 woningen). Met de invoering van de Omgevingswet is de wijzigingsprocedure niet meer mogelijk. Daarom moet een nieuwe omgevingsplanprocedure worden gevolgd om de noodzakelijke wijzigingen mogelijk te maken.
Toelichting	Het initiatief voor het opstarten van de omgevingsplanprocedure - Plakse Weide fase 2 is genomen door het college van B&W naar aanleiding van een aangenomen motie door de gemeenteraad op 18 februari 2025. Het project betreft de omgevingsplanprocedure om woningbouw in fase 2 (en binnen fase 1 daar waar de woningen vallen binnen 50 meter van agrarisch gebied) van Plakse Weide mogelijk te maken, onder meer door de geurnorm aan te passen voor dit gebied. Het project bevat niet een ruimtelijke procedure voor overige plannen rondom Plakse Weide (Plakse straat, Witte vlek). Het project bevat ook niet de beroepsprocedure voor bestemmingsplan Plakse Weide.
Risico's	De planologische procedure met beroepsprocedure is een risico.
Planning	In 2025 is het de bedoeling om het ontwerp-omgevingsplan op te stellen en ter visie te leggen. In Q2 2026 is het de bedoeling om het omgevingsplan vast te stellen.
Financiën	De kosten voor onderzoeken etcetera worden betaald door de initiatiefnemers van Plakse Weide, de uren voor de gemeente worden gedekt door de leges.
Participatie	Voor de ontwikkeling wordt een participatieplan opgesteld, mede gevoed door de wens van de gemeenteraad om mee te denken in de ontwerpprincipes.

B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

3.B.1	Transitie naar een definitief omgevingsplan
Doel	Een definitief omgevingsplan waarin alle gemeentelijke verordeningen, regels voor de fysieke leefomgeving en bestemmingsplannen zijn opgenomen.
Toelichting	Met de komst van de Omgevingswet zijn alle ruimtelijk relevante regels (regels voor de fysieke leefomgeving) opgenomen in één tijdelijk omgevingsplan. Op dit moment zijn deze “losse” ruimtelijke regels, zoals bestemmingsplannen, verordeningen etcetera nog op zichzelf staand, maar het doel is dat de losse onderdelen in één definitief omgevingsplan hun plek krijgen.
Risico’s	Intern: ambtelijke capaciteit; extern: digitaal systeem (DSO)
Planning	Definitief omgevingsplan inclusief een digitaal (landelijk werkend) systeem 2031
Financiën	Tot en met 2025 dekt het budget vanuit de gemeentebegroting en de extra middelen die vanuit het rijk komen de noodzakelijke uitgaven. Voor de jaren 2026, 2027, 2028 en 2029 zal er extra budget ter grootte van € 60.000 nodig zijn om te komen tot één definitief omgevingsplan. Daarnaast is het noodzakelijk om in het nieuwe omgevingsplan actuele welstandsregels op te nemen. Daartoe moet eerst een nieuwe Welstandsnota worden opgesteld. Voor het traject richting een nieuwe welstandsnota, inclusief cultuurhistorische inventarisatie, is met de voorjaarsnota 2025 eenmalig € 35.000 toegekend.
Participatie	Kennisgevingsplicht en motiveringsplicht

C: Vitale Economie

3.C.1	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Doel	Twee (wijzigingen van het tijdelijke) omgevingsplan opstellen, in procedure brengen en laten vaststellen door college en gemeenteraad. Het gaat om de omgevingsplannen voor de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete met respectievelijk Centerpoort-Noord 2 en Graafstaete 2. Verder duurzaamheidsuitgangspunten en -doelstellingen bepalen en in uitvoering brengen. En een uitgiftestrategie ontwikkelen en uitvoeren.

3.C.1	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Toelichting	Door de economische groei van de afgelopen jaren zijn er in Duiven nagenoeg geen bedrijfskavels meer beschikbaar voor uitgifte. Het ontwikkelen van bedrijventerreinen is voor Duiven een belangrijk onderdeel van het economisch vestigingsbeleid. Met name vanwege de uitstekende ligging langs de economisch aantrekkelijke A12/A15-as. Hierdoor is Duiven een gewilde vestigingsplaats voor ondernemers uit de regio maar ook voor ondernemers die een binding hebben met Duiven. De bedrijventerreinen zijn van groot belang voor verdere economische ontwikkeling en leveren veel banen op.
Risico's	Risicomanagement is een dynamisch proces dat per projectfase verschilt. We benoemen risico's per fase en treffen waar nodig beheersmaatregelen.
Planning	Graafstaete 2: Voor Graafstaete 2 is geen omgevingsplan opgesteld, maar een bestemmingsplan. Het bestemmingsplan is op 23 april 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. Door twee bedrijven is beroep aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Centerpoort-Noord 2 Inmiddels zijn twee kavels verkocht en wordt over de overige gronden met kandidaat-kopers gesproken over bedrijfsvestiging. Het omgevingsplan is medio 2025 door de gemeenteraad vastgesteld
Financiën	De gemeenteraad heeft op 10 maart 2022 een krediet van € 5.760.000 beschikbaar gesteld voor de aankoop van gronden voor Centerpoort-Noord 2. Een voorbereidingskrediet van € 150.000 is beschikbaar gesteld voor het opstellen van een omgevingsplan voor Centerpoort-Noord 2. En een voorbereidingskrediet van € 150.000 is beschikbaar gesteld voor het opstellen van een bestemmingsplan voor Graafstaete 2. Bij de najaarsnota 2023 is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor proefsleuvenonderzoek archeologie op Graafstaete 2 en Centerpoort-Noord 2 en advisering over het decentraal energienetwerk op Centerpoort-Noord 2.
Participatie	Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Met participatie bedoelt de Omgevingswet 'het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen'.

3.C.2	Liemerse Ambassade
Doel	Optimale regionale samenwerking tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs en ondernemers.
Toelichting	De Liemerse Ambassade geeft onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie met als speerpunten vrijetijdseconomie inclusief retail, logistiek en maakindustrie. Deze visie is opgesteld door de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Montferland en Doesburg. Daarnaast is de Liemerse Ambassade betrokken bij een regionale verkenning van de agrarische sector en is zij indiener van de LEADER-aanvraag 2023-2027 voor de vijf Liemerse gemeenten.
Risico's	De meerwaarde van de Liemerse Ambassade moet door alle betrokkenen gezien blijven worden en door de Liemerse Ambassade worden aangetoond. Extra inspanning blijft nodig om ondernemers en onderwijs beter aan te haken. De Liemerse Ambassade bestaat naast vertegenwoordigers van onderwijs en ondernemers formeel uit de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Doesburg en Montferland.

3.C.2	Liemerse Ambassade
Planning	De Liemerse Ambassade is opgericht in september 2020 en geeft sindsdien onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie, één van hun belangrijkste taken. Op dit moment wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma voor 2024-2026.
Financiën	In de programmabegroting staat voor de Liemerse Ambassade voor 2026 en verder een bedrag van jaarlijks € 25.000 opgenomen. Voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2024-2026 staat een bedrag opgenomen van jaarlijks € 30.000. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 is besloten om per 1-1-2028 te stoppen met deelname aan de Liemerse Ambassade.
Participatie	Projecten die door de Liemerse Ambassade worden opgepakt, komen veelal vanuit de samenleving en er wordt in gezamenlijkheid uitvoering aan gegeven. Zoals het promoten van de logistiek en de vrijetijdseconomie, het Techniekpact en Perspectief in Zorg en Techniek.

D: Bereikbaarheid

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Doel	Een zo goed mogelijke inpassing van de doortrekking van de A15 en verbreding van de A12 voor de gemeenschap van Duiven.
Toelichting	Sinds 2 oktober 2024 is het Tracébesluit ViA15 onherroepelijk verklaard en wordt de (fysieke) voorbereiding van de realisatie van het project ViA15 weer opgepakt. De gemeente blijft inzetten op een proactieve en constructieve grondhouding. Samen met regiopartners en de Stichting BOG A15 blijft de gemeente zich richting en in samenwerking met Rijkswaterstaat, aannemersconsortium GelreGroen en andere opdrachtnemers hard maken voor meekoppelkansen en maatwerkoplossingen. Maatwerk kan ook betekenen dat afgeweken kan worden van bestaande gemeentelijke (planologische) beleidskaders.
Risico's	De 7 jaar durende beroepsprocedure heeft vertraging tot gevolg (gehad). De planning van Rijkswaterstaat en GelreGroen moet na de einduitspraak van de Raad van State opnieuw worden opgesteld. Wanneer deze planning en/of realisatie van het infraproject uitloopt dan heeft dit ook gevolgen voor onze planning en inzet van middelen.
Planning	De gemeentelijke inzet loopt minimaal totdat de A15/A12 wordt opgeleverd. De planning voor de openstelling loopt steeds verder uit. Naar verwachting blijft in elk geval de komende begrotingsperiode ambtelijke inzet nodig in het kader van de nazorg en afronding van het Project ViA15 richting de gemeente over bijvoorbeeld het onderliggende wegennet. Onze inzet is om het onherroepelijke Tracébesluit conform wetgeving te vertalen in een gemeentelijk plan. In 2025-2026 hopen we het afstemmingstraject tussen de verschillende landschapsplannen af te ronden. Dit traject houdt een gebiedsproces in met de verschillende stakeholders waaronder bewoners in en de invoering van extra omgevingsmaatregelen.
Financiën	Voor de meest actuele stand van zaken zie de meest recente Jaarrekening (2024). Het college blijft een extra kredietaanvraag ten behoeve van vervangende inhuur bij onder andere de afdeling Realisatie & Beheer niet uitsluiten mocht blijken dat de gelden uit de voorziening en bestemmingsreserve onvoldoende zijn.

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Participatie	De gemeente is regelmatig met de Stichting Bewonersoverleg Groessen A15 in gesprek, hierin zijn alle kernen en buurtschappen langs het tracé verenigd. De participatieladder wordt naar gelang de situatie ingezet.

E: Klaar voor de toekomst

3.E.1	Duurzaamheid
Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2 reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2 neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. Circulariteit: 100% circulair in 2050. De planning is meerjarig.
Toelichting	Het programma Duurzaamheid bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen wordt een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen) ontwikkeld.
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt en er onvoldoende stappen gezet worden richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo is er de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Ook is netcongestie een issue dat een (realisatie) risico vormt voor projecten met betrekking tot onder andere grootschalige opwek, elektrificatie van zowel bedrijfsprocessen als transport en aardgasvrij.

3.E.1	Duurzaamheid
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering. Belangrijke actiepunten voor 2025: • Energietransitie: ◦ Res 2. ◦ Wijkuitvoeringsplan de Vergert doorontwikkelen ◦ Opstellen Warmteprogramm ◦ Uitwerken Kavelstrategie binnen het zgn ‘cluster-AVR’ ◦ Ruimtelijke inpassing zonneparken rondom InnoFase en de doorontwikkeling van de Smart Energy Hub InnoFase ◦ Ontwikkelingen rondom netcongestie volgen en doorvertalen naar ruimtelijke plannen en -projecten ◦ Ontwikkelen gemeentebreed Energiebesparingsprogramma ◦ Uitvoering geven aan Nationaal IsolatieProgramma II & III ◦ Uitvoering geven aan project ‘Energiearmoede’ fase II ◦ Implementeren nieuwe laadvisie en plankaart • Circulariteit: ◦ Implementatie CROW monitor ◦ Het structureren van Circulariteit in de GWW in bijv. IBOR, Handboek Openbare Ruimte en werkprocessen. ◦ Circulariteit in zowel woningbouwlocaties als maatschappelijk vastgoed vorm en inhoud geven. ◦ Circulair Ambachtscentrum. • Klimaatadaptatie: ◦ Beleidsontwikkeling Biodiversiteit ◦ Droogteonderzoek afronden en doorvertalen naar integrale gebiedsvisie ◦ Onderzoeksagenda Toekomstbestendig Watersysteem Duiven/Westervoort ◦ Soorten Management Plan ◦ Klimaatadaptief maken van diverse pleinen • Bedrijventerreinen Opstellen Strategie & Plan van Aanpak voor de verduurzamingsopgave op de bedrijventerreinen (incl. netcongestie en laadinfra voor zover dit binnen onze cirkel van controle of invloed ligt).
Financiën	Voor de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de raad structureel procesgeld beschikbaar gesteld. Daarnaast zijn er Klimaatgelden van Rijkswege beschikbaar gekomen waardoor er in totaal een budget beschikbaar is van € 218.000 (excl. bedrijfsvoeringskosten), waarvan € 27.000 voor voor de programmalijn Circulariteit. Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is totaal € 1.042.510 ter beschikking gesteld t/m 2027.

3.E.1	Duurzaamheid
Participatie	De gemeente kan de ambities voor alle drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie & participatie in het 'hart' van het programma geplaatst. Hiertoe is een Communicatiestrategie, het beeldmerk en platform 'Samen1Nergie' en een Participatie strategie ontwikkeld. Daarnaast werkt de gemeente met ondernemersverenigingen samen om te komen tot een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen), bereidt de gemeente samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en haalt de gemeente nieuwe ideeën op en heeft de gemeente een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

3.E.2	Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling
Doel	Een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling op gang helpen waarbij een 'groenblauw raamwerk' tot stand komt in combinatie met ontwikkelmogelijkheden voor landbouw, geclusterde sport- en recreatieve functies eventueel aangevuld met kleinschalige woonfuncties. Eén en ander in gezamenlijk opdrachtgeverschap met de gemeente Westervoort.
Toelichting	Na uitgebreide participatie met grondeigenaren, sportverenigingen, een gezamenlijke raadsavond, een inloopavond en een goede samenwerking met een actieve klankbordgroep is gekomen tot een koersdocument. Een richtinggevend kwaliteitskader voor het tussengebied. Deze is in januari 2025 door beide gemeenteraden vastgesteld.
Risico's	Ontoereikend budget voor ambities in uitvoeringsplannen.
Planning	Naast het koersdocument is er een uitvoeringsagenda opgesteld waarin twee focusgebieden benoemd staan. Focusgebied 'de Duivense Eng' en focusgebied Weteringzone. De uitvoering hiervan start in 2025.
Financiën	Bij de vaststelling van de begroting voor 2025-2027 is de bestemmingsreserve bijgesteld van € 750.000 naar € 400.000.
Participatie	Bij de totstandkoming van het koersdocument heeft uitgebreide participatie plaatsgevonden. Voor de uitvoering van de focusgebieden zal dit wederom plaatsvinden met de direct betrokkenen.

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Omgeving

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	17.022	15.147	17.252	14.215	13.356	13.403
Baten	12.354	9.166	12.146	9.304	8.843	8.804
Saldo voor bestemming	**-4.669**	**- 5.982**	**- 5.107**	**- 4.911**	**- 4.513**	**- 4.599**
Mutaties reserves	1.293	1.010	680	424	424	0
Saldo na bestemming	**-3.376**	**- 4.972**	**- 4.427**	**- 4.487**	**- 4.089**	**- 4.599**
Incidentele baten en lasten	1.716	0	0	0	0	0
Structureel saldo	**- 1.660**	**- 4.972**	**- 4.427**	**- 4.487**	**- 4.089**	**- 4.599**

Bedragen x € 1.000

	2026	2027	2028	2029
Reeds verwerkt in de cijfers				
Speerpunten				
Versnellen woningbouw	20.000			
Doorstroomcoach	15.000	15.000	15.000	15.000

Definitief Omgevingsplan	60.000	60.000	60.000	60.000
Wensen/Keuzemogelijkheden				
Dynamische stadsafsluiting	15.000	15.000	15.000	15.000
Mobiliteitsvisie	133.333	167.300	147.987	179.653
Autonome ontwikkelingen:				
Zwerfafval	65.000	65.000	65.000	65.000
Ketenovereenkomst en verpakkingen	3.000	3.000	3.000	3.000
Beheerpakket Greenpoint	18.300	18.300	18.300	18.300
Coordinator kabels en leidingen	79.300	79.300	79.300	79.300
Leges kabels en leidingen	-79.300	-79.300	-79.300	-79.300
Bermbeheer	45.000	45.000	45.000	45.000
Bezuinigingsmaatregelen:				
Terugbrengen activiteiten Klimaatadaptatie (KA) en Biodiversiteit (BD)	200.000	200.000	200.000	200.000
Aanpassing dimscenario LED verlichting	-28.974	2.299	2.299	2.299
Verlagen uitgaven op gebied van landschap	10.000	10.000	10.000	-
Restvervanging Led armaturen in twee jaar uitvoeren	11.000	-	-	-
Tijdelijk verlagen investering in openbare verlichting	2.000	2.000	2.000	2.000
Nieuwe aanbesteding voor PMD zakken door Circulus	10.000	10.000	10.000	10.000
Inzet strategische denk- en doekracht	56.025	112.050	112.050	112.050
Toeristenbelasting	9.100	9.100	9.100	9.100

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Doel	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht. De ODRA bundelt de krachten. Zo is er minder versnippering, meer deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en provincie Gelderland. Ook is de ODRA voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn dan ook zeer beperkt. Het uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2026	De bezuiniging die in 2025 incidenteel doorgevoerd zijn, zijn dit jaar teniet gedaan. De ODRA voert de basistaken milieu voor de gemeente uit. In 2026 zal de fusie tussen ODRA-ODRN vorm gegeven worden. Dit zal extra inzet vragen die hoofdzakelijk uit externe financiering zal plaatsvinden. De reguliere werkzaamheden worden naast de fusieactiviteiten gewoon doorgezet. Het werkpakket 2026 is geconsolideerd ten opzichte van 2025. De toename in de bijdrage is met name door CAO-wijzigingen en indexatie.

	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2026	Belangrijk is bij grote, complexe vraagstukken samen te werken om voldoende slagkracht te bereiken. In 2026 zal de samenstelling van de verschillende BOT's veranderen als gevolg van de samenstelling van nieuwe colleges. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het van belang om aangesloten te zijn bij de diverse opgaveteams en speerpunten. In 2026 wordt deze samenwerking voortgezet om de inhoudelijk vastgestelde opgaven te gaan realiseren.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De Toeristenbelasting is verwerkt in Programma 3 Omgeving. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:
- Belastingen.
- Uitkering uit het Gemeentefonds.
- Beleggingen.
- Overige Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen

	2026	2027	2028	2029
Belastingen				
- Toeristenbelasting	295.130	295.130	295.130	295.130
- Reclamebelasting	186.500	186.500	186.500	186.500
- OZB	8.321.777	8.531.485	8.754.157	8.973.011
Uitkering uit het Gemeentefonds				
- Algemene Uitkering	49.905.981	51.569.810	51.601.040	52.967.906
- Integratie-uitkering Participatie	1.985.456	1.838.211	1.818.568	1.807.459
- Decentralisatie-uitkeringen	318.918	293.637	293.637	293.637
Beleggingen	115.000	115.000	115.000	115.000
Overige Algemene Dekkingsmiddelen				
- Rente interne financiering	302.145	302.145	302.145	302.145
Totaal	**61.430.907**	**63.218.918**	**63.366.177**	**64.940.788**

Bedragen in €, zie voorcalculaties (incl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Duiven zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de reclamebelasting, de nog in te voeren precariobelasting en eerder de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering
Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2025 zitten alle elementen weer opgenomen.

	2026	2027	2028	2029
Totaal Algemene Uitkering	**49.905.981**	**51.569.810**	**51.601.040**	**52.967.906**

Bedragen in €

Ten opzichte van de septembercirculaire 2024 zijn er de volgende mutaties:

Uitkeringsjaar	2025
Correctie volume accres ivm revisie CBS (dec circ)	73.447
LPO accres prijs bbp	444.355
Ontwikkeling uitkeringsbasis (mei circ.)	146.894
Uitkeren verdeelreserve (dec. circ.)	36.724
Afrekening ruimte onder BCF plafond	-139.550
Afronding uitkeringsfactor	-11.017
Tekorten voor rekening Rijk	521.167
KInderopvang pleegouders	3.146
IBO problematische schulden	20.697
BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	-5.104
Uitvoeringskosten Omgevingswet	122.825
Uitvoeringskosten Ibv en Ibv plus	43.737
Landelijke aanpak adreskwaliteit	2.909
DU antidiscriminatie voorzieningen	3.465
DU einde lening inburgeringsplichtig	928
Alleenverdienersproblematiek	30.299
Suppletieregeling Bommenregeling	4.134
DU Voorschoolse voorziening peuters	-580
DU Jeugdhulp kinderen in een AZC	32.726
IU Participatie	221.841
Hoeveelheidsverschillen	390.659
Totaal	**1.943.703**

Bedragen in €

In de meicirculaire 2025 zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (bbp) volgt. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. Het volume accres wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. In de meicirculaire is een nieuwe raming voor het accres 2025 en verder opgenomen. Voor de jaren 2025 tot en met 2030 is de raming van het volumeaccres opwaarts bijgesteld. Het prijsdeel accres is geactualiseerd voor de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Met name voor 2025 is de raming omhoog bijgesteld. Voor de jaren daarna zijn de bijstellingen beperkt. De afrekening van het BCF 2024 kost geld. In deze verwerking zijn ook de gevolgen van de decembercirculaire meegenomen. Daardoor wordt nu ook het voordeel vanwege de uitbetaling van de verdeelreserve en het extra geld voor de uitvoeringskosten van de Omgevingswet verwerkt. Als gevolg van het wijzigen van diverse aantallen bij de maatstaven in de berekening stijgt de Algemene Uitkering. Verder is voor 2025 geld beschikbaar gekomen omdat het Rijk de helft van de tekorten in de Jeugdzorg voor haar rekening neemt. Vanaf 2026 wordt extra geld toegevoegd voor de terugval in het gemeentefonds voor jeugd. Er zijn een aantal kleine taakmutaties en er worden eerder beschikbaar gestelde bedragen voor taken licht bijgesteld. Voor de aanvullend ingediende declaratie in het kader van de Bommenregeling ontvangen we een klein bedrag.

Integratie-uitkeringen
De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de reguliere Algemene Uitkering. Voor 2025 gaat het in Duiven alleen nog om de Integratie-Uitkering Participatie. Voor de Participatie ontvangen we in 2025 € 221.841 meer vanwege

loon- en prijsindexatie, afschaffing Lage Inkomensvoordeel, Wsw extrapolatie en Rijksbijdrage sociale infrastructuur.

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Participatie	1.985.456	1.838.211	1.818.568	1.693.545
Totaal	**1.985.456**	**1.838.211**	**1.818.568**	**1.693.545**

Bedragen in €

Decentralisatie-uitkeringen
De decentralisatie-uitkering (DU) is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. Voor de DU Voorschoolse voorziening peuters wordt € 580 minder uitgekeerd en voor de DU Armoedebestrijding kinderen € 4.960 meer. Voor de DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC wordt € 32.726 meer uitgekeerd vanaf 2025.

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
DU Armoedebestrijding kinderen	88.385	88.385	88.385	88.385
DU decentralisatie provinciale taken VTH	63.236	63.236	63.236	63.236
DU Voorschoolse voorziening peuters	38.620	38.620	38.620	38.620
DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	70.391	70.391	70.391	70.391
DU extra capaciteit BOA's	33.005	33.005	33.005	33.005
DU Bibliotheekmiddelen	100.000			
DU Antidiscriminatievoorzieningen	3.465			
DU Wet betaalbare huur	20.441	11.164	8.865	7.776
DU Kwaliteitsborging bouw	14.754			
DU Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen	7.062			
Totaal	**439.359**	**304.801**	**302.502**	**301.413**

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen
Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Duiven een bedrag van € 88.385. Onder het taakveld 6.3 Inkomensregelingen zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving
Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen is € 63.236 toegevoegd. De raming voor de kosten voor VTH wordt gelijk aan deze decentralisatie-uitkering verhoogd (budgettair neutraal).

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters
Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Jeugdhulp aan kinderen in een AZC
Vanaf 2019 zijn gemeenten volledig verantwoordelijk voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC. In de afgelopen twee jaar zijn deze

middelen vooral ingezet voor de meerkosten die zijn ontstaan vanwege zorg voor de kinderen die in de opvang voor Oekrainse vluchtelingen zitten.

Decentralisatie Uitkering Extra capaciteit BOA's
Om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten heeft het Rijk extra gelden beschikbaar gesteld. In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren.

Decentralisatie Uitkering Bibliotheek middelen
In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Er wordt een wettelijke zorgplicht voor gemeenten ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden.

Decentralisatie Uitkering Antidiscriminatievoorzieningen
Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV’s) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau. Voor de kerntaken van de ADV’s krijgen gemeenten sinds 2009 structureel geld via de algemene uitkering van het gemeentefonds. Gemeenten krijgen in 2026 eenmalig extra middelen om méér aan preventie te kunnen doen.

Decentralisatie Uitkering Betaalbare huur
Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. Daarnaast ontvangen gemeenten een bijdrage voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. Daarmee wordt er zorg voor gedragen dat de gemeenten voldoende gecompenseerd worden.

Decentralisatie Uitkering Wet Kwaliteitsborging bouw
De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is per 1 januari 2023 gefaseerd in werking getreden. Er wordt gestart met de eenvoudigere bouwprojecten, daarna volgen eventueel de meer complexere projecten. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Onder deze wet zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen. Hieronder vallen onder andere bouwmeldingen, gereed meldingen en informatieverstrekking van de start en einde van bouwwerkzaamheden. Voor de invoering en de uitvoering van de wet wordt via deze decentralisatie uitkering geld beschikbaar gesteld.

Decentralisatie Uitkering Weerbaar Bestuur/Veilig wonen
De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeenten dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

Septembercirculaire

De financiële gevolgen van de septembercirculaire kunnen van groot belang zijn voor deze begroting. Door de stijging van de accressen, de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en aanpassingen van de maatstaven of het niet toekennen van eerder toegezegde extra gelden voor Jeugdzorg ontstaan in alle jaren grote verschillen. Het is niet gelukt de septembercirculaire in deze begroting te verwerken. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad nog voor de begrotingsbehandeling op de hoogte worden gesteld van de financiële gevolgen. De septembercirculaire zal in de Najaarsnota worden verwerkt.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. De gemeente heeft aandelen Alliander, Vitens en BNG in haar bezit. Alliander en de BNG delen jaarlijks ook dividend uit.

Overige Algemene Dekkingsmiddelen

Dit gaat om de rente interne financiering. Specifiek om de rente die we nu nog bijschrijven op de voorzieningen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost in de begroting opgenomen. Voor 2026 is geen bedrag geraamd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2023 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen conform de ingediende aangiften. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2024 in de tweede helft van 2025 wordt verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2026.

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid
Paragraaf 8	Rechtmatigheid
Paragraaf 9	Duurzaamheid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten op basis van de begroting 2026 is 20%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel, maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB) en de toeristenbelasting behoren tot deze categorie. De reclamebelasting feitelijk ook maar daar is in de gemeente Duiven wel een specifiek doel aan gekoppeld.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, de lijkbezorgingsrechten en de marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Duiven worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, reclamebelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2026 opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2025 zijn ter vergelijking bijgevoegd.

	Begroting 2026	Begroting 2025
OZB	8.099.842	7.602.348
Afvalstoffenheffing	3.431.762	3.539.433

	Begroting 2026	Begroting 2025
Rioolheffing	2.496.670	2.439.051
Toeristenbelasting	295.130	278.658
Reclamebelasting	178.500	61.500
Precariobelasting	25.000	0
Lijkbezorgingsrechten	204.127	194.168
Marktgelden	1.715	2.705
Leges omgevingsvergunning	701.055	796.668
Leges	674.549	575.008
Huuropbrengst sport	400.871	263.472
Totaal	**16.509.221**	**15.753.011**

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2025. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in de financiële begroting. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Uitzonderingen hierop zijn de ramingen voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges omgevingsvergunning. Deze ramingen zijn gebaseerd op de geraamde kosten voor 2026 en de berekende tarieven voor 2026. Er is voor deze werkwijze gekozen omdat het voor genoemde heffingen en rechten noodzakelijk is om de kostendekkendheid voor 2026 te bepalen. Het is namelijk wettelijk niet toegestaan dat deze heffingen en rechten meer dan kostendekkend zijn.

Naast kostenontwikkelingen (bijvoorbeeld inzameling- en verwerkingsprijzen afval) wordt normaal gesproken uitgegaan van een indexering van de tarieven 2026 met 2,74% voor loon- en prijsontwikkelingen overeenkomstig het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2025 (voor 2027 2,52%, voor 2028 2,61% en voor 2029 2,50%).

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning, leges en lijkbezorgingrechten kostendekkend zijn. Voor marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2026 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijk, de tarieven voor 2025 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	Tarief 2026	Tarief 2025
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1179	0,1087
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,2276	0,2098
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1743	0,1606
Afvalstoffenheffing vastrecht	259,86	244,21
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	9,16	8,61
- per lediging 240 liter container restafval	16,31	15,33

- per storting ondergrondse container	2,56	2,41
Rioolheffing, per m3	1,99	1,94
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension, B&B, kampeerterrein en camperplaats	2,25	2,15
Reclamebelasting, Centrum Duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

In de meicirculaire 2025 is aangegeven dat er een landelijk gemiddelde waardestijging van 10,5% voor woningen en 2% voor niet-woningen wordt verwacht. De gemiddelde waardestijgingen voor Duiven zijn nog niet bekend. Daarom is voor de berekening van de OZB-tarieven 2025 uitgegaan van de oude Duivense waarden. Alle OZB-tarieven worden nog herzien op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling in de gemeente Duiven. Een wijzigingsvoorstel hiertoe wordt in december 2025 aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.
De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.
- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2026".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2026".
- "Verordening rioolheffing 2026".
- "Verordening toeristenbelasting 2026".
- "Verordening reclamebelasting 2026"
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2026".
- "Verordening marktgelden 2026".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2026".
- "Legesverordening 2026".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemen

Onroerende-zaakbelastingen
Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2025 worden alle onroerende zaken in de gemeente Duiven voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2025. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2026 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2025 zijn 0,0862% voor OZB woningen eigenaren, 0,3145% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2393% voor OZB niet-woningen gebruikers. Bij de opbrengst is er al met 5% extra verhoging al rekening mee gehouden.

Afvalstoffenheffing
Van de afvalstoffenheffing wordt de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval en het beheer van het Afvalaanbiedstation betaald. Voor een groot deel wordt de dienstverlening hiervoor uitgevoerd door Circulus. Daarnaast worden ook de kosten voor communicatie, het schoonhouden van de openbare ruimte, salariskosten en overheadkosten van 1Stroom hieruit gedekt. Jaarlijks worden de budgetten voor het inzamelen en verwerken van afval geactualiseerd. Op basis van het totaal van de inkomsten en uitgaven wordt uiteindelijk het tarief voor vastrecht en het variabel tarief (per lediging) becijferd.

De kosten voor afval zijn in totaal gestegen met 6,41% nl. € 219.977. Nu we ruim een halfjaar samenwerken met Circulus zijn de eerste ervaringscijfers bekend. Circulus heeft aangegeven dat de kosten voor de inzameling van papier € 50.000 hoger zijn dan vooraf was ingeschat. De oorzaak hiervan is de hoeveelheid papier die in dozen naast de containers wordt aangeboden. De reguliere indexering van de dienstverlening door Circulus bedraagt voor 2026 4,80%. Daarnaast komen er minder opbrengsten binnen doordat inwoners de container minder vaak aanbieden.
De kosten voor het Afvalaanbiedstation Duiven blijven voorlopig in de begroting staan. Voor onderzoek naar de toekomst van het Afvalaanbiedstation en de ontwikkeling van een Circulair Ambachtscentrum wordt € 15.000 uit de afvalstoffenheffing bijgedragen. Ook de verhoging van de doorbelasting vanuit 1Stroom op het product afval zorgt voor een stijging van de totale afvalkosten.

Uitgaande van 100% kostendekkendheid zal het tarief voor de afvalstoffenheffing stijgen. Met de nieuwe variabele tarieven voor het aanbieden van de restafvalcontainer worden inwoners voldoende gestimuleerd tot het scheiden van afval. Inwoners scheiden steeds meer hun afval en bieden minder restafval aan. Voor een 140-liter restafvalcontainer betekent dit 7 ledigingen per jaar (in plaats van 8 in 2025) en bij een 240-liter restafvalcontainer een gemiddelde van 9 ledigingen per jaar (ten opzichte van 10 in 2025). Voor stortingen in een ondergrondse container wordt uitgaan van een gemiddelde van 28 stortingen per jaar (ongewijzigd ten opzichte van 2025). De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd.

Rioolheffing
Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m^3 waterverbruik. Het tarief wordt voor het jaar 2026 niet verhoogd voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. De tarieven worden alleen aangepast met de voor 2026 verwachte inflatie van 2,74%.

Toeristenbelasting
Toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen in verblijfsaccommodaties in de gemeente. Het lager tarief voor campinghouders in 2025 gelijkgetrokken met het tarief voor hotels en bed & breakfast accommodaties. De belasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen.Conform de besluiten in de Voorjaarsnota 2025 is het tarief met € 0,10 te verhoogd in het kader van de bezuinigingsmaatregelen.

Reclamebelasting
Reclamebelasting wordt geheven voor het hebben van reclame-uitingen in het Duivense centrum. Het verzoek tot het heffen van de belasting komt van de centrumondernemers (OCD). Het doel van OCD is het probleem van freeriders uit te bannen en daardoor extra financiële middelen te genereren om het centrum van Duiven aantrekkelijker te maken voor bezoekers en winkelend publiek. Daarvoor is de Stichting Promotie Centrum Duiven in het leven geroepen. De belasting wordt geheven door de gemeente en komt, na aftrek van de perceptiekosten, in de vorm van

een subsidie ter beschikking van de stichting. In de tussen de gemeente en de stichting gesloten overeenkomst is vastgelegd waar de gelden voor kunnen worden aangewend. In overleg met de stichting is een gelijkblijvend tarief voor de reclamebelasting bepaald. Het tarief voor 2026 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2025.

Precariobelasting
Conform de besluiten in de Voorjaarsnota 2025 is er aan opbrengst van € 25.000 opgenomen in het kader van de bezuinigingsvoorstellen. Een nadere uitwerking van de tarieven en de mogelijke varianten wordt in december 2025 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast conform de kostendekkendheid.

Marktgelden
Marktgelden worden geheven voor het uitstallen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaatsen en tijden en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2026 verwachte inflatie van 2,74%.

Leges omgevingsvergunning
Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2026 verwachte inflatie van 2.74%.

Leges
Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2026 verwachte inflatie van 2,74%.

Tarieven binnensportaccommodaties
De tarieven worden aangepast met de voor 2026 verwachte inflatie van 2,74%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn. Voor legestarieven, anders dan leges omgevingsvergunning, zijn de berekeningen niet gemaakt. Dit zal gebeuren bij de begroting voor het jaar 2026.

Afvalstoffenheffing

TV2.1 Reiniging openbaar gebied (33% van de kosten)	102.950		
TV2.1 Doorbelasting 1Stroom openbaar gebied (33% van de kosten)	108.957		
TV7.3 Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	77.606		

TV7.3 Kosten Circulus	2.230.815		
TV7.3 Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-238.434		
TV7.3 Doorbelasting 1Stroom	799.700		
TV7.3 Afvalaanbiedstation	107.846		
TV7.3 Opbrengsten afvalaanbiedstation	-200.920		
TV7.3 Lasten heffing en invordering	12.833		
TV2.1 BTW	20.010		
TV7.3 BTW	496.076		
TV7.3 Kwijtschelding	104.300		
TV7.3 Oninbaar/leegstand	30.000		
Totale lasten		3.651.739	
TV7.3 Opbrengst belastingen			
Totale baten		3.651.739	
Dekking			100%

Bedragen in €

Rioolheffing

TV 2.1 Wegen	40.000		
TV 2.1 Te compenseren BTW	8.400		
TV 7.2 Riool	854.624		
TV7.2 Doorbelasting 1Stroom	684.045		
TV7.2 Rioolgemalen en randvoorzieningen	489.607		
TV7.2 Lasten heffing en invordering	30.386		
TV7.2 Te compenseren BTW	530.907		
TV7.2 Onttrekking aan voorziening	-72.890		
Totale lasten		2.565.079	
TV7.2 Baten rioolheffing			
Totale baten		2.565.079	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

TV7.5 Begraafplaatsen	59.664		
TV7.5 Doorbelasting 1stroom	167.144		
Totale lasten		226.808	
TV7.5 Overige leges			
Totale baten		204.127	
Dekking			90%

Bedragen in €

Marktgelden

TV3.3 Kosten markten	3.250		
Totale lasten		3.250	
TV3.3 Opbrengst marktgelden	2.765		
Totale baten		2.765	
Dekking			85%

Bedragen in €

Leges omgevingsvergunning

TV8.3 Kosten omgevingsvergunning	58.880		
TV8.3 BTW	12.365		

TV1.1 Kosten omgevingsvergunning	56.906		
TV8.3 Doorbelasting 1Stroom	572.904		
Totale lasten		701.055	
TV8.3 Opbrengst omgevingsvergunning			
Totale baten	701.055		
Dekking		701.055	100%

Bedragen in €

1.7 Lokale lastendruk

In de begroting 2025 wordt een lastendrukstijging voorzien van 5,2%. In onderstaande overzichten zijn, onder andere, de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden in het jaar 2026 op een rij gezet, waarbij de procentuele stijging ten opzichte van het jaar 2025 is weergegeven. Hierbij is de gemiddelde WOZ-waarde van Duiven voor het jaar 2025 gehanteerd.

Aannames

Gemiddelde WOZ-waarde woning	€ 370.000
Ledigingen 140-liter container restafval	8 keer *
Waterverbruik gezin (vier personen)	140 m3

Ontwikkeling lastendruk

	2023	2024	2025	2026	Ontwikkeling t.o.v 2025
OZB-eigenaar	361,49	381,10	402,19	436,38	8,5%
Afvalstoffenheffing	227,76	277,24	313,09	323,98	3,5%
Rioolheffing	260,40	263,20	272.28	278.60	2.3%
Totaal	**849,65**	**921,54**	**987,56**	**1.038,96**	**5,2%**

Bedragen in €

*Tot en met 2025 is uitgegaan van gemiddeld 8 ledigingen en voor 2026 van 7 ledigingen.

OZB is gerekend met 5,76 % extra verhoging ten opzichte van 2025 naast de inflatiepercentage van 2,74%.

Meerjarige ontwikkeling lastendruk

	2026	2027	2028	2029
OZB-eigenaar	436,38	447,37	459,05	470,53
Afvalstoffenheffing	323,98	322,82	322,73	323,22
Rioolheffing	278,60	285,62	293,08	300,40
Totaal	**1.038,96**	**1.055,81**	**1.074,85**	**1.094,15**
Stijgingspercentage t.o.v. voorgaand jaar	**5,2**	**1,62**	**1,80**	**1,79**

Bedragen in €

Vergelijking lastendruk per inwoner binnen Gelderland

	2021	2022	2023	2024	2025
Gemeente Duiven	450,00	465,00	469,00	477,00	541,00
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)*	439,00	450,00	464,00	489,00	529,00
Gemeente Westervoort	421,00	436,00	447,00	477,00	505,00

	2021	2022	2023	2024	2025
Gemeente Zevenaar	464,00	474,00	485,00	532,00	552,00
Gelderland (incl. Duiven)	435,69	449,02	464,400	490,90	525.33

Bedragen in €

* Liemerse gemeenten: Duiven, Doesburg, Montferland, Westervoort en Zevenaar.

Bron: Provincie Gelderland, afd. KOB/IBT. Zie hiervoor de tabel Belastingdruk totaal per inwoner per 4 september 2025

Bij de lastendruk worden de volgende opmerkingen gemaakt. Het is voor de afvalstoffenheffing lastig een vergelijk te maken aangezien iedere gemeente een eigen systeem heeft van tariefberekening. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld bij de bepaling van de lastendruk.

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Duiven kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht, de afvalstoffenheffing ledigingen/stortingen (maximaal 8 ledigingen 140-liter container, of maximaal 5 ledigingen van 240-liter container, of maximaal 28 stortingen) en zeer incidenteel onroerende-zaakbelastingen (eigenaren woningen). De kwijtscheldingsregeling zal conform het aantal gehanteerde gemiddelde ledigingen voor de begroting, worden aangepast met ingang van 2026. Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2026 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 105.300 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2026	Begroting 2025
Afvalstoffenheffing	104.300	104.300
Onroerende-zaakbelastingen eigenaren woningen	1.000	1.000

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Het bestaat uit twee componenten, de risico's en de weerstandscapaciteit. Door een goed inzicht in het weerstandsvermogen kan voorkomen worden dat elke financiële tegenvaller onmiddellijk dwingt tot bezuinigingen.

Er zijn twee soorten weerstandsvermogen, statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Als het weerstandsvermogen betrekking heeft op een specifiek jaar spreekt men van statisch weerstandsvermogen. Gaat het om het weerstandsvermogen op middellange termijn, dan spreekt men van dynamisch weerstandsvermogen. De gemeente Duiven kiest ervoor om de focus op het dynamische weerstandsvermogen te leggen.

Hieronder wordt eerst de weerstandscapaciteit van de Gemeente Duiven toegelicht, waarna de risico's in kaart gebracht worden. Aan het einde van de paragraaf wordt het weerstandsvermogen bepaald. Om deze in een context te plaatsen, worden vervolgens de kengetallen weergegeven.

Weerstandscapaciteit
Er wordt onderscheid gemaakt in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit, vergelijkbaar met de verschillen binnen het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de resterende belastingcapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, onbestemde reserves en stille reserves.

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is te berekenen door de maximaal mogelijke belastingopbrengst te verminderen met de huidige belastingopbrengst. Berekening van de onbenutte belastingcapaciteit kan beperkt blijven tot de onroerende-zaakbelastingen (OZB), aangezien andere heffingen in principe kostendekkend zijn. Deze heffingen mogen niet verhoogd worden of het is niet realistisch deze te verhogen.

Er is geen wettelijk maximum voor de OZB. Als referentie voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit maken we de vergelijking met artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (Fvw) en het hierin gegeven tarief. Dit tarief wordt berekend door 120% te nemen van het gemiddelde tarief van twee jaar geleden. Het tarief wordt jaarlijks in de meicirculaire meegedeeld aan de gemeente via de meicirculaire. Voor 2026 is het percentage vastgesteld op 0,1648% van de WOZ-waarde. Het tarief van gemeente Duiven voor woningen ligt onder het artikel 12 Fvw tarief. Op basis van deze vergelijking is er in 2026 een vrije ruimte van € 1.206.645. In 2025 was de vrije ruimte € 1.361.059.

Berekening onbenutte capaciteit

	Geraamde opbrengsten 2026	Opbrengsten obv artikel 12	Onbenutte capaciteit 2026
OZB woningen (eigenaren)	4.749.101	6.626.407	1.877.306
OZB niet-woningen (eigenaren)	2.105.342	1.521.995	-583.346
OZB niet-woningen (gebruikers)	1.570.074	1.482.760	-87.314
Totaal	**8.424.517**	**9.631.162**	**1.206.645**

Bedragen in €, excl. oninbaarheid en leegstand

De conclusie van het bovenstaande is dat de Duivense tarieven onder het artikel 12 tarief liggen. Aanpassing naar het artikel 12 tarief schept een budgettaire ruimte van € 1.206.645.

Incidentele weerstandscapaciteit

Stille reserves

Stille reserves zijn bezittingen die beneden de marktwaarde in de boeken staan en die zonder bezwaar direct te verkopen zijn. De gemeente bezit geen panden en gronden waar stille reserves op rusten. De gemeente bezit een klein aantal aandelen die voor de aanschafprijs in de balans

staan. Dat zijn aandelen van Vitens, Leisurelands, de BNG en Alliander. Deze aandelen zijn niet vrij verhandelbaar. De conclusie is daarom dat de gemeente geen stille reserves heeft.

Algemene Reserve

Stand Algemene Reserve

	Stand
Stand per 1 januari 2024	18.555
Stortingen 2024	15.224
Onttrekkingen 2024	-1.652
Stand per 31 december 2024	32.127
Stortingen 2025	0
Onttrekkingen 2025	-6.468
Prognose stand per 31 december 2025	**25.659**

Bedragen x € 1.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit
De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om ondanks tegenvallers het beleid te kunnen handhaven. Bestemmingsreserves zijn gevormd om een bepaald doel te realiseren en zijn dus onderdeel van het beleid en geen onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

Structureel:	
Onbenutte belastingcapaciteit	1.207
Incidenteel:	
Algemene Reserve	25.659
Totaal	**26.866**

Bedragen x € 1.000

Risico's
De risico’s die relevant zijn voor het weerstandsvermogen moeten materieel zijn en niet op andere wijze zijn af te dekken. Denk hierbij aan het treffen van een voorziening, het vormen van een reserve, het afnemen van een verzekering of het nemen van beheersmaatregelen.

Er wordt een schatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact die dit zal hebben. Dat is per definitie een subjectieve beoordeling. Om die onzekerheid nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen, wordt gewerkt met minimum- en een maximumwaarden.

Kans	Score	Kansscore
Komt gemiddeld meermalen per jaar voor	5	100%
Komt gemiddeld eenmaal per jaar voor	4	80%
Komt gemiddeld eenmaal per twee jaar voor	3	60%
Komt gemiddeld eenmaal per vijf jaar voor	2	40%
Komt gemiddeld minder dan eenmaal per vijf jaar voor	1	20%

In de navolgende inventarisatie zijn de risico’s in vier categorieën verdeeld:
- Risico’s van de bedrijfsvoering.
- Risico’s op eigendommen.
- Aansprakelijkheidsrisico’s.
- Financiële risico’s.

Risico's van de bedrijfsvoering

a. Apparaatskosten Grondexploitatie
Het aandeel door te belasten ambtelijke uren vanuit 1Stroom aan de grondexploitaties zal op termijn afnemen indien de nog op te starten woningbouwlocaties worden gerealiseerd. Op korte termijn is er nog een opgave als het gaat om uitgifte van bedrijventerreinen.

Minimum: 2 fte	**€ 160.000**
Maximum: 4 fte	**€ 320.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 144.000**

b. Deskundigheid personeel
Er wordt binnen de organisatie van 1Stroom bewust gewerkt aan de kwaliteit van het personeel. Jaarlijks zijn er opleidingsfaciliteiten beschikbaar.

Minimum:	**€ 10.000**
Maximum:	**€ 50.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 6.000**

c. Cyberbeveiligingsrisico
NIS2 betekent een wettelijke verplichting voor gemeenten om passende en evenredige maatregelen te nemen om cyberbeveiligingsrisico's te beheersen. Vooralsnog is er nog geen concrete datum wanneer de richtlijn geldt. Tot die tijd conformeren wij ons aan de richtlijnen van de BIO zoals voorgeschreven door de VNG en bereiden we ons intern voor op eisen die NIS2 van ons verwacht. Hierbij komt als extra risico dat er momenteel door geen enkele gemeente een passende en betaalbare cyberverzekering en dus vangnet gesloten kan worden. Hierdoor dienen we een bedrag in de begroting te reserveren om de kosten van mogelijke cyberincidenten en de gevolgen hiervan op te kunnen vangen.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 4.000.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 400.000**

d. Wachtgeld ambtenaren
Op dit moment is er beperkt sprake van wachtgeld binnen de ambtelijke organisatie van 1Stroom. Ambtenaren hebben echter in bepaalde gevallen recht op wachtgeld.

Minimum: 1 fte	**€ 70.000**
Maximum: 2 fte	**€ 140.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 63.000**

e. Bovenformatieven
Op dit moment is er geen sprake van boventallig personeel.

Minimum: 0 fte	**€ 0**
Maximum: 1 fte	**€ 70.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 14.000**

f. Vennootschapsbelasting (VPB)
Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de VPB. Duiven loopt hierdoor het risico om belasting te gaan betalen over de fiscale winst die zij in enig jaar behaalt. Vooraf is moeilijk in te schatten wat de belastingclaim zal zijn in enig jaar. Die claim is sterk afhankelijk van de interpretatie van de fiscus alsmede het verloop van baten en lasten op specifieke onderdelen. Voor een VPB claim is nu nog geen budget opgenomen in onze begroting.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 500.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 50.000**

g. Algemene risico's
Bij de risico-inventarisatie gaat het om risico's met een materieel belang. Dat neemt niet weg dat veel kleine risico's samen toch een substantieel bedrag kunnen worden. Daarom is in de kwantificering een bedrag opgenomen voor algemene risico's. Daarbij wordt uitgegaan van de norm van 6% van de Algemene Uitkering en de belastingcapaciteit die door de toezichthouder wordt gehanteerd voor de vrij aanwendbare reserve. Een negatief jaarrekeningresultaat zal moeten worden opgevangen door dit algemene risico.

Minimum: 6% Algemene Uitkering/Belastingcap.	**€ 2.909.607**
Maximum:	**€ 2.909.607**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 2.909.607**

h. Renterisico
Het gaat hier om het risico op stijging van de rentekosten. De rente is op dit moment redelijk stabiel. Dat geldt voor zowel de korte als de lange rente. Een stijging na 2025 is niet uit te sluiten. Doordat de liquiditeitsprognose aangeeft dat er slechts beperkt geld hoeft te worden aangetrokken is het risico voorlopig ook beperkt. Het risico wordt geschat op 0% tot 4% van € 10 miljoen.

Minimum: 0% van € 10 mln	**€ 0**
Maximum: 4% van € 10 mln	**€ 400.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 120.000**

Risico's op eigendommen
a. Grondexploitatie
Inleiding
De actieve grondexploitatie is voor de gemeente een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd, voornamelijk door gronduitgifte, worden terugverdiend. Gelet op de planperiode (einddatum van het langstlopende complex) en de geprognosticeerde omzetten zijn aan het exploiteren van gronden risico’s verbonden. Te onderscheiden zijn:
- Algemene economische risico’s.
- Projectgebonden risico’s.

Uitgangspunt is dat de risico’s zoals nu gepresenteerd, worden meegenomen in de Monte Carlo-analyse om inzicht te krijgen in de mogelijke uitkomsten per grondexploitatie om zodoende het gemeentelijke weerstandsvermogen in beeld te krijgen.

Algemene economische risico’s

Vooral bij het in exploitatie nemen van redelijk omvangrijke uitleg- en uitbreidingslocaties loopt de gemeente vanwege de relatief lange looptijd en hoge omzetten financiële risico's. In het algemeen zijn aan het exploiteren van ruimtelijke plannen de volgende risico's verbonden:

- De uitgifte van bouwgronden start later, terwijl de voorinvesteringen al wel (deels) zijn gedaan. De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor er renteverliezen optreden.
- Er dient zich een rentestijging aan, die niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.

Een deel van deze risico's (o.a. de rentebijschrijving op de boekwaarde) is niet of nauwelijks beïnvloedbaar maar kan wel voorzien worden op basis van eerdere getallen en prognoses. Overige risico's zijn enigszins beïnvloedbaar maar kan niet duidelijk voorzien worden of de scenario's zullen uitkomen. Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het verstandig om uit te gaan van "reële en behoedzaam scenario's", die vervolgens afgewogen kunnen worden tegen elkaar in de Monte Carlo-analyse. Zo zijn de volgende algemene risico's opgenomen voor elke grondexploitatie:

- Een stijging van het rentepercentage;
- Stijging (of daling) van de opbrengsten;
- Hogere plankosten als gevolg van verlenging van de looptijden.

Projectgebonden risico's

Hierna worden de specifiek projectgebonden risico's van de in exploitatie genomen gronden nader toegelicht en waar mogelijk gekwantificeerd.

Toereikendheid plankostenbudgetten
Het is reëel te veronderstellen dat er een risico bestaat dat noodgedwongen programmawijzigingen optreden. Ook kan sprake zijn van langere doorlooptijden van de in exploitatie genomen complexen. De ervaring leert dat er hierdoor een reële kans is dat in de complexen geraamde plankostenbudgetten niet toereikend zijn.

Lagere verwachtte opbrengst
Het is mogelijk dat de verwachte opbrengsten van gronden, waar eerder op gerekend werd, lager uitvallen dan gepland. Dit kan te wijten zijn aan verschillende factoren, zoals veranderingen in de marktomstandigheden, onverwachte concurrentie van andere aanbieders, of wijzigingen in de vraag van potentiële kopers of ontwikkelaars. Een dergelijke neerwaartse afwijking van de opbrengsten kan aanzienlijke financiële implicaties hebben voor de grondexploitatie en kan resulteren in verlies van potentiële inkomsten die eerder waren geprognosticeerd.

Planwijziging
Een lagere opbrengst als gevolg van een planwijziging kan zich voordoen wanneer bepaalde aspecten van het oorspronkelijke plan worden gewijzigd, waardoor een kleiner of groter aantal eenheden in beperkte mate gerealiseerd kunnen worden voor uitgifte. Substantiële wijzigingen worden altijd voorgelegd voor de gemeenteraad.

Uitkomsten Monte Carlo-analyse
De Monte Carlo-analyse is ingezet om de effect(en) van de bovengenoemde risico's op alle grondexploitaties te evalueren. In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële risico's weergegeven in hun meest waarschijnlijke scenario en daarbij de algehele financiële gezondheid van de projecten in zijn totaliteit. In de risico analyse is de winstuitname over het jaar 2023 meegenomen. Let wel, de risico's voor de grondexploitatie De Timp zijn niet van toepassing omdat deze dit jaar is afgesloten.

Tabel Monte Carlo-analyse

Risico per project	Huidige stand	waarschijnlijke situatie	Verschil
Innofase	6.435.657	6.741.181	305.524
De Nieuweling	579.340	670.569	91.229
Graafstaete II	1.659.269	1.825.358	166.089
Woonzorg/WPRI	476.418	460.250	-16.168
Woonpark	156.781	151.848	-4.933
Droopad	1.019.415	1.054.904	35.489
Totaal:			**577.230**

*Winstuitname over het jaar 2024 is niet meegenomen in de risico analyse.

De uitkomsten van de Monte Carlo-analyse geven dat Graafstaete II mogelijk negatiever uitvallen dan er initieel is geraamd. Daarentegen zullen de grondexploitaties Innofase en De Nieuweling waarschijnlijk hoger uitvallen, oorzaak is een mogelijke hogere grondopbrengst dan verwacht. Met deze verwachtingen is er over het geheel van de grondexploitaties een positief weerstandsvermogen.

b. Bodemverontreiniging
Voor de bekende bodemverontreiniging is een voorziening opgenomen. Maar er is bepaald geen zekerheid dat alle verontreinigingen al geïnventariseerd zijn. Het gaat hier om bodemverontreinigingen die niet binnen een complex van de grondexploitatie opspelen.

Minimum: 1 sanering	**€ 100.000**
Maximum: 5 saneringen	**€ 500.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 120.000**

Aansprakelijkheidsrisico's
a. Gewaarborgde geldleningen
Per 1 januari 2025 stond de gemeente garant voor het betalen van rente en aflossing voor in totaal € 24.282.304. Het grootste deel hiervan, namelijk € 23.968.000 wordt gegarandeerd in de achtervang van het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw). Voor het restant van € 314.304 wordt garant gestaan voor het betalen van rente en aflossing van sportverenigingen. In 2024 is er een garantie verplichting van € 162.800 bijgekomen vanwege de bouw van een nieuw dierentehuis in Arnhem.

Minimum:	**€ 100.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 220.000**

b. Schadeclaims
Het algemene beeld is dat de burgers vaker de overheid aansprakelijk stellen en schade claimen. De afgelopen vier jaar was er geen stijging in het aantal claims en ook geen stijging van het geclaimde bedrag. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is in de begroting een budget opgenomen. Toch kunnen zich schadeclaims voordoen waarvoor we niet verzekerd zijn.

Minimum:	**€ 10.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 2	**40%**

Gemiddeld:	**€ 202.000**

c. Gemeenschappelijke regelingen
De gemeente Duiven participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Eventuele tekorten kunnen ten laste komen van de participerende gemeenten.

Minimum:	**€ 25.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 307.500**

Financiële risico's
a. Open-einderegelingen
Wij kennen de volgende open-einderegelingen:
- Jeugdzorg en Wmo
Uitgaven voor de Jeugdzorg en de Wmo zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. Gezien het open karakter van de regelingen blijft er sprake van aanzienlijke risico's.

Minimum:	**€ 1.000.000**
Maximum:	**€ 3.000.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 1.600.000**

- Bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoeslag).

Minimum: 1% van budget	**€ 4.728**
Maximum: 10% van budget	**€ 47.280**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 15.602**

- Leerlingenvervoer

Minimum: 1% van budget	**€ 4.047**
Maximum: 10% van budget	**€ 40.472**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 13.356**

Met name binnen het speciaal onderwijs zien we ontwikkelingen die meerkosten met zich mee kunnen brengen: verdere specialisatie van scholen, die zich op specifieke stoornissen gaan toeleggen. Dit betekent dat de afstand tot een geschikte school groter kan worden.

- Verstrekkingen van voorzieningen aan gehandicapten (onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007). Het risico bestaat dat er in één jaar meerdere dure aanpassingen aan woningen plaats moeten vinden.

Minimum: 1% van budget	**€ 9.611**
Maximum: 10% van budget	**€ 96.114**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 42.290**

- RSD.
Door een toename van het aantal uitkeringen kunnen de uitvoeringskosten van de RSD toenemen.

Minimum:	**€ 50.000**
Maximum:	**€ 100.000**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 75.000**

b. Algemene Uitkering
De herverdeling van de Algemene Uitkering is doorgevoerd. Het Rijk blijft volop verantwoordelijkheid naar gemeenten doorschuiven of wegnemen. Bovendien rekent het Rijk met investeringsplannen die zeer ambitieus zijn. Verder is het Gemeentefonds een veelgenoemd onderwerp voor bezuinigingen door het Rijk. Door dit alles fluctueert de Algemene Uitkering per jaar en bestaat het risico dat er in enig jaar een lagere uitkering wordt ontvangen.

Minimum:	**€ 200.000**
Maximum:	**€ 1.200.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 560.000**

c. Beleggingen
Gestreefd wordt naar een stabiel dividendniveau. Toch kan het jaarlijkse dividend mee- of tegenvallen. Jaarlijks wordt dividend ontvangen van de BNG en Alliander.

Minimum: 10% van geraamd dividend	**€ 11.500**
Maximum: 25% van geraamd dividend	**€ 28.750**
Kansscore: 3	**40%**
Gemiddeld:	**€ 8.050**

d. Afvalinzameling
In de nieuwe manier van afval inzamelen schuilen financiële risico's. Als er in de gemeente meer gescheiden zou worden dan is aangenomen in de ramingen kan dit betekenen dat het aantal ledigingen en dus de variabele opbrengst lager is. Bovendien kan een verhoging van het poorttarief bij het AAS ervoor zorgen dat er minder wordt aangeboden dan in de ramingen opgenomen.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 225.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 90.000**

e. Referendum
In onze gemeente is de mogelijkheid geschapen om een referendum te houden. De kosten hiervan worden geraamd op € 70.000. Bij het combineren met verkiezingen kan een besparing ontstaan van ongeveer € 6.000.

Minimum:	**€ 64.000**
Maximum:	**€ 70.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 13.400**

f. Inburgering nieuwkomers
Voor de inburgering van nieuwkomers zijn geen kosten geraamd. Het risico bestaat dat er wel kosten gemaakt worden voor de inburgering, waardoor deze gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Minimum:	**€ 50.000**
Maximum:	**€ 100.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 15.000**

Als alle risico's die we tot nu toe hebben gekwantificeerd zich ook daadwerkelijk zouden voordoen, dan zou er sprake zijn van minimaal € 5,4 miljoen en maximaal € 17,4 miljoen schade (ongewogen risico's). Maar de kans dat dit zich allemaal in één jaar voordoet is nihil. Vandaar dat uit wordt gegaan van een gewogen risico: de kans dat een risico zich voordoet maal de hoogte van het bedrag dat daarmee gemoeid is. Deze kwantificering van risico's waarbij rekening is gehouden met de kans dat een risico zich voordoet, komt uit op een bedrag van € 7,6 miljoen. Waarbij opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde van het minimumrisico (€ 4,8 miljoen) en het maximumrisico (€ 10,4 miljoen).

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Risico's omtrent de bedrijfsvoering							
Apparaatskosten grondexploitatie	2fte-4fte	160.000	320.000	60%	96.000	192.000	144.000
Deskundigheid personeel		10.000	50.000	20%	2.000	10.000	6.000
Verzekeringen		0	4.000.000	20%	0	800.000	400.000
Wachtgeld ambtenaren	1fte-2fte	70.000	140.000	60%	42.000	84.000	63.000
Bovenformatieven	1fte	0	70.000	40%	0	28.000	14.000
Vennootschapsbelasting		0	500.000	20%	0	100.000	50.000
Algemeen risico	norm Gld 6% au / bel.cap.	2.909.607	2.909.607	100%	2.909.607	2.909.607	2.909.607
Renterisico	10 mln rente 0%-4%	0	400.000	60%	0	240.000	120.000
Risico's omtrent eigendommen							
Grondexploitatie							
Innofase		305.524	305.524	100%	305.524	305.524	305.524
De Nieuweling		91.229	91.229	100%	91.229	91.229	91.229
Graafstaete II		166.089	166.089	100%	166.089	166.089	166.089
Woonzorg WPRI		-16.168	-16.168	100%	-16.168	-16.168	-16.168
Woonpark		-4.933	-4.933	100%	-4.933	-4.933	-4.933
Droopad		35.489	35.489	100%	35.489	35.489	35.489
Bodemverontreiniging (onbekende)	1-5 saneringen	100.000	500.000	40%	40.000	200.000	120.000
Aansprakelijkheids risico's							
Gewaarborgde geldleningen		100.000	1.000.000	40%	40.000	400.000	220.000
Schadeclaims		10.000	1.000.000	40%	4.000	400.000	202.000
Gem. regelingen		25.000	1.000.000	60%	15.000	600.000	307.500
Financiële risico's							
Open-einde regelingen:							

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
-Jeugdzorg		1.000.000	3.000.000	80%	800.000	2.400.000	1.600.000
-Bijzondere bijstand	1-10% budget	4.728	47.280	60%	2.837	28.368	15.602
-Leerlingenvervoer	1-10% budget	4.047	40.472	60%	2.428	24.283	13.356
-Wmo	1-10% budget	9.611	96.114	80%	7.689	76.891	42.290
-RSD	50-100%	50.000	100.000	100%	50.000	100.000	75.000
Algemene Uitkering		200.000	1.200.000	80%	160.000	960.000	560.000
Beleggingen	10-25% dividend	11.500	28.750	40%	4.600	11.500	8.050
Afvalinzameling		0	225.000	80%	0	180.000	90.000
Referendum		64.000	70.000	20%	12.800	14.000	13.400
Inburgering nieuwkomers		50.000	100.000	20%	10.000	20.000	15.000
						bovengrens	ondergrens
Totaal		**5.355.724**	**17.374.454**		**4.776.191**	**10.355.880**	**7.566.035**

Weerstandsvermogen

De berekening van het weerstandsvermogen vindt plaats via de formule: weerstandscapaciteit / risicobedrag = weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De incidentele weerstandscapaciteit bestaande uit de Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2026 € 25.658.752.

Het ratio is bij een maximaal risico op basis van de kansscore: 25.658.752 / 10.355.880 = 2,48.
Het ratio is bij een gemiddeld risico op basis van de kansscore: 25.658.752 / 7.566.035 = 3,39.

Bij een maximaal risico is de ratio uitstekend en bij een gemiddeld risico is de ratio ook uitstekend. Uitgangspunt is een weerstandscapaciteit die ligt tussen 1,4 en 2,0 bij een gemiddeld risico.
De stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2025 kan het gemiddelde risico uitstekend opvangen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt nog ruimte om eventuele structurele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken.

Boven- en ondergrens Algemene Reserve

Grenzen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Ondergrens	6.800.000	7.300.000	7.600.000
Bovengrens	9.400.000	10.500.000	10.400.000

Bedragen in €

Conclusie

De ondergrens van de Algemene Reserve is becijferd op € 7,6 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat de risico's voor grondexploitatie hoog worden ingeschat.

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2026 € 25.658.752. Dit ligt ruim boven de bovengrens. De Algemene Reserve wordt nu vooral gebruikt om mogelijke structurele effecten van ingezet beleid op te vangen. De grootste risicofactoren blijven de Algemene Uitkering en de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein.

Kengetallen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de kengetallen. Deze geven een objectief beeld van de financiële positie van gemeente Duiven en zijn vergelijkbaar met andere gemeenten.

Verloop van de kengetallen	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Netto schuldquote	12,4%	29,2%	*-12,0%*	*9,6%*	*13,7%*	*9,3%*
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	12,9%	28,6%	-11,44%	10,2%	14,2%	11,8%
Solvabiliteitsratio	40,1%	32,4%	42,3%	38,7%	36,9%	37,3%
Structurele exploitatieruimte	-4,1%	4,1%	*1,4%*	*0,6%*	1,8%	2,9%
Grondexploitatie	7,9%	10,9%	*13,0%*	*-18,6%*	-18,4%	-17,7%
Belastingcapaciteit	93,2%	98,1%	*98,5%*	*101,4%*	*104,1%*	*106,7%*

Beoordeling financiële positie

De netto schuldquote zegt iets over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De schulden van de gemeente worden hier afgezet tegen de middelen die de gemeente heeft. Heeft een gemeente ruimte om te investeren of moet het juist voorzichtig zijn? Bij een score onder de 100% is er financiële ruimte, bij een score boven de 130% moet de gemeente voorzichtig zijn met haar financiën. Duiven scoort in 2026 met een verwachte netto schuldquote van -12,0% goed.

Bij netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen worden schulden die de gemeente heeft gecorrigeerd met gelden die zijn doorgeleend aan scholen, woningstichtingen of verenigingen. Dit zorgt voor een beter beeld van de financiële vermogenspositie van de gemeente dan de ongecorrigeerde netto schuldquote omdat de gemeente schulden op de balans heeft staan waar tegenover vorderingen staan op deze organisaties. Deze schulden hebben namelijk geen invloed op de beoordeling of de gemeente in staat is te investeren of dat ze juist moeten oppassen. De verwachte netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor gemeente Duiven -11,4% in 2026. Dit is een goede score.

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de gemeente. De verwachting voor gemeente Duiven is dat deze ratio uitkomt op 42,3% in 2026. Het streven is een solvabiliteitsratio te hebben van 35%.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel ruimte er is in de jaarrekening tussen structurele uitgaven en structurele inkomsten van gemeenten. Dit getal zegt iets over of de gemeente in staat zal zijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit zal dalen van 1,4% in 2026 naar 0,6% in 2027. In de jaren erna wordt de ruimte positiever met als belangrijkste reden de dalende incidentele dekking uit reserves.

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen de bouwgronden in de balans en de totale baten van de gemeente Duiven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de mate van

afhankelijkheid in de baten omtrent de grondexploitatie. Deze ratio daalt in 2027 ten opzichte van 2026 met ruim 31% vanwege grondverkopen. In de opvolgende jaren blijft het het percentage op hetzelfde niveau.

De belastingcapaciteit is de verhouding tussen de belastingen die binnen de gemeente Duiven geheven worden over de begrotingsjaren ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Het landelijk gemiddelde betreft de situatie over 2025, ofwel het voorgaande begrotingsjaar. De belastingcapaciteit stijgt van 98,5% in 2026 naar 101,4% in 2027.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, groen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

De voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Integraal beleidskader

In december 2022 is het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte 2023-2032 (IBOR) vastgesteld door de Raad. Het IBOR beschrijft het strategische kader voor de integrale aanpak van de openbare ruimte voor een periode van 10 jaar. Het IBOR heeft als doel effectief en efficiënt te kunnen werken aan grote opgaven als een toekomstbestendige leefomgeving en een openbare ruimte die bijdraagt aan een inclusieve samenleving en uitnodigt tot een gezonde en sociale levensstijl. Dit in combinatie met de grootschalige vervangingsopgaven waar de gemeente voor staat. Het IBOR zorgt daarnaast voor het beheersbaar houden van de aanleg en onderhoudskosten, duurzaam financieel beleid en een grotere betrokkenheid van de samenleving door hier met elkaar aan te werken.

Naar verwachting wordt eind 2025 het integrale beheerplan openbare ruimte vastgesteld door het college. Dit betreft de tactische vertaling van het IBOR naar uitvoeringsniveau. Een belangrijk onderdeel hiervan is de Meerjaren Onderhoudsplanning Openbare Ruimte (MJOP-OR).

Begin 2026 willen we ook starten met het opstellen van een nieuw (digitaal) Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR). Dit is al lange tijd een wens van de organisatie waarvoor in de VJN 2023 geld is aangevraagd. Het oude handboek wordt nog steeds gebruikt als toetsingskader voor de (her)inrichting van de openbare ruimte en beschrijft waar de openbare ruimte aan moet voldoen zodat deze goed functioneert en te onderhouden is. De komende jaren wordt er veel ontwikkeld, waardoor het nu noodzakelijk is het handboek te vernieuwen. Vanwege prioritering is het budget niet gebruikt en teruggevloeid naar de algemene reserve. Omdat gemeente Zevenaar begin 2026 start met de actualisatie vragen we nu € 25.000 aan zodat we dit gezamenlijk kunnen oppakken.

Een goede groene leefomgeving heeft een grote positieve invloed op de samenleving. Door uitsluitend te kijken naar financiële aspecten doen we geen recht aan de brede maatschappelijke waarde van een verzorgde, groene openbare ruimte die uitnodigt tot gebruik. Daarom willen we in 2026 onderzoeken hoe we de waarde van groen beter in beeld kunnen brengen en wat dit betekent voor het beheer. Hierbij nemen we het zes-waardenmodel als uitgangspunt. Dit model maakt onderscheid tussen zes vormen van kapitaal:

- Financieel kapitaal
- Geproduceerd kapitaal
- Intellectueel kapitaal
- Menselijk kapitaal
- Sociaal relationeel kapitaal
- Natuurlijk kapitaal

In 2050 moet de grond -weg en waterbouw circulair zijn. Binnen programma duurzaamheid zijn lijnen uitgezet om dit doel te bereiken. Circulariteit en duurzaamheid worden daarom nu al meegenomen in aanbestedingen.

Wegen

Beleidskader
Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor wegen vastgesteld op niveau B conform de CROW systematiek (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). Bij de bezuinigingen in 2024 heeft de gemeenteraad besloten om de elementverharding op onderhoudsniveau C te gaan onderhouden. In het centrum blijft het onderhoudsniveau B.

In de gemeentebegroting zijn gelden beschikbaar gesteld voor wegen en civiele kunstwerken, waaronder een ‘voorziening onderhoud wegen’. Het groot onderhoud voor wegen en civiele kunstwerken wordt hieruit gedekt. Een voorziening mag volgens de regels de eerstvolgende 10 jaar niet negatief worden.

Uitvoering wegonderhoud
Onderhoud wordt uitgevoerd als de kwaliteit onder het minimale niveau is gekomen. Om het jaar wordt daarvoor een weginspectie uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste weginspectie is in 2025 uitgevoerd. De geïnspecteerde verhardingen worden in beheersysteem BrutIS bijgehouden en verwerkt. Het groot onderhoud wordt, na toetsing en afstemming, uitgevoerd in het jaar dat daarvoor is aangegeven. Klein onderhoud dat tijdens reguliere inspecties wordt geconstateerd, wordt in principe binnen hetzelfde kalenderjaar opgepakt. Meldingen via Fixi, het Klant Contact Centrum (KCC) of door eigen waarneming worden waar mogelijk en noodzakelijk ook zo snel mogelijk opgepakt.

Naast het uitvoeren van klein en groot onderhoud zal er een verschuiving optreden naar vervanging. Dit komt vooral voort uit ouderdom en onvoldoende kwaliteit.Groot onderhoud wordt integraal afgestemd met de andere disciplines als groen, riool, verkeer en ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de energietransitie, de aanleg van glasvezel en de woningbouwopgave. Vervangingen worden aan de gemeenteraad aangedragen en vastgesteld in de gemeentelijke begroting cyclus.

In 2026 starten we met de uitvoering van een nieuw contract voor meerjarenonderhoud van de elmentenverharding. Eind 2025 is de aanbesteding daarvan.

De betrouwbaarheid van de gegevens die uit het beheersysteem BrutIS komen staat onder druk. Daarom is eind 2025 gestart met de aanbesteding van een nieuw beheerpakket. In het voorjaar van 2026 kunnen we op basis van de uitkomsten van het nieuwe beheerpakket uitvoering geven aan het groot onderhoud van de verhardingen en nieuw prognoses maken voor de komende jaren.

Na de laatste inspectie en het lagere onderhoudsniveau als uitgangspunt, is de naderende onderhoudsgolf opgeschoven en lager maar grilliger geworden. Dit blijft een punt van aandacht. In verband met de financiering vanuit een voorziening die niet negatief mag worden is het belangrijk hier goed sturing aan te geven. Onder gelijkblijvend beleid is dit voor de komende 10 jaar geen probleem.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van het begrotingsjaar bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor de jaren tot de volgende inspectie, en dat wordt ook uitgevoerd. Voor de latere jaren is het onderhoud berekend. Bij de inspectie wordt per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek.

Kwaliteitsniveau verhardingen en kunstwerken
Bij de inspectie in 2025 is een lichte verbetering geconstateerd in de kwaliteit van het asfalt. Het benodigde onderhoud aan verhardingen die aangelegd zijn in de groeikernperiode neemt wel toe. Daarnaast zorgen de afwisselende periodes van lang aanhoudende droogte en erge natte periodes voor beweging in de klei ondergrond. Hierdoor treedt schade op aan de asfaltwegen (scheuren). Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau (B) te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen.

De kwaliteit van de elementen verharding is iets gedaald ten opzichte van de vorige inspectie. Dat is in lijn met het gedaalde onderhoudsniveau C. Uitdaging hierbij is om te voorkomen dat door het opschuiven van onderhoud, in de nabije toekomst een grote onderhoudsopgave ontstaat die lastig te plannen en uit te voeren is.

Het aangetroffen kwaliteitsniveau van de civiele kunstwerken kwaliteitsniveau voldoet aan de verwachtingen en de leeftijd van het areaal.

Voorziening onderhoud wegen	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	**13.724**	**15.077**	**16.332**	**17.607**
Toevoeging aan de voorziening	2.214	2.241	2.250	2.295
Onttrekking aan de voorziening	861	985	975	5.008
Stand per 31 december	**15.077**	**16.332**	**17.607**	**14.894**

Bedragen x € 1.000

Riolering, gemalen en randvoorzieningen, water

Riolering, gemalen en randvoorzieningen, water

Beleidskader
De gemeenteraad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. Dit plan vormt het centrale beleidsdocument voor het beheer en onderhoud van zowel het riolering- als watersysteem. Het bevat beleidsdoelen, uitvoeringsrichtlijnen en een financiële onderbouwing. Het Watertakenplan is tevens ingebed in het bredere beleidskader van het Integraal Beleid Openbare Ruimte (IBOR).

Naast het Watertakenplan zijn in 2022 ook de volgende beleidsstukken vastgesteld:
- Het uitvoeringsprogramma DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie),
- De rioolaansluitverordening,
- De hemelwaterverordening.

Deze documenten zijn opgesteld in samenwerking met de Liemerse gemeenten en het Waterschap Rijn en IJssel. De bekostiging van het uitvoeringsprogramma DPRA is opgenomen in het Watertakenplan.

In 2026 starten we met het opstellen van een nieuw Watertakenplan. We zijn voornemens om hierin ook het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie op te nemen. Naar verwachting wordt dit nieuwe plan in 2027 ter vaststelling aan de raad aangeboden

Uitvoering
Riolering, gemalen en randvoorzieningen; In 2025 zijn er nieuwe beheerscontracten opgesteld omtrent het reinigen en inspecteren van vrijvervalriolen, kolken en lijngoten. Uit het onderzoek naar de kwaliteit van de zuiverende voorzieningen uit 2025 is gebleken dat alle voorzieningen voldoende goed zijn waardoor grote maatregelen niet nodig zijn

Water: Om de gevolgen van droogte structureel aan te pakken, zijn in 2023 een feitenrelaas en een handelingsperspectief opgesteld. Deze vormen de basis voor concrete maatregelen. De uitwerking hiervan is gestart in 2024 en zal ook in 2026 grotendeels worden voortgezet.
- Het feitenrelaas beschrijft de huidige situatie rondom droogte, inclusief oorzaken, gevolgen en trends.
- Het handelingsperspectief biedt handelingsopties en maatregelen, inclusief verantwoordelijkheden, kosten en prioriteiten.

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2 BBV	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Stand per 1 januari	12.682	12.641	12.624	12.574
Toevoeging aan de voorziening	0	0	0	0
Onttrekking aan de voorziening	40	17	50	50
Stand per 31 december	**12.641**	**12.624**	**12.574**	**12.524**

Bedragen x € 1.000

water	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Voorcalculaties	124	136	195	200
Totaal	**124**	**136**	**195**	**200**

Bedragen x € 1.000

Onderhoud groen

Beleidskader
Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau B conform de CROW systematiek. Op de A-locaties, zoals het centrum en de begraafplaats is dit niveau A voor reiniging en groenonderhoud. In 2025 heeft de Raad met de maatregelen een taakstellende bezuiniging van € 100.000 voor groen en groen gerelateerde taken zoals vegen en onkruidbestrijding vastgesteld. Om deze bezuiniging te halen wordt vanaf 2026 het kwaliteitsniveau op met name het onderdeel groen naar beneden bijgesteld.

Het uitvoeringskader voor de kap van bomen staat los van het IBOR. De kapvergunning is in 2012 afgeschaft. Bomen mogen dus zonder vergunning op eigen terrein worden gekapt. Voor de gemeentelijke bomen hanteren we als uitgangspunt dat we gezonde bomen niet kappen. Dit staat op gespannen voet met individuele wensen van inwoners die overlast ervaren.

Invasieve soorten; Binnen de gemeentegrenzen zijn zowel de Japanse duizendknoop als de reuzenberenklauw aangetroffen. Naar aanleiding van EU verordening ‘Invasieve Uitheemse Soorten’ 1143/2014 is de gemeente wettelijk verplicht gesteld in te grijpen bij het aantreffen van invasieve exoten om verdere verspreiding te voorkomen.

Wet Natuurbescherming; We werken conform de wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet beschermt de dieren en planten in Nederland en hun leefgebied.

Uitvoering
Naast het creëren van een veilige aantrekkelijke en groene leefomgeving ligt het zwaartepunt bij het groenbeheer steeds meer op de maatschappelijke opgaven die we hebben in relatie tot vergroenen, klimaatadaptatie, ecosysteemdiensten en biodiversiteit.

Groen; De prijzen in de groenbranche zijn fors gestegen door onder andere gebrek aan personeel bij de aannemers en het groeizame weer van de afgelopen jaren. In de VJN is deze prijsstijging aangegeven. Zowel deze prijsstijging als de bezuiniging van €100.000 uit de voorjaarsnota 2025 zijn doorgevoerd in de begroting.

In 2025 is het onderhoud nog op het vastgestelde kwaliteitsniveau uit het IBOR uitgevoerd. De bezuiniging wordt vanaf 2026 vooral zichtbaar door meer onkruid in de openbare ruimte, zowel in de plantvakken als rondom obstakels. Door de bijdrage in het kader van de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid van Single Use Plastics, worden de prijsstijgingen gecompenseerd en hoeven we niet te bezuinigen op werkzaamheden omtrent zwerfvuil.

In verband met de oplevering van het laatste deel van de wijken Westreenen, Hof van Welleveld (Duiven) en de wijk Onder de Toren (Groessen), is het areaal openbaar groen verder uitgebreid. De extra beheerkosten hiervoor zijn begroot op € 27.500.

In 2024 is een kwaliteitsschouw uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de plantvakken niet overal voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsniveau B. Door de bezuinigingen is echter het kwaliteitsniveau ook op onderdelen naar beneden bijgesteld waardoor er minder snel gerenoveerd hoeft te worden. De kwaliteit van zowel het onderhoud als van het plantvak zelf wordt dus minder. Bij eventuele renovaties wordt gezocht naar integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte.

De invasieve soorten in onze gemeente worden beheerst conform het opgestelde plan van aanpak. De bestrijdingsmethode wordt afgestemd op de omvang van de exoten. We maken geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord. Vooralsnog is er geen sprake van grootschalige uitbreiding van invasieve exoten, zoals Duizendknoop en Reuzenberenklauw..

Bomen; Voor het beheer van bomen wordt het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen gehanteerd. Dit handboek bevat kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn op de uitvoering van werkzaamheden aan bomen. Jaarlijks wordt één derde van het boomareaal geïnspecteerd op veiligheid en gebreken.

Het boomareaal veroudert, wat leidt tot stijgende onderhoudskosten, vooral bij bomen in woonstraten. Het behoud van met name grote bomen blijft essentieel vanwege hun waardevolle bijdrage aan verkoeling, biodiversiteit en andere ecosysteemdiensten. Het in stand houden van deze bomen brengt regelmatig extra kosten met zich mee, zoals voor specialistisch onderzoek, het toevoegen van voedingsstoffen en het treffen van maatregelen tegen wortelopdruk. Daarnaast is het aantal bomen toegenomen door klimaatadaptieve maatregelen. Het is de verwachting dat de kosten de komende jaren gaan stijgen.

Bermen en sloten; Het maaien van bermen en het korven van de sloten is begin 2023 aanbesteed waarbij ingezet is op het creëren van meer biodiversiteit. Er wordt verschraald door te maaien en zuigen. En ook is de frequentie teruggebracht. In 2024 is ook het overige deel van het areaal opnieuw aanbesteed. Dit deel werd voorheen in eigen beheer gemaaid. Mede door meer biodivers maaibeheer en de prijsstijgingen zijn de kosten hoger geworden. In de maand mei maait de gemeente alleen daar waar nodig in verband met de verkeersveiligheid. In deze maand is een bloeiende berm extra belangrijk voor de insecten.

Buitensportterreinen; Voor het onderhoud van de buitensportvelden is vanaf 2027 een taakstellende bezuiniging van 10% opgenomen. Dit betekent dat verenigingen meer onderhoudswerkzaamheden zelf moeten uitvoeren. In 2026 gaat de gemeente samen met de verenigingen aan de slag om deze bezuiniging vorm te geven, ondanks de specialistische aard van het werk en het afnemende aantal beschikbare vrijwilligers.

Eind 2025 wordt het onderhoud van de sportvelden opnieuw aanbesteed. De verwachte kostenstijging is opgenomen in de Voorjaarsnota (VJN) en verwerkt in de begroting. Daarnaast wordt een mogelijke samenwerking door de oprichting van een Liemers sportbedrijf verkend.

Speelterreinen; De afgelopen jaren is een achterstand ontstaan in het beheer en vervanging van de speeltuinen. Vervanging werd alleen opgepakt als daar een initiatief vanuit de samenleving voor kwam. De werkwijze kwam voort uit een besluit uit 2018 dat inwoners meer 'in de lead' wilde zetten. Om het speelaanbod te borgen is een andere werkwijze noodzakelijk. De vernieuwde werkwijze staat omschreven het strategische beheerplan spelen dat naar verwachting eind 2025 door het college wordt vastgesteld. Onderdeel hiervan is ook een financiële vertaling. Op dit moment ligt de focus met name op het veilig houden van de speeltoestellen. Indien noodzakelijk worden er speeltoestellen verwijderd.

onderhoud groen	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Voorcalculaties	2.102	2.086	2.191	2.301
Totaal	**2.102**	**2.086**	**2.191**	**2.301**

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader
Op het moment dat deze begroting wordt gemaakt wordt ook gewerkt aan de Nota Vastgoedbeleid Maatschappelijk Vastgoed 2026 - 2040. Enkele speerpunten worden hierna opgenomen.

Missie
Met eigen, gehuurd, verhuurd of verpacht maatschappelijk vastgoed en gronden geeft de gemeente vanuit 1Stroom professioneel en efficiënt invulling aan huisvestingsvraagstukken met een (sterk) maatschappelijk karakter en vanuit het algemeen belang voor de gemeente Duiven. Waar in verzamelgebouwen commercieel vastgoed aanwezig is wordt deze ook commercieel benaderd en weggezet.

Visie
Het vastgoed waarvan 1Stroom voor de gemeente Duiven het vastgoedmanagement verzorgt past precies bij de behoefte van de gebruikers. Iedereen is welkom en daarom zorgt de gemeente voor toegankelijke gebouwen, daarbij is de functionele en technische kwaliteit van het vastgoed op orde, gaat de gemeente voor veilige en energiezuinige gebouwen en waar mogelijk invulling aan klimaatadaptatie en circulariteit.

Doelstellingen

De beschikbaarheid van vastgoed, of dat nu is door eigenaarschap of bijvoorbeeld via huur, is altijd faciliterend van karakter en is noodzakelijk om taken van de gemeente uit te voeren of om beleid effectief en/of efficiënt te kunnen realiseren. Het hebben van vastgoed dient dus bij te dragen aan taken en doelstellingen van de gemeente waar de markt dit niet oppakt. We onderkennen hieronder gecategoriseerd 4 doelstellingen:

- Dat kan zijn om de eigen organisatie huisvesting te bieden of om de buitendienst onder te brengen (**vastgoed voor eigen huisvesting**).

- Het kan ook betreffen voorzieningen in het maatschappelijk domein zoals buurthuizen, scholen voor het primair en voortgezet onderwijs inclusief integrale kindcentra (IKC's), multifunctionele accommodaties (MFA's) of sportaccommodaties (**maatschappelijk vastgoed**).
- Een andere categorie wordt gevormd door objecten met een strategische ligging voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen of waar tijdelijk gebruik plaatsvindt in afwachting van definitieve invulling (**herontwikkelingsvastgoed**).
- Tot slot is er een restcategorie, waaronder begraafplaatsen en gebouwde voorzieningen in de openbare ruimte (**overig vastgoed**).

Deze gezamenlijke 4 categorieën van beleidsondersteunend vastgoed vormen de kernportefeuille en hebben een functie in de realisatie van gemeentelijk beleid.

Met het nieuwe beleid legt de gemeente vast hoe we de maatschappelijke vraag (vanuit de verschillende beleidsvelden) beantwoorden en met welke juridische en financiële randvoorwaarden. Omdat de paragraaf kapitaalgoederen de enige plek is waarover we over de gehele portefeuille kunnen schrijven benoemen we hier het onderhoud en ook de investeringen die gevoteerd zijn.

Meerjarig onderhoudsplan (MJOP) bestaand vastgoed
Voor het MJOP (beheerplan) stelt de gemeente voor om te werken met de NEN 2767 normen in combinatie met de RVB BOEI methodiek. Daarbij sturen we op sober en doelmatig onderhoud waarbij het uitgangspunt is Conditie 3, een Redelijke Onderhoudsconditie waarbij ernstige en serieuze gebreken zijn uitgesloten en waarbij ook vanuit een Aspect Prioriteiten matrix wordt gewerkt waarin Veiligheid, Gezondheid en Bruikbaarheid meewegen in de risicobenadering. In het onderhoudsplan wordt 10 jaar vooruit gekeken.

Huisvestingsplannen en investeringen
In het vastgoedbeleid schrijven we ook op dat het wenselijk is te werken met strategische huisvestingsplannen waarvoor beter zicht nodig is op herinvestering en renovatie momenten. Het is ook nodig dat er voor renovatie na bijvoorbeeld 25 jaar geld wordt gereserveerd. Met renovatie geeft de gemeente een kwaliteitsverbetering en met onderhoud houden we in stand tot het moment van renovatie. Voor strategische huisvestingsplannen wordt momenteel het integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijshuisvesting en het integraal accommodatiebeleid (IAB) opgestart.

Voor nu beperken zich de investeringen op het energetisch verduurzamen van het vastgoed zodat deze voldoet aan de energie-bespaarplicht en ook omdat het minder energielasten oplevert. Ook benoemt de gemeente de stand van zaken met betrekking tot het lopende IHP-onderwijshuisvesting.

Duurzaamheidsmaatregelen
Erkende maatregelen zijn maatregelen die de gemeente Duiven moet nemen vanuit het activiteitenbesluit wet milieubeheer. Hierna de lijst, enkele voorbeelden:
- Na-isolatie gevel en dak
- Vervangen dubbel glas voor HR++ glas
- Isoleren leidingen installaties
- Realiseren warmteterugwinning
- Optimalisatie fases elektriciteit o.a. plaatsing een condensatorbatterij(en) om blindstroom te elimineren

Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn de kredieten voor voornoemde maatregelen per pand gevoteerd. De projecten worden momenteel uitgevoerd.

Projecten uit het IHP Onderwijshuisvesting
Vanuit het IHP Onderwijshuisvesting 2018 zijn de laatste projecten in afronding of afgerond. Denk aan IKC Remigius en het project Frisse Scholen.

In het najaar van 2024 is er gestart met een actualisatieproces van het IHP om in 2025 weer een nieuw ijkpunt te kunnen vaststellen. De verwachting is dat het herijkte IHP eerste helft van 2026 ter besluitvorming in de Raad komt. Het gaat daarbij om zowel een IHP Basisonderwijs als een regionaal IHP Voortgezet Onderwijs

Uitvoering onderhoud

Uitvoeringsprogramma MJOP 2026-2029

Onderstaande voorzieningen volgen op basis van de eerder genoemde NEN2767 inspectie om de gebouwen op conditie 3 (sober en doelmatig onderhoudsniveau) te houden. Uit de inspecties volgde een actueel beeld op benodigde middelen voor onderhoud. Onderhoud voorkomt ook kapitaalverlies.

Voorziening onderhoud gebouwen Algemene accommodaties

	2026	2027	2028	2028
Stand per 1 januari	**378.174**	**417.685**	**203.188**	**210.683**
Toevoeging aan de voorziening	103.865	103.865	103.865	103.865
Onttrekking aan de voorziening	64.354	318.362	96.370	113.043
Stand per 31 december	**417.685**	**203.188**	**210.683**	**201.505**

Voorziening onderhoud gebouwen Culturele accommodaties

	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	**739.690**	**717.911**	**591.656**	**640.270**
Toevoeging aan de voorziening	89.802	89.802	89.802	89.802
Onttrekking aan de voorziening	111.581	216.057	41.188	40.451
Stand per 31 december	**717.911**	**591.656**	**640.270**	**689.622**

Voorziening onderhoud gebouwen Sportaccommodaties

	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	**1.658.724**	**1.628.614**	**1.457.838**	**1.284.408**
Toevoeging aan de voorziening	139.210	139.210	139.210	139.210
Onttrekking aan de voorziening	169.320	309.986	316.920	7.087
Stand per 31 december	**1.628.614**	**1.457.838**	**1.284.408**	**1.416.531**

Voorziening onderhoud gebouwen pand VCD

	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	**152.014**	**258.933**	**341.530**	**423.920**
Toevoeging aan de voorziening	182.000	182.000	182.000	182.000
Onttrekking aan de voorziening	75.081	99.403	99.610	318.282
Stand per 31 december	**258.933**	**341.530**	**423.920**	**287.638**

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Duiven op korte en lange termijn. Om deze treasuryfunctie goed uit te voeren, wordt er gekeken

naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Duiven vastgesteld in 2016.

Doelstellingen
Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens de taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:
- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie
De verwachting is dat de rente in 2026 nog langzaam zal gaan dalen als gevolg van afnemende inflatie in Europa en verdere renteverlagingen door de ECB. Ook speelt de stabilisatie van de economische groei na de recessieperiode 2024-2025 hierbij een rol. Vanaf 2027 is het onzeker over de ontwikkeling van de rente vanwege o.a. De import heffingen Verenigde Staten en de verdere ontwikkelingen in de wereld.

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:
- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.

- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2026	2027	2028	2029
Omvang begroting (x € 1.000)	87.500	82.480	81.389	81.486
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	7.4	7.0	6.9	6.9

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Duiven betekent dit dat er gemiddeld in 2025 in een kwartaal voor € 7.437.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. Het is financieel vaak gunstiger om zoveel mogelijk van kortgeld gebruik te maken.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2026	2027	2028	2029
Omvang begroting (x € 1.000)	87.500	82.480	81.389	81.486
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	17.5	16.5	16.3	16.3

Uit dit overzicht blijkt dat de gemeente in 2026 tot € 16.427.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose 2026-2029 geeft aan dat de gemeente Duiven in de jaren 2025 tot en met 2028 geen extra geld nodig heeft.

Wet Schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige middelen onder te brengen in ’s Rijks schatkist. Vanaf 1-7-2021 is het drempelbedrag verhoogd naar 2% van de begroting, met een minimumbedrag van € 1 miljoen. Voor Duiven gaat het om een drempelbedrag van € 1.755.000 voor 2026. 2% van € 87.500.000.

Renteschema 2026

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		354.895
b.	De externe rente baten van hypotheken		-60.000
	De externe rente baten van Schatkistbankieren		0
	Saldo rentelasten en rentebaten		294.895
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (Voorgezet onderwijs Candea)	-596.442	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		-301.547
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		302.145
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		--598
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,00%)		0
f.	Rente resultaat		-598

Het negatieve bedrag geeft aan dat het een voordeel is als resultaat op de rente 2025

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door de gemeente ook kredietrisico gelopen op de uitgeleende gelden en de aan plaatselijke verenigingen en instellingen in het kader van de publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal heeft de gemeente aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2025 van € 24.282.304. Voor € 47.936.000 is gegarandeerd aan de Woonstichting Vivare, Stichting Vestia en de Woonzorg Nederland. Hier kan de gemeente Duiven voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 314.304 staat de gemeente Duiven garant voor leningen aan sport en culturele verenigingen in Duiven.

Verstrekte leningen

De gemeente Duiven loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2025 was het saldo van de verstrekte hypotheken aan ambtenaren € 2.049.320. Het saldo van de lening aan de Kredietbank Leeuwarden bedraagt per 1-1-2024 € 350.000 en de verstrekte lening voor starters op de woningmarkt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 107.970. Het saldo van de kapitaalverstrekking aan Alliander bedraagt per 1-1-2025 nog steeds € 670.870.

Interne financiering

Per 1-1-2025 is het totaal aan reserves en voorzieningen € 78,7 miljoen. Dit is inclusief het saldo van 2024 van € 449.687 Alleen aan de voorzieningen GOG en Raweb wordt nog 2% rente toegerekend. Voor 2024 gaat er om een totaal bedrag aan rente van € 280.163.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Duiven voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de komende periode 2026-2029 weergegeven.

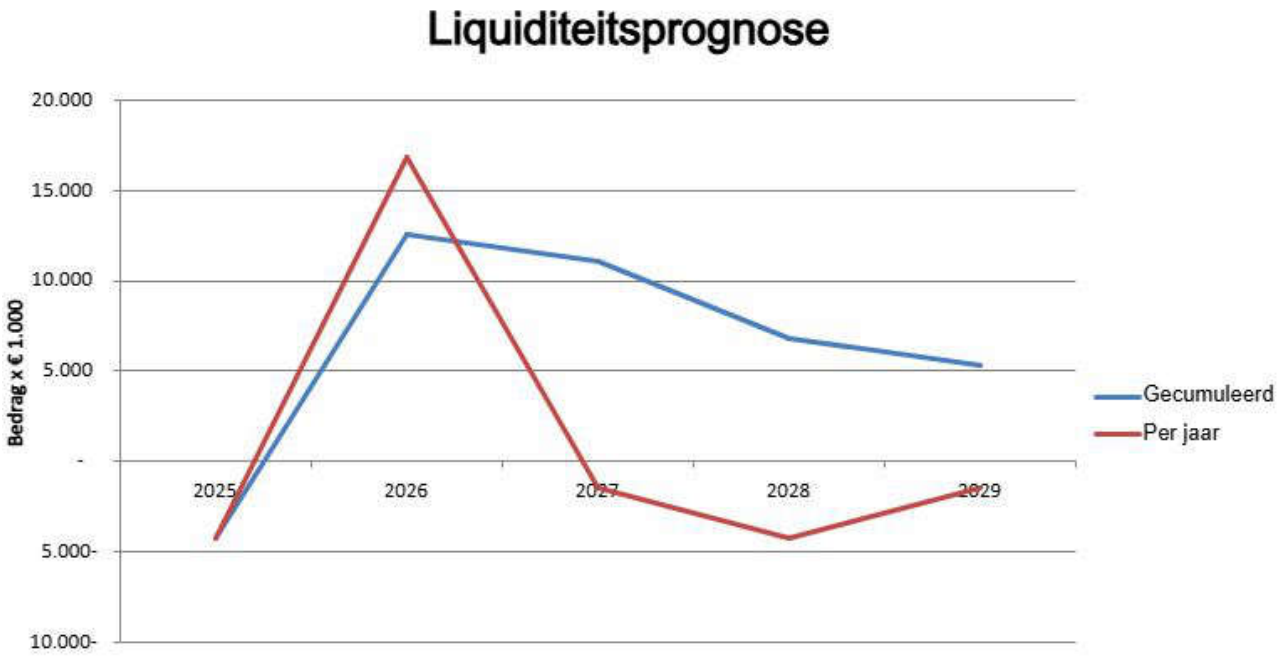

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	-4.252	-16.853	-1.508	--4.243	-1.494
Saldo voorgaand jaar		-4.252	12.601	11.093	-6.850
Cumulatief te verwachten overschot aan financierings middelen:	-4.252	12.601	11.093	6.850	5.355

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel aangeeft is er in 2025-2029 alleen behoefte aan extra financieringsmiddelen eind 2025. In 2026 is de verwachting dat er veel grond verkocht wordt op Centerpoort Noord 2 en Innofase.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

De organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding
De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, heeft de gemeente haar werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de ‘ambtelijke’ als de ‘bestuurlijke’.
Onder bedrijfsvoering rekent de gemeente de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten.
De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid
De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Sedert het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd,

Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. Over de uitkomsten van de interne controles wordt gerapporteerd in de planning en control cyclus.

Informatiebeleid
Informatisering en de digitale samenleving
Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren en de betrouwbaarheid van de gemeente. In de zomer van 2025 is heeft het openbaar Ministerie noodgedwongen de digitale infrastructuur offline moeten zetten. Dit was weer een voorbeeld van de kwetsbaarheid van de digitale infrastructuur. Het grootste risico voor de gemeente speelt met name rondom ransomware en trojan horses.

Om goed in te kunnen blijven spelen op alle ontwikkelingen, uitdagingen en bedreigingen in relatie tot de toenemende afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig blijven. In het licht van de financiële mogelijkheden is er gekozen voor het minimale scenario van de I&A-visie. Dit betekent dat met name op het vlak van innovatie geen investeringen mogelijk zijn en dat de ontwikkelingen op basisniveau liggen. De ambities op de diverse beleidsterreinen zijn echter in de praktijk hoger.

Wet Open Overheid (Woo)
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2025 zal de implementatie van de Woo voortgang hebben, waarbij naast het actief publiceren van nieuwe informatiecategorieën, het op orde brengen van de informatiehuishouding, training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders en tenslotte het verder optimaliseren van het afhandelen van Woo-verzoeken belangrijke doelstellingen zijn.

Vervolg Toekomstvisie RID
De RID is een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor de toekomst. Dit naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023. De daaruit volgende I&A-Visie en consequenties zijn in de gemeenteraad van april 2024 behandeld.

De I&A-Visie is goedgekeurd en de gemeenteraad heeft in de voorjaarsnota financiële middelen beschikbaar gesteld voor de basisvariant. Dit vormt nu het strategisch uitgangspunt van waaruit de gemeente de komende jaren verder zal werken.

De invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente is in het integrale beeld meegenomen. In 2025 zal er in samenwerking met de gemeente Zevenaar per domein een informatiemanager worden aangesteld.

Artificial Intelligence (AI)
De komende jaren komt er vanuit de Digital Decade veel nieuwe Europese wet- en regelgeving op gemeenten af. Inmiddels is er een Europese AI-verordening van kracht die voor gemeenten verantwoordelijkheden meebrengt op het gebied van AI-gebruik. De gemeente volgt hierbij de handreikingen vanuit de VNG. Het ontbreken van voldoende aandacht en capaciteit op dit thema is niet meer houdbaar. In 2025 is een start gemaakt met AI-bewustzijn binnen de organisatie. Dit zal in 2026 een vervolg krijgen. AI zal – als we dit goed weten uit te rollen en in ons voordeel weten in te zetten – ons op termijn ook helpen om onze processen, werkzaamheden en dienstverlening efficiënter in te richten en een bijdrage leveren aan de oplossing ten aanzien van de toenemende krapte op de arbeidsmarkt.

Datagedreven werken
De gemeente ziet veel kansen in het verbeteren van inzichten in op basis van data. We staan nog in de beginfase van het gebruik van data om resultaten, werkprocessen en maatschappelijke ontwikkelingen inzichtelijk te maken. Met de tijdelijk extra middelen zetten we in op het neerzetten van een datagedreven organisatie– zowel in plannen als infrastructuur – en aan concrete projecten van dashboards en sturingsinformatie.

De eerste resultaten zijn al zichtbaar in de organisatie. Zo is de wachttijd voor een gehandicaptenparkeerkaart drastisch teruggebracht door verbeteringen in het proces aan te brengen op basis van een analyse van de in het proces beschikbare data. Ook passen we dataanalyses toe op de Fixi meldingen.

E-depot
De gemeente werkt steeds meer digitaal, wat leidt tot een groeiend aantal digitale archiefbescheiden. Net als voor fysieke bescheiden is de overheid verantwoordelijk om digitale permanent te bewaren bescheiden volgens de Archiefwet in “goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren”. Om aan de wet te voldoen heeft het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD) samen met de gemeenten Westervoort, Duiven, Doesburg en Zevenaar het project e-depot gestart. Waar permanent te bewaren archiefbescheiden in analoge vorm worden overgedragen aan de archiefbewaarplaats, worden permanent te bewaren digitale archiefbescheiden overgedragen aan een zgn. e-depot. Het project e-depot wordt geleid door een externe projectleider. Deze werkt niet alleen aan een helder proces rondom overbrenging van permanent te bewaren bescheiden, maar ziet ook kansen rondom uitplaatsing van tijdelijk te bewaren bescheiden. Dit wordt voor de gemeente uitgebreid onderzocht. Daarnaast is er een collectiebeheersysteem aangeschaft om de digitale bescheiden toegankelijk te maken voor iedereen.

Informatiebeveiliging en Privacybescherming
De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en (privacy)gevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is

voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen om blijvend te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de richtlijn Network and Information Security

(NIS2) hanteren we naast het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en Buren.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval, met ransomware als grootste dreiging, tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelingen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:
- Bewustwording (Awareness): Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico's over informatiebeveiliging en privacy.
- Risicomanagement: Onze organisatie zal extra aandacht moeten besteden aan de informatiesystemen die cruciaal zijn voor het functioneren van de gemeentelijke- en maatschappelijke processen. Door risico's vroegtijdig te onderkennen en beheersmaatregelen te treffen, kunnen we onze weerbaarheid vergroten, beter inspelen op veranderingen en de kans op verstoringen of schade verkleinen.
- Leveranciersmanagement en opdrachtgeverschap: Om onze organisatie weerbaar te houden verschuift het technisch complexe werk steeds meer richting leveranciers van ICT-diensten. We zijn verantwoordelijk voor de digitale risico's ook bij onze leveranciers (ketenrisico's). Dat vraagt een extra focus op het opdrachtgeverschap.
- Bedrijfscontinuïteitsbeheer (BCM): Inrichting van het proces waarmee onze organisatie zich voorbereidt op verstoringen, zodat belangrijke bedrijfsactiviteiten kunnen doorgaan tijdens en na een crisis. Denk aan maatregelen bij stroomuitval, cyberaanvallen of pandemieën
- Samen organiseren: Onze organisatie werkt voortdurend aan de versterking van de digitale weerbaarheid. We worden daarbij ondersteund voor de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, de IBD. De IBD heeft ook een coördinerende rol bij incidenten en is het expertisecentrum op het gebied van de digitale veiligheid voor gemeenten.
- Oefenen: Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- Netwerksegmentering: Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken. Met Fase 2 van het project wordt gestart.
- Monitoring en response: Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding
Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Duiven een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang
Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang
Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien

de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Duiven maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Duiven weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2024, de begroting 2025 en de begroting 2026. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Duiven loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	**Rekening 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Gemeenschappelijke regelingen			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 3.954.246	€ 4.255.160	€ 4. 299.614
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 2.456.490	€ 2.445.330	€ 2.733.000
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	€ 1.021.022	€ 1.033.113	€ 1.033.123
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 72.724	€ 85.215	€ 89.812
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 478.041	€ 482.000	€ 486.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 224.713	€ 249.932	€ 241.889
Euregio Rijn-Waal	€ 6.700	€ 6.500	€ 6.500
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 570.299	€ 738.307	€ 672.327
1Stroom	€ 20.360.000	€ 21.787.465	€ 22.353.000
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.340.878	€ 2.406.037	€ 2.375.884
Deelnemingen (dividend)			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 7.582	€ 8.000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 192.311	€ 108.000	€ 108.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.

Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2025 vastgesteld op een bedrag van € 4.255.160.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 75.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 50.070
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 5.692.174
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 3.174.930
Resultaat 2026	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Duiven levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2026 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 1.560.000 en € 30.000 = totaal € 1.590.000. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 1.143.000. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 690.000 voor de GGD, € 385.000 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 68.000 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 9.354.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 8.885.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 56.930.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 57.768.000
Resultaat 2026	€ 0

Ontwikkelingen	Samen met VGGM zorgen voor een goede uitvoering van de brandweer- en gezondheidstaken in onze gemeente. En voor een goede voorbereiding op mogelijke crisissituaties. Daarbij is over 2025 en 2026 wel een besparing van 2% op de gemeentelijke bijdrage afgesproken. Eind 2025 zal de discussie over structurele besparingen bij VGGM worden afgerond. De versterking van de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt in 2026 voortgezet. Dit komt de gehele organisatie ten goede. Bij de GGD worden de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig gemaakt.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is voor het jaar 2026 € 1.033.123. Dit bedrag is bepaald op basis van het aantal leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs in De Liemers.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	Niet van toepassing
Resultaat 2026	Niet van toepassing
Ontwikkelingen	De GR onderzoekt de haalbaarheid van nieuwbouw voor het Liemerscollege in Zevenaar. Het college en de raad worden hier in de tweede helft van 2024 over geïnformeerd. Zevenaar financiert de onderzoekskosten, ter verrekenen in het huisvestingbesluit.
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Dit mandaat ligt bij de individuele gemeenten. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt. De investeringen in huisvesting houden we nauwlettend in de gaten.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.

Financieel belang	De financiële bijdrage voor Duiven 2025 bedraagt € 85.215. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 54.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 54.000
Resultaat 2026	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 486.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 871.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 872.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 7.144.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 7.179.000
Resultaat 2026	€ 1.000
Ontwikkelingen	De bezuiniging die in 2025 incidenteel doorgevoerd zijn, zijn dit jaar teniet gedaan. De ODRA voert de basistaken milieu voor de gemeente uit. In 2026 zal de fusie tussen ODRA-ODRN vorm gegeven worden. Dit zal extra inzet vragen die hoofdzakelijk uit externe financiering zal plaatsvinden. De reguliere werkzaamheden worden naast de fusieactiviteiten gewoon doorgezet. Het werkpakket 2026 is geconsolideerd ten opzichte van 2025. De toename in de bijdrage is met name door CAO-wijzigingen en indexatie.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage 2026 € 241.889 is gebaseerd op het inwoneraantal van 24.937. De inwonerbijdrage bestaat uit 3 componenten: bijdrage regiobureau 24.937 à € 2,83 per inwoner) = € 70.572 bijdrage The Economic Board 24.937 à € 1,07 per inwoner = € 26.683 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio (€ 37.904) productieve regio (€ 22.443), circulaire regio (€ 37.655), ontspannen regio (€ 21.695) en groene groei regio (€ 24.937).
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 100.000 (exclusief bestemmingsreserves)
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 100.000 (exclusief bestemmingsreserves)
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 8.028.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 8.017.000
Resultaat 2026	€ 0
Ontwikkelingen	De inwonerbijdrage voor 2026 voor het regiobureau en de vijf opgaven is verlaagt. Het is gelukt om zodanig het budget te korten dat de hoofdopgaven doorgang kunnen vinden. De activiteiten binnen de opgaven blijven gelijk, met dien verstande dat door het AB is verzocht om voor 2026 gelet op het ravijn jaar 2026 waarmee de gemeenten geconfronteerd worden, voorstellen voor besparingen op te nemen. De voorstellen, op 27 november 2024 door het DB aan het AB gepresenteerd, zijn in deze begroting verwerkt en leiden tot een lagere inwonerbijdrage.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is € 6.500 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest bekende stand € 2.610.268
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	Meest bekende stand € 2.610.268
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest bekende stand € 30.290.956 (2023)

Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	Meest bekende stand € 29.942.644(2024)
Resultaat 2026	Meest bekend geraamd resultaat € 53.592
Ontwikkelingen	De gemeente blijft lid van deze gemeenschappelijke regeling. Waar mogelijk doet de gemeente mee in projecten en benutten we subsidiekansen.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2025 bedraagt € 672.327
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 12.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 13.000.000
Resultaat 2026	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Duiven is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 61% ten laste gebracht van Duiven en voor 39% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2026 vastgesteld op een bedrag van € 21.787.465.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.343.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 4.461.000
Resultaat 2026	€ 0

Ontwikkelingen	Binnen 1Stroom is een organisatieontwikkelingstraject gestart waarin de professional centraal staat. De organisatie wil toe naar een organisatie waarin er meer aandacht uit kan gaan naar de medewerkers, en ook naar een klimaat waarin eigenaarschap, resultaatsturing en duidelijkheid belangrijke uitgangspunten zijn. Het invulling geven aan deze begrippen draagt bij aan een slagvaardige organisatie waarin het fijn werken is. Om deze uitgangspunten vorm te geven wordt de management- en teamstructuur gewijzigd per 1 januari 2026. De nieuwe organisatiestructuur bestaat uit drie domeinen. Binnen de domeinen werken in totaal 13 teams. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het geraamte van de organisatie. Specifiek geldt dit voor de thema's 'sociale veiligheid & integriteit' en het versterken van de financiële functie.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 560.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	€ 560.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 2.162.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	€ 2.022.000
Resultaat 2026	€ 0
Ontwikkelingen	Voor de primaire begroting 2026 is op dit moment onvoldoende in te schatten welke extra regionale opdrachten er bij de MGR worden ondergebracht. We houden in de begroting 2026 rekening met de volgende ontwikkelingen: Vanaf 2026 worden de doorstroompuntenactiviteiten bij het Regionaal Bureau Leerplicht op een andere wijze gefinancierd door het rijk. Hoewel nog niet zeker is welke inhoudelijke wijzigingen dit met zich meebrengt in de dienstverlening en financiering, is al wel rekening gehouden met een verschuiving in de financiering.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	Gemeente Duiven heeft 0,0063% van het aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering.

Financieel belang	Gemeente Duiven heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 4.721.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 4.777.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 110.819.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 123.164.000.000
Resultaat 2026	Meest recente resultaat is € 294.000.000 over 2024.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2026 kan de bank daarom niet maken.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 0,111 % van de aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 151.801 aandelen. De burgemeester is lid van de commissie van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Duiven heeft 151.801 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 4.749.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	Meest recente stand bekend per ultimo 2025 € 6.038.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 6.897.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2026	Meest recente stand bekend per ultimo 2025 € 6.918.000.000
Resultaat 2026	Meest recente resultaat bekend betreft € 976.000.000 over 2024
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 26.705 aandelen met stemrecht in de algemene ledenvergadering. De burgemeester is lid van de commissie van aandeelhouders.
Financieel belang	De verkrijgingsprijs van de 26.705 aandelen is € 4.538.

Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 677.700.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2026	Meest recente stand per ultimo 2025 € 713.600.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 2.237.400.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2025 € 2.398.400.000
Resultaat 2026	Meest recente resultaat bekend betreft € 34.500.000 over 2024
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Voor het grondbeleid gelden de landelijke richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). De richtlijnen zijn toegelicht in de "Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)" van de Commissie BBV.

Het lokale kader waarbinnen wordt geopereerd is de Nota grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 21 januari 2025. In de nieuwe Nota Grondbeleid 2025 van de gemeente Duiven kiest de gemeente voor dynamisch grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente bij ieder ruimtelijk initiatief een afweging maakt welke houding, rol en inzet van instrumenten het meest geschikt is. Het dynamisch grondbeleid geeft de gemeente de ruimte om waar nodig een actieve houding aan te nemen en de instrumenten van het grondbeleid in te zetten. Deze keuze is onder meer afhankelijk van de ambities en doelstellingen die zijn neergelegd in onder andere de omgevingsvisie. Het grondbeleid is een middel om deze ambities waar te maken. Bij grote woningbouwprojecten en nieuwe bedrijventerreinen heeft de gemeente een actieve houding en voert als het mogelijk is actief grondbeleid.

In het coalitieakkoord 2023-2026 is versnelling van de woningbouw één van de drie belangrijke opgaven. De huidige plannen voor woningbouw worden zo snel mogelijk gerealiseerd. Doorpakken is het motto. De plannen voor uitbreidings- en inbreidingslocaties worden gerealiseerd. Van de term reservelocaties wordt afgestapt, indien haalbaar worden er zo snel mogelijk modulaire woningen op de Biezenkampen gerealiseerd.

De baten en lasten van de grondexploitatie zijn opgenomen onder programma 3 (taakveld 3.2. bedrijvigheid) en (taakveld 8.2, wonen). Vanwege het projectmatig karakter van de actieve grondexploitatie wijkt dit af van de gemeentelijke begroting: de baten en lasten worden als vlottende activa geactiveerd en onder “voorraden” opgenomen op de balans.

De gemeentelijke actieve grondexploitatie

De gemeente heeft in 2025 4 actieve grondexploitaties. De grondexploitaties zijn onderdeel van het Programma 3 Omgeving van de programmabegroting en zijn administratief verdeeld over twee producten:
- Bouwgrondexploitatie, woningbouw.
- Bouwgrondexploitatie, bedrijventerreinen.

Tot de producten “bouwgrondexploitatie woningbouw” en “bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen” worden de in exploitatie genomen complexen gerekend waarin de gemeente de actieve grondexploitatie voert:

Woningbouwcomplexen:
- Vitaal Centrum Duiven

Bedrijventerreinencomplexen:
- InnoFase
- Graafstaete II
- De Nieuweling
- Centerpoort Noord II

Woningbouw
De gemeente wil de omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo aan laten sluiten bij de hedendaagse en toekomstige behoefte. Dit vraagt om een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid. Deze houding heeft met de Woonvisie 2021 vorm gekregen en heeft verder aan belang gewonnen via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de Woondeal 2023 (rijks-, provinciaal- en regioniveau). De middels de Woonvisie ingezette versnelling voor de woningbouw moet met de komst van de Nationale Woon en bouwagenda en de Woondeal 2023 vooral worden doorgezet en waar mogelijk versneld om aan de toenemende woningbehoefte te voldoen. Daarvoor zijn in iedere geval zowel de al bekende inbreidingslocaties als uitbreidingslocaties nodig. De gemeente wil de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en met doorstroming uit de bestaande voorraad. De grootste opgave ligt daarbij in de kern Duiven. We realiseren de nieuwbouw daarom vooral in en bij de kern Duiven. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd.

Bedrijventerreinen
In de gezamenlijke grondexploitaties is de uitgifteprognose van bedrijventerreinen in de periode 2026 t/m 2029 opgenomen zoals hieronder aangegeven.

Tabel geplande uitgifte m² bedrijventerreinen per jaar

Complex	Totaal	2026	2027	2028	2029
Nieuweling	13.192	11.002	2.190	-	-
Innofase	45.515	45.515	-	-	-
Graafstaete II	19.934	-	5.740	7.623	6.571
Centerpoort Noord II	55.698	30.210	25.488	-	-
Totaal	134.339	86.727	33.418	7.623	6.571

De uitgifte van de bedrijventerreinen is beperkt stuurbaar. Een evenredige verdeling van de uitgiftes vanaf de middellange termijn is daarom een reëel uitgangspunt voor de grondexploitaties, wanneer er geen concrete interesses, opties en overeenkomsten bekend zijn.

Kerncijfers actieve grondexploitatie (bedragen in mln €)

Complex (per 1-1-2024)	Einddatum	Boekwaarde 1-7-2025	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde	Startwaarde 2025
Woningbouw						
Vitaal Centrum Duiven (oorspronkelijk):	31-12-2027	4,86	0,00	0,00	-4,86	-4,76

Woonpark	31-12-2027	0,46	0,50	- 0,89	-0,07	-0,07
Op de Donk	31-12-2027	0,20	0,21	- 1,36	1,00	0,96
WPRI / Woonzorg	31-12-2027	0,26	1,73	- 2,20	0,13	0,12
Liemersplein	31-12-2027	0,02	0,24	0,00	-0,28	-0,27
Remigiusplein	31-12-2027	0,00	0,33	0,00	-0,35	-0,34
Subtotaal	13-12-2007	5,80	3,01	- 4,45	-4,43	-4,36
Bedrijventerreinen						
De Nieuweling	31-12-2027	1,22	0,25	- 2,04	0,55	0,52
InnoFase	31-12-2026	3,5	0,54	- 9,56	5,47	5,25
Graafstaete II	31-12-2031	0,77	3,61	-5,87	1,28	1,12
Centerpoort Noord II	31-12-2031	4,85	11,06	-21,0	3,67	3,20
Subtotaal		10,34	4,4	- 38,47	10,97	10,09
Totaal		16,14	18,47	-42,92	6,54	5,73

Opmerking: Negatieve bedragen moeten bij de boekwaarde, kosten en opbrengsten in de bovenstaand gelezen worden als voordelig en positieve bedragen als nadelig. Bij de eindwaarde en de startwaarde betekent een negatieve waarde een verlies, een positieve waarde houdt een winst in.

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitatie circa € 16,14 mln. bedragen. De berekende opbrengst uit gronduitgifte tot en met 2031 is € 42,92 mln. Om deze te realiseren is nog een investering van ruim € 18,47 mln. nodig.

Bij het VCD is het resultaat achteruit gegaan doordat er meer kosten worden gemaakt voor de civiele werken. Er is onder andere meerwerk nodig voor de aanleg van het fietspad bij de nieuwe school. Daarnaast zijn voor het Liemersplein en het Remigiusplein de budgetten expliciet apart gezet. Uw raad zal dit jaar nog een voorstel ontvangen om deze projecten om te zetten naar kredieten, een en ander in het kader van de regelgeving BBV.

De verkopen van de gronden binnen de grondexploitaties verloopt relatief voorspoedig. De verwachting is dat dit het komende jaar nog zo zal blijven. De resultaten van de grondexploitaties komen tot uiting in de laatste 2 kolommen van de bovenstaande tabel (startwaarde en eindwaarde). Let wel, bij de berekening is gebruik gemaakt van ramingen van zowel de te verkopen gronden als van de nog te maken kosten. Het blijft dus een benadering van de resultaten.

Bedacht moet worden, dat er in de afgelopen jaren al een tussentijdse winstuitname heeft plaatsgevonden bij de winstgevende bedrijfsterreinen. Het BBV schrijft voor dat bij complexen een tussentijdse winst in de grondexploitatie volgens de "percentage of completion-methode" bepaald moet worden. De totale tussentijdse winst over de afgelopen jaren (tot en met 2025) bedraagt ruim € 15,08 mln.

De omvangrijke financiële belangen en de daaraan verbonden risico’s zijn redenen om jaarlijks de grondexploitatie integraal te actualiseren en te presenteren in het jaarverslag en in de jaarrekening de vereiste financiële maatregelen te nemen: zowel het op niveau brengen van zowel het gemeentelijk weerstandsvermogen voor ingeschatte risico’s, als de voorziening voor nu berekende toekomstige verliezen. Daarmee wordt voldaan aan de BBV-richtlijnen.

De resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. Deze belasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming
In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2024 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 4,26 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's
De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die door latere gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende / voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Doorbelasting 1Stroom
Een deel van de formatie van 1Stroom wordt gefinancierd vanuit de Duivense grondexploitaties. Deze doorbelasting van de Algemene Dienst naar de grondexploitaties is gebaseerd op werkelijk gemaakte uren. De doorbelasting zoals deze op dit moment plaatsvind sluit dus aan op de daadwerkelijke ambtelijke inzet bij de complexen. Dit is in overeenstemming met de voorschriften vanuit het BBV (begroten op basis van werkelijk uren / reële inschatting uren) en de vennootschapsbelasting (belasting over de winst van grondexploitaties).

Kaderstelling/beslispunten

Kaderstelling en autorisatie budgetten jaarschijf 2024 e.v.
Parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening wordt de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het geactualiseerde kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd.
De voorcalculaties voor de jaarschijf 2024 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2024. Daarmee is ons college geautoriseerd.

Anterieure overeenkomsten

Plakse Weide
Plakse Weide is een geplande nieuwe woonwijk in het noordoosten van Duiven, gelegen tussen de Rijksweg en de Vergertlaan. Het project omvat de bouw van circa 300 woningen, zowel huur als koop, met aandacht voor betaalbaarheid en variatie in woningtypen. In juli 2022 stemde de gemeenteraad in met het ontwikkelplan. In november 2023 ondertekenden gemeente en ontwikkelaars een anterieure overeenkomst, waarmee de ontwikkeling concreter wordt. Het bestemmingsplan werd unaniem vastgesteld in september 2024. Dit plan en besluit liggen ter inzage, en er loopt momenteel een procedure bij de Raad van State, waardoor het plan nog niet onherroepelijk is.

De som van de boekwaarde bedraagt op 1-1-2025 zo'n - € 0,27 miljoen. Vanuit dit budget moeten nog de kosten van onze ambtelijke uren worden betaald.De verwachting is dat voor dit project de amtelijke uren gedekt kunnen worden uit dit budget.

Ploen Noord
Ploen-Noord is een uitbreidingslocatie in Duiven, gelegen ten noorden van de bestaande wijk Ploen-Zuid, dicht bij de Westsingel en grenzend aan het agrarische buitengebied. Het plan voorziet in de bouw van maximaal circa 130 woningen. De anterieure overeenkomst is getekend op 21 december 2023, waarmee de ontwikkelingsplannen formeel van start gingen.

Het ontwerpbestemmingsplan is vanaf 28 december 2023 – 7 februari 2024 publiek ter inzage gelegd, inclusief een ontwerpbesluit over hogere geluidgrenswaarden. Na verwerking van binnengekomen zienswijzen is het definitieve bestemmingsplan op 10 september 2024 vastgesteld door college van B&W, de gemeenteraad heeft het plan behandeld op 1 oktober 2024 tijdens een ronde tafel bijeenkomst. Hieruit kwam onder andere naar voren dat er aanvullend onderzoek naar de waterhuishouding in de omgeving van het plan wenselijk was. Dit onderzoek is uitgevoerd en toegevoegd aan het bestemmingsplan. Met nog een aantal andere wijzigingen en toevoegingen is het bestemmingsplan op 9 september 2025 aan het college voorgelegd om deze ter vaststelling aan de gemeenteraad aan te bieden in oktober of november 2025.

De planning voorziet in de start van daadwerkelijke bouwwerkzaamheden in Q1 van 2027 indien geen procedures worden gestart tegen het plan. De bouwinrit naar het plan vanaf de Westsingel is inmiddels gerealiseerd gelijktijdig met de onderhoudswerkzaamheden aan de Westsingel.

Ploen Noord Groot
Voor het gebied wat ten noorden is gelegen van Ploen Noord wordt op dit moment een gebiedsvisie opgesteld. Voor deze gebiedsvisie is een uitgebreid proces opgezet om samen met omwonenden en gemeenteraad de ontwerpprincipes te bepalen op basis waarvan de gebiedsvisie nader kan worden vormgegeven.

Op 4 september 2025 is tijdens een themavond met omwonenden en de gemeenteraad gesproken over de opgehaalde informatie in een eerdere fase van dit proces en denkrichtingen om zo gezamenlijk de ontwerpprincipes van de gebiedsvisie te bepalen. Deze ontwerpprincipes worden uitgewerkt in een voorkeursscenario voor de gebiedsvisie. De planning is gelet op het uitgebreide participatieproces in Q1 2026 te laten vaststellen

Paragraaf 8 Openbaarheid

In het kader van de Wet Open Overheid (WOO) zullen we de komende jaren werken aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en meer informatie actief openbaar maken. Daarnaast is er een Inrichtingskader Informatiebeheer (met bijbehorend uitvoeringsplan) vastgesteld waarin de uitgangspunten voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding beschreven staan. Dit zal onder andere betekenen dat medewerkers beter geïnformeerd en meer getraind worden.

Het actief openbaar maken van de volgens de WOO verplichte informatiecategorieën zal stapsgewijs plaatsvinden. Daarbij houdt de gemeente de wettelijk voorgeschreven fasering aan en waar mogelijk lopen we vooruit op de wettelijke fasering. Afgelopen jaren zijn al flinke stappen gezet. Voor het publiceren zal vooralsnog het platform iBabs gebruikt worden. De landelijke WOO-index zal verwijzen naar de betreffende URL’s waar de informatiecategorieën van onze gemeente op zullen worden gepubliceerd.

Tenslotte zullen we ook in 2026 in het kader van de WOO verder gaan met het optimaliseren van de afhandeling van WOO-verzoeken (in termen van tijdigheid en klantvriendelijkheid). Ook het

beter vindbaar en meer toegankelijk maken van informatie heeft blijvend onze aandacht. Dit doen we samen met onze WOO-contactpersonen, het webteam en het klantcontactcentrum.

Paragraaf 9 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving. In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen worden de doelstellingen risico’s, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2026

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	20.596	63.114	42.518	2.562	45.080
2. Maatschappij	50.097	9.225	- 40.872	1.048	- 39.824
3. Omgeving	17.252	12.146	- 5.107	680	- 4.427
Totaal	**87.946**	**84.486**	**-3.460**	**4.290**	**830**

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2026 tot en met 2029. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2026 bedraagt € 4.289.707 en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf “Voorcalculaties in meerjarenperspectief”.

Mutaties reserves 2026-2027 per programma

Programma	2026 dotaties	2026 onttrek.	2026 saldo	2027 dotaties	2027 onttrek.	2027 saldo
Bestuur	0	2.561.771	2.561.771	0	158.071	158.071
Maatschappij	0	1.048.434	1.048.434	0	332.000	332.000
Omgeving	6.330	685.832	679.502	6.330	430.000	423.670
Totaal	**6.330**	**4.296.037**	**4.289.707**	**6.330**	**920.071**	**913.741**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2028-2029 per programma

Programma	2028 dotaties	2028 onttrek.	2028 saldo	2029 dotaties	2029 onttrek.	2028 saldo
Bestuur	0	44.671	44.671	0	44.671	44.671
Maatschappij	0	263.000	263.000	0	0	0
Omgeving	6.330	430.000	423.670	6.330	0	-6.330
Totaal	**6.330**	**737.671**	**731.341**	**6.330**	**44.671**	**-37.317**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	18.590	21.042	20.596	21.282	21.942	22.011
Baten	58.227	59.667	63.114	64.773	64.969	66.399
Saldo voor bestemming	39.637	38.625	42.518	43.491	43.027	44.388

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	49.657	46.157	50.097	47.775	47.009	46.692
Baten	13.951	8.156	9.225	8.336	8.666	8.675
Saldo voor bestemming	- 35.705	- 38.001	- 40.872	- 39.439	- 38.343	- 38.016

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	17.022	15.147	17.253	14.215	13.356	13.403
Baten	12.354	9.166	12.146	9.304	8.843	8.804
Saldo voor bestemming	-4.669	- 5.982	- 5.107	- 4.911	- 4.513	- 4.599

Bedragen x € 1.000

Totaal	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	85.268	82.346	87.891	83.217	82.253	82.051
Baten	84.531	76.988	84.486	82.412	82.478	83.878
Saldo voor bestemming	- 737	- 5.358	- 3.460	- 859	171	1.772
Mutaties reserves	1.187	4.811	4.290	914	731	37
Saldo na bestemming	**450**	**- 546**	**830**	**54**	**902**	**1.810**

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Voor de samenstelling van de ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Personeelslasten
(Bronnen: Functieboek, Cao-akkoord 2025; Centraal Planbureau)
Uitgegaan wordt van de per 1 januari 2026 vastgestelde formatie. Bestaande vacatures worden bij de toegestane formatie geraamd op het maximum van de functieschaal. Bij de bepaling van de hoogte van de loonkosten is rekening gehouden met bevorderingen naar de functieschaal en periodieke verhogingen waar per 1 januari 2026 recht op bestaat.

Voor 2026 is het uitgangspunt een loonstijging van 3,8%. In 2027 4,8% en 2028/2029 4%.

Btw
Is de btw compensabel dan wordt exclusief btw geraamd. Bij niet-compensabele producten is de btw een kostenpost en wordt inclusief btw geraamd.

Rente
(Bron: notitie reserves/voorzieningen, BBV voorschriften)
Richtlijn bestaand beleid:
Ingaande 2006 wordt conform de BBV-voorschriften aan de voorzieningen, met uitzondering van de voorzieningen Groot onderhoud gebouwen en Wegenonderhoud (2%), geen rente meer toegevoegd. Over vervangingsinvesteringen en investeringen nieuw beleid wordt een rente berekend van 2%.

Kapitaallasten
In de kapitaallasten zijn de besluiten tot en met de raadsvergadering van juli verwerkt. Bij het vaststellen van de nota Afschrijvingsbeleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld. Zie hiervoor de nota Afschrijvingsbeleid. Rente-omslagpercentage:0,0%.

Voorcalculaties (bestaand beleid)
(Bron: Begroting 2025, Jaarrekening 2024, Voorjaarsnota 2025)
In de ramingen wordt uitgegaan van het beleid dat geautoriseerd is in de begroting 2025, inclusief de door de gemeenteraad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de maand juli 2025.

De ramingen zijn aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de ten opzichte van de peildatum 1 januari 2025 verwachte toename van woonruimten e.d. De voor de toe- of afname te hanteren eenheden en eenheidsprijzen of -normen zijn onderbouwd. Indien op grond van de rekeninguitkomsten over 2024 of anderszins uit ervaring is gebleken dat een lagere dan wel een hogere raming kan worden opgenomen, wordt uiteraard van deze lagere respectievelijk hogere raming uitgegaan.

Nieuw beleid / Vervangingsinvesteringen / Kosten bedrijfsvoering
De kosten van nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en bedrijfsvoering worden niet in de voorcalculaties opgenomen, maar zijn in deze begroting afzonderlijk vermeld. Dekking kan plaatsvinden middels eenmalige budgetten (met name reserves) dan wel komen de kapitaal-/ exploitatielasten ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten van nieuwe of vervangingsinvesteringen drukken, conform de nieuwe Nota Afschrijvingsbeleid, op het jaar volgend op dat van de investering. Investeringen onder de € 10.000 worden niet geactiveerd maar komen in het geheel ten laste van het begrotingsresultaat.

Prijsstijgingen
(Bron: CBS, Centraal Planbureau)

De ramingen in de voorcalculaties voor de jaren 2026 - 2029 zijn gebaseerd op een (verwachte) prijsstijging van 2,74% in 2026. Voor 2027 2,52%, voor 2028 2,61% en voor 2029 is dit 2,5%. We hebben daarvoor in die jaren een stelpost opgenomen in de voorcalculaties. Aansluiting is gezocht bij de gecombineerde index en prijs bruto binnenlands product uit het Centraal Economisch Plan 2025 die wordt gebruikt bij de berekening van de Algemene Uitkering.

Belastingen en heffingen
De ramingen van de opbrengsten van belastingen en tarieven zijn in de voorcalculaties gebaseerd op de tarieven 2025 en voor zover van toepassing op het aantal woonruimten en inwoners. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in deze begroting. Voor de afvalstoffenheffing en de leges worden kostendekkende tarieven gehanteerd. De inflatiecorrectie is voor 2026 na de meicirculaire bepaald op 2,74%. Voor 2027 op 2,52%, voor 2028 2,61% en voor 2029 is het inflatiepercentage op 2,5 bepaald. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre stijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Aantal inwoners en woningen
(Bron: woningbouwprognose VROG voorjaar 2025, bevolkingsprognose 2014-2034 Pronexus, CBS)
Voor ramingen die daarmee een relatie hebben, wordt per 1 januari 2025 uitgegaan van 24.961 inwoners respectievelijk 10.943 woonruimten. Op basis van de huidige demografische prognoses zal het aantal inwoners in Duiven de komende 4 jaar ongeveer gelijk blijven.

Aantallen woonruimten en inwoners

	01-01-2025	01-01-2026	01-01-2027	01-01-2028	01-01-2029
Woonruimten	10.943	10.943	10.943	10.943	10.943
Inwoners	24.961	24.961	24.961	24.961	24.961

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves) inclusief de gevolgen van de Voorjaarsnota 2025 en de Meicirculaire 2025. In deze begroting worden nog enkele aanpassingen van de voorcalculatie alsook de financiële gevolgen van de raadsbesluiten tot en met juli verwerkt. Verder proberen we de gevolgen van de septembercirculaire zo goed mogelijk in te schatten.

Raming begroting 2026 - 2029

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2026 - 2029 vermeld.

Begrotingsresultaten 2026 - 2029

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo na Voorjaarsnota	1.373.993	936.590	1.623.765	1.246.920
Amendement 10 subsidie wijkraden/ dorpsraden/dorpshuizen	-60.000	-79.000	-79.000	-79.000
Amendement 18 blijf uw buurt kleuren	-12.500	-12.500	-12.500	-12.500
Saldo voor Begroting	**1.301.493**	**845.090**	**1.532.265**	**1.155.420**
Aanpassingen voorcalculaties	-471.572	-790.926	-630.315	944.161
Begrotingssaldo	**829.921**	**54.164**	**901.950**	**2.099.581**
Aanvullende wens geluidsinstallatie		-12.100	-12.100	-12.100
Saldo voor dekkingsvoorstel	**829.921**	**42.064**	**889.850**	**2.087.481**

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Aanvullende maatregelen:				
OZB niet-woningen ipv reclamebelasting	-62.500			
Nog te verwerken:				
Septembercirculaire				
Begrotingssaldo	**767.421**	**42.064**	**889.850**	**2.087.481**
Saldo van incidentele baten en lasten	-33.000	-33.000	-33.000	-33.000
Structureel begrotingssaldo	**734.421**	**9.064**	**856.850**	**2.054.481**

Bedragen in €

Na verwerking van alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden en verwerking van de gevolgen van 'Financieel gezond 2026' is de begroting voor alle jaren sluitend. Het weergeven van het incidentele saldo is puur een BBV verplichting en heeft geen gevolgen voor de provinciale beoordeling van de begroting.

Aanpassing voorcalculaties

In de zomerperiode zijn alle voorcalculaties (lasten en baten) voor budgetten bestaand beleid geactualiseerd. Het gaat hierbij om kleine aanpassingen (tot € 15.000) die er voor zorgen dat de budgetten toereikend zijn en aangepast aan het huidige prijsniveau. In de voorcalculaties is ook de bijgewerkte activamodule verwerkt alsmede de vastgestelde meerjarenbegroting van 1Stroom. Evenals de salarissen binnen 1Stroom zijn ook de salarissen voor het college, de griffie en ook de raadsvergoedingen gestegen. Het renteresultaat is verslechterd. De rentetoevoeging aan de onderhoudsvoorzieningen gaat omhoog. De bijdrage aan de VGGM voor veiligheid gaat omlaag. De bijdrage aan de ODRA gaat juist omhoog. Het wegenonderhoud is duurder geworden. De kosten voor groenonderhoud, reiniging openbaar gebied en voor speeltuinen stijgen na de nieuwe aanbesteding. Voor de exploitatie van het Horsterpark wordt meer geraamd. De subsidie voor Kunstwerk! Is geindexeerd. De nieuwe school heeft hogere OZB-lasten. Er worden geen leges meer geheven voor gehandicaptenparkeerkaarten. De af te dragen rijksbijdragen voor reisdocumenten en rijbewijzen zijn hoger. Er wordt extra subsidie ontvangen voor zwerfafval. De stelpost voor verbonden partijen is deels ingevuld. De opbrengsten voor dividend zijn geactualiseerd. Alle belastingopbrengsten zijn geactualiseerd en de meicirculaire 2025 is verwerkt. Bovendien zijn alle maatstaven in de prognose van de Algemene Uitkering herzien en is een stelpost in het financieel pakket nu ook doorgetrokken naar 2029. De bovenstaande aanpassingen zorgen er voor dat het in de Voorjaarsnota 2025 gepresenteerde saldo voor de jaren 2026 t/m 2028 verslechtert. In 2029 is een verbetering te zien.

In de voorcalculaties zijn alle wensen en speerpunten uit de vastgestelde Voorjaarsnota verwerkt.

	2026	2027	2028	2029
OZB woningen	105.749	100.672	86.654	-38.243
Bijdrage ODRA	60.000	60.000	60.000	60.000
OZB niet woningen	56.225	50.901	38.870	-55.087
Raad	40.122	40.122	40.122	40.122
Circulus DVO	28.848	35.458	35.458	35.458
Algemene baten en lasten	21.982	21.982	21.982	21.982
Wegen binnen de bebouwde kom	20.175	28.859	37.977	62.551
Gehandicaptenparkeerkaarten	18.929	18.929	18.929	18.929
Griffie	16.457	16.457	16.457	16.457
Bijzonder basisonderwijs	8.540	21.040	21.040	21.040
kapitaallasten	153.822	144.342	162.163	165.208

Rentelasten	7.408	-25.232	26.079	12.779
Subsidie Kunstwerk!	7.389	10.389	13.389	22.389
Openbaar groen	7.131	102.881	224.388	334.238
Speeltuinen en weiden	5.225	10.711	16.472	22.520
Reisdocumenten en rijbewijzen	653	27.858	42.452	99.559
1stroom	52.636	116.723	170.063	44.594
Gemeentefonds	-	-	-	-1.469.781
Horsterpark	-1.250	4.938	11.434	18.256
Zwerfafval	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
Stelpost verbonden partijen	- 333.514	- 333.940	- 472.050	- 472.887
Bijdrage VGGM brandweer	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Huisvuil	-44.298	-16.501	-16.501	-16.501
Toeristenbelasting	-44.608	-44.608	-44.608	-44.608
Reiniging openbaar gebied	12.250	25.113	38.618	52.799
Afvalstoffenheffing	-110.019	-127.924	-133.977	-139.861
Rioolheffing	-48.606	-47.813	-51.897	-119.354
Dividend	-80.982	-80.982	-80.982	-80.982
Kleine verschillen	259.985	331.612	-139.266	246.206
	185.248	**456.986**	**108.265**	**-1.177.218**

Septembercirculaire

Op 16 september 2025 is de septembercirculaire verschenen. De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van belang voor deze begroting. Die gevolgen worden zo spoedig mogelijk doorgerekend maar kunnen niet meer in dit document worden verwerkt. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad voor de behandeling van de begroting op 11 november 2025 op de hoogte worden gebracht van de gevolgen zodat zij deze kunnen meewegen in hun beslissing. In de Najaarsnota 2025 zullen de gevolgen dan vervolgens worden verwerkt.

Belastingtarieven

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2026 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijk, de tarieven voor 2025 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Tarieven belastingen

Omschrijving	2025	2026
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1117	0,1179
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,2109	0,2276
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1615	0,1743
Afvalstoffenheffing vastrecht	243,77	258,98
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	8,61	9,13
- per lediging 240 liter container restafval	15,33	16,26
- per storting ondergrondse container	2,41	2,56
Rioolrechten per m3	1,94	1,99
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension, kampeerterrein en camperplaats en B&B	2,15	2,25

Omschrijving	2025	2026
Reclamebelasting, Centrum duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

Afvalstoffenheffing
Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 7 ledigingen of 28 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De tarieven worden verhoogd met 6,05% vanwege een stijging van de kosten.

Rioolrechten
Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m^3 waterverbruik. In 2022 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. Voorgesteld wordt om de tarieven te verhogen met het inflatiepercentage van 2,74%.

OZB
Voor 2026 wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 2,74%, voor 2027 van 2,52%, voor 2028 2,61% en voor 2029 betreft dit 2,5%. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 is afgesproken om de inflatiecorrectie voor 2026 door te voeren alsmede een extra stijging van 5,76% om het verwachte begrotingstekort (deels) op te kunnen lossen.

Aanvullende wens

In programma 1 wordt een investeringskrediet gevraagd voor de aanschaf van nieuwe microfoons voor de geluidsinstallatie in de raadszaal. De hieruit voortkomende kapitaallast zal vanaf 2027 op het saldo drukken en bedraagt € 12.100. Voor de exacte tekst verwijzen we naar Programma 2.

Dekkingsvoorstel

Omdat alle begrotingsjaren sluiten met een positief saldo is het niet noodzakelijk om aanvullende maatregelen te treffen.

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Balans rubriek	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
Activa				
Vaste activa	91.553	88.470	86.610	83.872
Voorraad gronden	-9.506	-13.856	-13.666	-13.351
Vlottende activa	25.703	30.703	34.688	28..665
Totaal activa	**107.750**	**105.317**	**107.632**	**99.186**
Passiva				
Reserves	45.605	44.805	43.365	42.971
Voorzieningen	38.752	39.859	40.955	42.275
Langlopende leningen	11.360	13.634	15.495	13.940
Vlottende passiva	12.033	7.019	7.817	15..938
Totaal passiva	**107.750**	**105.317**	**107.632**	**99.186**

Financiering

Uit de liquiditeitsbegroting (zie financieringsparagraaf) blijkt dat er geen extra behoefte aan financieringsmiddelen ontstaat.

Begin 2026 heeft de gemeente Duiven een vaste schuld van € 9,5 miljoen. Deze leningen zijn allemaal aangetrokken bij de BNG. Het gemiddelde rente percentage hiervoor is in 2026 3,41% tegenover 2,62% in 2025. De gemiddelde rente is gestegen in 2026 t.o.v. 2025 omdat een lening met hoge rente is aangetrokken.

Stand en verloop van reserves

Stand reserves

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Totaal reserves per 31/12	31.496	31.427	32.228	33.056

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige stortingen en onttrekkingen. Er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van het dekkingsvoorstel. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen

Stand voorzieningen

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Totaal voorzieningen per 31/12	41.802	43.876	46.340	48.804

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2026 als gevolg van de stortingen in de volgende voorzieningen:
- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolering.
- Pensioenen wethouders.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht Incidentele baten en lasten

2026			
Lasten		Baten	
Dotatie algemene reserve	9.054.944	Bijdrage exploitatie aan Algemene Reserve	9.054.944
Diverse uitgaven dekking uit Algemene Reserve	11.163.509	Ontrekking aan Algemene Reserve	11.163.509
		Verkoop groenstroken	33.000
Totaal 2026 programma 1	**20.218.453**	**Totaal 2026 programma 1**	**20.251.453**

Uitgaven bestemmingsreserve Onderwijsachterstandenbeleid	25.000	Uitgaven onderwijsachterstandenbeleid worden gedekt uit de br onderwijsachterstandenbeleid	25.000
Uitgaven bestemmingsreserve beschermd wonen	657.500	Ultgaven beschermd wonen worden gedekt uit de bestemmingsreserve beschermd wonen	657.500
Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	485.075	Specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	485.075
Totaal 2026 programma 2	**1.167.575**	**Totaal 2026 programma 2**	**1.167.575**
Dotatie bestemmingsreserve groenfonds bijdrage windpark	6.330	Storting bijdrage windpark bestemmingsreserve groenfonds	6.330
Uitgaven landschapsontwikkeling uit bestemmingsreserve groenfonds	30.000	Ontrekking uitgaven landschapsontwikkeling uit bestemmingsreserve groenfonds	30.000
Uitgaven BR A15	100.000	Onttrekking uitgaven BR A15	100.000
Uitgaven BR Circulaire economie	29.832	Onttrekking uitgaven bestemmingsreserve circulaire economie	29.832
Mutaties Grex	20.722.887	Mutaties Grex	20.722.887
Totaal 2026 programma 3	**20.889.049**	**Totaal 2026 programma 3**	**20.889.049**
Totaal lasten 2026	**42.275.077**	**Totaal baten 2026**	**42.308.077**
2027			
Lasten		Baten	
		Verkoop groenstroken	33.000
Dotatie Algemene Reserve	8.635.392	Bijdrage exploitatie aan Algemene Reserve	8.204.626
Uitgave diverse exploitatie gedekt uit de Algemene Reserve	8.204.626	Onttrekking Algemene Reserve	8.204.626
Totaal 2027 programma 1	**16.840.018**	**Totaal 2027 programma 1**	**16.873.018**
Uitgaven beschermd wonen uit bestemmingsreserve	240.000	Onttrekking uitgaven bestemmingsreserve beschermd wonen	240.000
Uitgaven bestemmingsreserve Doelgroepenvervoer	92.000	Onttrekking uitgaven doelgroepenvervoer uit bestemmingsreserve	92.000
Totaal 2027 programma 2	**332.000**	**Totaal 2027 programma 2**	**332.000**
Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Dotatie aan bestemmingsreseve groenfonds	6.330	Toevoeging bijdrage windpark aan bestemmingsreserve Groenfonds	6.330
Uitvoeringsprogramma LOP	30.000	Onttrekking uitgaven landscahpsontwikkelplan	30.000
Mutaties Grex	4.349.694	Mutaties Grex	4.349.694
Totaal 2027 programma 3	**4.486.024**	**Totaal 2027 programma 3**	**4.486.024**
Totaal lasten 2027	21.418.042	**Totaal baten 2027**	21.451.042
2028			
Lasten		Baten	
		Verkoop groenstroken	33.000
Dotatie Algemene Reserve	8.060.736	Toevoeging dotaties aan Algemene Reserve	8.060.736
Uitgaven gedekt uit Algemene Reserve	6.829.496	Onttrekking uitgaven diverse aan Algemene Reserve	6.829.496
Totaal 2028 programma 1	**14.890.232**	**Totaal 2028 programma 1**	**14.923.232**

Uitgaven br beschermd wonen	90.000	Onttrekking uitgaven uit bestemmingsreserve beschermd wonen	90.000
Uitgaven doelgroepenvervoer	173.000	Onttrekking uitgaven doelgroepenvervoer uit bestemmingsreserve	173.000
Totaal 2028 programma 2	**263.000**	**Totaal 2028 programma 2**	**263.000**
Uitgaven landschapsontwikkeling	30.000	Ontrekking uitgaven landschapsontwikkeling uit bestemmingsreserve groenfonds	30.000
Dotatie bijdrage windpark aan bestemmingsreserve groenfonds	6.330	Bijdrage windpark aan bestemmingsreserve groenfonds	6.330
Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Mutaties Grex	187.266	Mutaties Grex	187.266
Totaal 2028 programma 3	**323.596**	**Totaal baten 2028 programma 3**	**323.596**
Totaal lasten 2028		**Totaal baten 2028**	
2029			
Lasten		Baten	
Dotatie Algemene Reserve	5.251.830	Toevoeging aan Algemene Reserve	5.251.830
Uitgaven dekking uit Algemene Reseve	4.256.240	Onttrekking Algemene Reserve	4.256.240
		Verkoop groenstroken	33.000
Totaal 2029 programma 1	**9.508.070**	**Totaal 2029 programma 1**	
Uitgaven BR A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Dotatie Bijdrage Windpark aan bestemmingsreserve groenfonds	6.330	Storting bijdrage windpark in bestemmingsreserve groenfonds	6.330
Uitgaven landschapsontwikkeling uit bestemmingsreserve groenfonds	30.000	Onttrekking uitgaven landschapsontwikkeling uit bestemmingsreserve Groenfonds	30.000
Mutaties Grex	317.070	Mutaties Grex	317.070
Totaal 2029 programma 3	**453.400**	**Totaal 2029 programma 3**	**453.400**
Totaal lasten 2029	**9.961.470**	**Totaal baten 2029**	**9.994.470**

Lasten

Programma 2 Maatschappij

Voor het jaar 2026 worden de uitgaven voor het onderwijsachterstandenbeleid gedekt uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.

Programma 3 Omgeving

De totale lasten en baten van de grondexploitatie worden als incidenteel aangemerkt.

Baten programma 1 Bestuur

De post opbrengst € 33.000 verkoop groenstroken aan inwoners valt onder incidentele baten. Dit zogenaamde snippergroen is bezit en kun je maar 1 keer verkopen.

Financiële begroting - Conclusie

In de Voorjaarsnota 2025 zijn behalve de ambities en wensen van onze organisatie voor de komende jaren ook de maatregelen uit het project 'Financieel gezond 2026' verwerkt. Dit project was ingezet om het naderende 'Ravijnjaar' op te kunnen vangen. Mede dankzij deze maatregelen, maar ook dankzij de meicirculaire waarin het Rijk het Ravijnjaar heeft uitgesteld, zijn de begrotingssaldi voor de komende jaren positief. Na verwerking van alle besluiten uit de Voorjaarsnota zijn alle voorcalculaties voor bestaand beleid geactualiseerd. Dat levert een begrotingsbeeld op waarbij het niet nodig is om aanvullende maatregelen door te voeren.

Aangezien er van de demissionaire regering niet wordt verwacht dat zij nieuw beleid zullen doorvoeren in de septembercirculaire wordt niet verwacht dat de circulaire nog veel wijziging gaat brengen in de cijfers. In de meicirculaire 2026 zal dan mogelijk een vervolg komen op de reparatiewerkzaamheden die al eerder zijn doorgevoerd.

Met behulp van de in de Voorjaarsnota aangegeven kaders is deze meerjarenbegroting samengesteld. In deze Meerjarenbegroting zijn alle financiële gevolgen van speerpunten en aanvullende wensen reeds verwerkt. Alleen de wens inzake de nieuwe microfoons voor de raadszaal is toegevoegd. Daarbij is uitgegaan van duurzaam financieel beleid.

In het kader van duurzaam financieel beleid moet rekening worden gehouden met de vereisten die de provinciale toezichthouder stelt aan onze begroting om niet onder toezicht te komen: als de eerste jaarschijf van de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Deze begroting voldoet aan de eis om het eerste jaar structureel sluitend te presenteren. 2026 is voor een groot gedeelte is opgelost met incidentele maatregelen. Het surplus van de Algemene Reserve mocht hier deels voor worden ingezet. De maatregelen uit het project "Financieel gezond 2026" zorgen er echter voor dat in de komende jaren een structurele oplossing is gevonden.

De nieuw te kiezen regering gaat in de komende tijd duidelijk maken waar zij voor staat en welke gevolgen dit zal hebben voor de lagere overheden. Voorlopig komt daar nog weinig nieuws over in de verkiezingsprogramma's. Ondertussen loopt nog altijd de lobby van de VNG om oplossingen te vinden voor het (uitgestelde) ravijnjaar en de nieuwe financieringssystematiek. Wellicht dat hier in de meicirculaire 2026 duidelijkheid over komt.

Ook onze verbonden partijen zijn volop aan het zoeken naar mogelijkheden om in de toekomst hun taken te kunnen blijven uitvoeren. Waarbij toch vaak naar de deelnemende gemeente wordt gekeken om het financiële plaatje sluitend te maken. En op basis van het hiervoor geschilderde financiële perspectief zal het een uitdaging worden om hier structureel in mee te blijven doen. Alle verbonden partijen zijn verzocht om hun uitgaven nog eens goed onder de loep te nemen en te kijken naar mogelijkheden om de bijdrage van de gemeente te verlagen. Een deel van de eerder opgenomen stelpost is inmiddels gerealiseerd doordat in de verschillende begrotingen van de verbonden partijen maatregelen zijn genomen om de kosten te drukken en de bijdrage van de deelnemende gemeenten daarmee minder te laten stijgen.

De winstverwachting en het moment van winstuitname van de grondexploitatie is bijgesteld. Vooralsnog is dit een reële weergave van de huidige markt. De nog in exploitatie zijnde bedrijventerreinen kondigen nog een positief resultaat aan. De woningbouwcomplexen zullen naar verwachting niet positief uitvallen. Voor verliesgevende complexen is een voorziening gevormd die ieder jaar naar aanleiding van de herziening van de complexen wordt aangevuld of afgeroomd.

Vennootschapsbelasting
Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2023 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen conform de ingediende aangiften. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2024 in

de tweede helft van 2025 wordt verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2026.

Algemene Uitkering
De Algemene Uitkering en de hoogte daarvan blijven erg onzeker. Een groot deel van de gelden voor het Sociaal Domein zijn inmiddels onderdeel van de Algemene Uitkering. Alleen voor de Participatiewet komen de gelden via een integratie-uitkering naar de gemeente. Ook de herverdeling van het Gemeentefonds is doorgevoerd. De VNG is druk bezig om de minister er van te overtuigen dat het zogenaamde Ravijnjaar structureel opgelost moet worden. In de meicirculaire is dit probleem twee jaar vooruitgeschoven. In de komende jaren zullen zaken als de Hervormingsagenda jeugd en eigen bijdragen in het Sociaal Domein onderwerp van discussie zijn. Bovendien zal er veel energie gaan zitten in het herstellen van het onderlinge vertrouwen. De VNG is druk bezig om de strategie in deze discussie te bepalen.

De stand van de Algemene Reserve
Naar verwachting wordt de stand van de Algemene Reserve eind 2026 € 23,6 miljoen. De Algemene Reserve is onderdeel van de berekening van het weerstandsratio en dit ratio bedraagt per 1 januari 2026 3,39 bij een gemiddeld risico. Het uitgangspunt omtrent dit ratio is dat deze ligt tussen 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven uitstekend is om de beschreven risico's te dekken.

Daarnaast is het streven van de gemeente Duiven om een solvabiliteitsratio te behalen van 35%. Dit betreft een vergelijking van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. In 2026 wordt een solvabiliteitsratio van 42,3% verwacht. Dit ratio daalt in 2027 naar 38,7%.

Speerpunten/nieuw beleid
In totaal is er in deze begroting ruim € 450.000 in 2026 aan extra kosten ingebracht om in te spelen op speerpunten en aanvullende wensen. Door de stand van de Algemene Reserve, het ruim voldoende weerstandsvermogen en de maatregelen uit Financieel gezond 2026 kunnen we deze kosten opvangen. Alle gevolgen van de Voorjaarsnota zijn in deze begroting verwerkt.

Conclusie
De financiële positie van de gemeente Duiven is redelijk. De stand van de Algemene Reserve is boven het maximale niveau en het weerstandsvermogen is ruim voldoende. De maatregelen die voortvloeien uit het project 'Financieel gezond 2026' zorgen voor ruimte in de toekomstige begrotingssaldi. Het blijft echter wel opletten. Een groot deel van het tekort voor 2026 wordt gedekt met een bijdrage uit de Algemene Reserve. Door de provincie wordt deze maatregelen (tijdelijk?) als een structurele dekking aangemerkt. Doordat een groot deel van de in de Voorjaarsnota verwerkte maatregelen structureel doorwerken lijkt het probleem daarmee voor de komende jaren te zijn opgelost. Waarbij nog altijd wel de vraag blijft of alle maatregelen ook daadwerkelijk voor de opgenomen bedragen kunnen worden gerealiseerd. De organisatie is inmiddels al druk doende om het proces van monitoring van de realisatie vorm te geven. Vooral bij de maatregelen rondom clustering van budgetten zal dit nog de nodige inspanning en overtuigingskracht vragen. De ontwikkelingen op woningbouwgebied kunnen in de toekomst nog extra risico's geven. Ook de Circulaire Economie zal in de komende jaren meer van ons gaan vragen aan personeel en middelen. De gespannen situatie op de arbeidsmarkt en de steeds maar stijgende prijzen zorgen er voor dat het steeds lastiger wordt om de grote ambities op allerlei gebieden ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Het structureel voortzetten van duurzaam financieel beleid zal dan ook nog een uitdaging worden. Het blijft zaak de bestaande ambities te spiegelen aan de financiële mogelijkheden. De structurele doorwerking van maatregelen moet wel binnen de financiële ruimte passen.

Bijlagen

Kerngegevens

	Werkelijk per 1 januari 2025	Geraamd per 1 januari 2026
Inwoners:		
Jonger dan 20 jaar	5.203	5.203
van 20 - 64 jaar	14.095	14.095
van 65 jaar en ouder	5.663	5.663
Totaal	**24.961**	**24.961**
Bijstandsgerechtigden:		
IOAW	25	24
IOAZ	4	3
BBZ	1	1
Participatiewet	352	345
Totaal	**382**	**373**
Fysieke structuur		
Woningen	10.938	10.938
Bijzondere woongebouwen	5	5
Aantal woonruimten	**10.943**	**10.943**
Oppervlakte gemeente	3.516 ha	3.516 ha
Waarvan binnenwater	126 ha	126 ha
Wegen, paden etc. binnen en buiten de bebouwde kom (in m^2 x 1.000)		
- Weg - gemiddeld belast	221	229
- Weg - licht belast	355	288
- Weg in woongebied	627	709
- Weg in verblijfsgebied	374	390
- Fietspaden	150	183
Openbaar groen (in m^2 x 1.000)	1.211	1.134
Sportcomplexen (in m^2 x 1.000)	185	132
Bermen (in m^2 x 1.000)	919	991
Bermen (in m x 1.000)	125	n.b.
Lichtmasten	5.668	5.669
Financiële structuur (bedragen x € 1.000)		
	Rekening 2024	
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	85.570	88.782
Opbrengst belastingen/retributies:	14.125	16.305
- Onroerende-zaakbelastingen	6.843	8.100
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	2.982	3.652
- Rioolheffing	2.383	2.497
- Toeristenbelasting	263	295
- Reclamebelasting	50	179
- Marktgelden	1	2
- Lijkbezorgingsrechten	87	204
- Leges omgevingsvergunning	511	701
- Overige leges	731	675
Algemene Uitkering Gemeentefonds	48.499	49.906

Stand reserves en voorzieningen

	per 31/12/2024	per 31/12/2025
Algemene Reserve	32.127	25.659

Bestemmingsreserves	908	8.782
Voorzieningen	37.472	39.706
Totaal	**72.426**	**74.147**

Bedragen x € 1.000

Berekening tarieven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing 2026-2029

	2026	2027	2028	2029
Voorcalculaties				
Reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	102.950	107.714	112.717	117.970
Salariskosten reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	108.957	108.957	108.957	108.957
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	77.606	77.606	77.606	77.606
Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-238.434	-234.293	-234.293	-234.293
Afvalaanbiedstation	107.846	88.557	82.837	82.365
Opbrengsten afvalaanbiedstation	-200.920	-200.920	-200.920	-200.920
Kosten Circulus	2.230.815	2.237.425	2.237.425	2.237.425
Kosten heffing en invordering	12.833	12.833	12.833	12.833
Salariskosten TV 7.3	799.700	799.700	799.700	799.700
Vervangingsinvesteringen				
	3.001.353	**2.997.580**	**2.996.862**	**3.001.643**
BTW 21%	516.086	515.325	516.376	517.479
Totaal	**3.517.439**	**3.512.905**	**3.513.238**	**3.519.122**
Kwijtschelding	104.300	104.300	104.300	104.300
Oninbaar/leegstand	30.000	30.000	30.000	30.000
Totale kosten voor afvalstoffenheffing	**3.651.739**	**3.647.205**	**3.647.538**	**3.653.422**
Containers				
Grondgebonden aansluiting	9.980	10.025	10.035	10.035
Hoogbouwaansluitingen	909	909	909	909
Nieuwbouw 1/2	45	10	0	0
Totaal aantal containers	10.934	10.944	10.944	10.944
Grondgebonden huishoudens				
Vastrecht	2.593.422	2.595.568	2.597.245	2.601.435
Variabel rest uitgaande van 7 ledigingen	555.138	555.975	556.418	557.316
Variabel rest 240 liter	194.382	193.668	193.600	193.912
Hoogbouw aansluitingen				
Vastrecht	236.216	235.349	235.266	235.646
Variabel uitgaande van 28 stortingen	65.271	65.031	65.009	65.114
Nieuwbouw 1/2				
Vastrecht	5.847	1.295	0	0
Variabel rest uitgaande van 8 ledigingen	1.443	319	0	0
Opbrengsten afvalstoffenheffing	**3.651.739**	**3.647.205**	**3.647.538**	**3.653.422**

Bedragen in €

Tarieven in €

	2025	2026	2027	2028	2029
Vastrecht grondgebonden huishoudens	244,21	259,86	258,91	258,82	259,24
Variabel tarief rest 140 liter	8,61	9,16	9,13	9,13	9,14

	2025	2026	2027	2028	2029
Variabel tarief rest 240 liter	15,33	16,31	16,25	16,25	16,27
Vastrecht hoogbouw aansluitingen	244,21	259,86	258,91	258,82	259,24
Variabel tarief hoogbouwaansluitingen	2,41	2,56	2,56	2,55	2,56
Tarief:					
Grondgebonden huishoudens (7 aanbiedingen)	304,48	323,98	322,82	322,73	323,22
Hoogbouw aansluitingen (28 aanbiedingen)	311,69	331,54	330,59	330,22	330,92

Berekening tarieven rioolrecht

Rioolrecht 2026-2029

	2026	2027	2028	2029
Kosten				
Op basis van voorcalculaties				
Water Taken Plan	0	0	3.000	0
- te compenseren BTW	0	0	630	0
Wegen	40.000	5.000	5.000	5.000
- te compenseren BTW	8.400	1.050	1.050	1.050
Riool	854.624	866.999	1.158.628	1.158.628
- te compenseren BTW	108.718	111.317	86.917	86.917
Rioolgemalen en randvoorzieningen	489.607	489.607	485.149	485.149
- te compenseren BTW	65.205	65.205	65.205	65.205
Lasten heffing en invordering (excl. deurwaarder)	30.386	30.386	30.386	30.386
- te compenseren BTW	5.524	5.524	5.524	5.524
Totale salariskosten	684.045	684.045	684.045	684.045
- te compenseren BTW	143.649	143.649	143.649	143.649
Vervangingsinvesteringen in het kader van het Water Taken Plan	207.811	207.811	207.811	207.811
Totaal	**2.637.969**	**2.610.593**	**2.876.994**	**2.859.547**
Bijdrage in voorziening	-72.890	19.126	-178.640	-93.734
Totale kosten	**2.565.079**	**2.629.719**	**2.698.355**	**2.765.813**
Opbrengsten	**2.496.670**	**2.565.079**	**2.629.719**	**2.698.355**
Opbrengsten + 2,74% in 2026 in 2027 2,52%, in 2028 2,61% en in 2029 2,5% prijsindex.	**2.565.079**	**2629.719**	**2.698.355**	**2.765.813**
Tekort	0	0	0	0
In percentages per jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tarief

	2025	2026	2027	2028	2029
Tarief	**€ 1,94**	**€ 1,99**	**€ 2,04**	**€ 2,09**	**€ 2,14**

Bedragen in €

Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2025	mutatie 2025	Beginstand 1-1-2026	Mutatie 2026	Eindstand 31-12-2026
Algemene Reserve	**32.127.085**	-6.468.333	**25.658.752**	**- 2.108.565**	**23.550.187**
Bestemmingsreserves:					
Statushouders	140.151	-33.000	107.151	0	107.151
Nieuwe Wet inburgering	73.300	0	73.300	0	73.300
Wet Open Overheid WOO	95.578	0	95.578	0	95.578
Onderwijsachterstandenbeleid	50.000	-25.000	25.000	-25.000	0
Doelgroep vervoer	479.800	253.000	732.800	0	732.800
Parkmanagement	110.000	0	110.000	0	110.000
Beschermd wonen	1.158.375	-804.000	354.375	-657.500	-303.125
Gevolgen grondwater-verontreiniging Nieuwgraaf	281.124	0	281.124	0	281.124
Het groenfonds	79.598	-23.670	55.928	-23.670	32.258
Ontwikkeling A15	971.163	-100.000	871.163	-100.000	771.163
Fonds bovenwijkse voorzieningen	1.495.388	-100.000	1.395.388	0	1.395.388
Betaalbare woningbouw	1.669.972	-91.000	1.578.972	0	1.578.972
Circulaire economie	588.235	-159.390	428.845	- 29.832	399.013
Vitale dorpen en wijken	319.803	-100.000	219.803	0	219.803
Groen-blauw ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort	400.000	-400.000	0	0	0
Implementatie nieuwe omgevingswet	618.953	-110.250	508.703	0	508.703
Reserve saldo van rekening	449.766	-449.765	0	0	0
Migratie en intergratie		1.423.824	1.423.824	0	1.423.824
Klimaatadaptatie		154.000	154.000	0	154.000
Groenonderhoud		188.000	188.000	0	188.000
Intergraal huisvestingsplan		70.000	70.000	0	70.000
Totaal bestemmingsreserves	**8.981.206**	**-307.251**	**8.673.954**	**-836.002**	**7.837.952**
Geblokkeerde Bestemmingsreserves					
Stimuleringsfonds	107.571	0	107.571	0	107.571
Geblokkeerde reserve					
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	**107.571**	**0**	**107.571**	**0**	**107.571**
Totaal	**41.215.862**	**-6.775.584**	**34.440.277**	**-2.944.567**	**31.495.710**

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel
De Algemene Reserve dient als weerstandsvermogen van de gemeente.

Besteding
De reserve wordt gevoed met eventuele jaarrekeningsaldi en positieve resultaten van grondexploitaties. Onttrekkingen worden geraamd op basis van specifieke voorstellen of negatieve rekeningsaldo / resultaten grondexploitaties.

Omvang en mutaties	
Stand per 01-01-2025	€ 32.127.085
Onttrekkingen 2025	
Accommodatiebeleid	€46.000
Beschutte huiskamer	€25.000
Communicatie grote projecten	€85.000
Eenmalige dekking opschaling	€800.000
Fietsenplan via st leergeld	€10.000
FTE dienstverlening	€41.265
Gezond en veilig opgroeien	€50.000
Hangplekken	€50.000
Intensivering zelfbeheer	€46.000
Intensivering zelfbeheer	€50.000
Inzet MEE	€13.000
Jeugdconsulent	€66.000
Leerplichtambtenaren	€23.734
Liemerse ambassade	€25.000
Liemerse economische visie	€31.000
Maatwerk leerlingenvervoer	€40.000
Noodlokalen IKC Remigius	€21.250
Ontwikkelopgave woningbouw openbare ruimte	€170.000
Procesmanager SD	€88.200
Projectleider Blijfwijk	€25.000
Renovatie veld 1 westerduiven	€16.000
Uitvoeren woonvisie	€300.000
Uitvoering geven aan participatie	€75.000
Uitvoeringsprogramma participatiebeleid	€95.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	€50.000
Omgevingsvergunning leges	€95.350
Rekeningsaldo 2024	€1.386.059
Saldo begroting	€ 2.744.475
Totaal onttrekkingen	€ **6.468.333**
Stortingen 2024	
Totaal stortingen	€ **0**
Stand per 31-12-2025	€ **25.658.752**

Omvang en mutaties		
Onttrekkingen 2026		
Beschutte huiskamer	€	25.000
Communicatie grote projecten	€	85.000
Fietsenplan via st leergeld	€	10.000
FTE dienstverlening	€	41.265
Gezond en veilig opgroeien	€	50.000
Inzet MEE	€	13.000
Jeugdconsulent	€	66.000
Leerplichtambtenaren	€	23.734
Liemerse ambassade	€	25.000
Liemerse economische visie	€	31.000
Maatwerk leerlingenvervoer	€	40.000
Ontwikkelopgave woningbouw openbare ruimte	€	170.000
Procesmanager SD	€	88.200
Uitvoeren woonvisie	€	200.000
Uitvoering geven aan participatie	€	75.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	€	50.000
uitvoering en borging participatiebeleid VJN 23	€	63000
Omgevingsvergunning leges	€	95.350
Saldo begroting	€	957.016
Totaal onttrekkingen	€	
Stortingen 2026		
Stand per 31-12-2026	**€**	**23.550.187**

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Wet open Overheid WOO"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Deze reserve is gevormd met ontvangen middelen van het Rijk voor implementatie van de Wet Open Overheid (WOO).

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	**95.578**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**95.578**

Besteding
De reserve zal geheel worden besteedt aan de implementatie van de Wet Open Overheid.

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij

Bestemmingsreserve "Statushouders"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Ter dekking van de uitgaven in het kader van nieuwe aanpak integratie statushouders. De nieuwe aanpak houdt drie sporen:
- Verder inzetten op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in Duiven gevestigd zijn.
- Verder inzetten op integrale aanpak van de participatie en integratie van nieuwkomers (statushouders en mensen met een migratieachtergrond)
- Voorbereiding implementatie landelijke wetswijziging wet inburgering.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**107.151**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**107.151**

Besteding
Investering in cruciale middelen ter ondersteuning bij inburgering. Nadere uitgaven ten behoeve van extra onvoorziene inzet bij taalonderwijs. Verwachte frictiekosten in verband met nieuwe koers nieuwe kabinet. Een nauwkeurig beeld van de hoogte van de uitgaven in dit kader zijn niet bekend, maar zullen zeker flink van invloed zijn op het budget.

Bestemmingsreserve "Nieuwe wet inburgering"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Deze bestemmingsreserve is gereserveerd ter dekking van de kosten voor de invoering / implementatie van de Nieuwe Wet Inburgering.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	**73.300**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**73.300**

Besteding
Ter dekking van de uitgaven voor de invoering van de Nieuwe Wet Inburgering. Hiervoor zijn incidentele uitgaven geweest die bij het vormen van nieuwe beleidsregels een structureel karakter gaan krijgen. De verdere coördinatie van de driehoek opvang-huisvesting-inburgering brengt kosten met zich mee.

Bestemmingsreserve "Migratie en Integratie"
Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Deze reserve is onder andere gevormd voor aankoop van vastgoed voor duurzame vluchtelingenopvang en huisvesting statushouders.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	**1.423.824**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**1.423.824**

Besteding

Ter dekking voor de uitgaven van: aanpassingen beleid vluchtelingenopvang, duurzame visie op migratie en integratie, inzet integratie statushouders en werkzaamheden centrale opvanglocatie.

Bestemmingsreserve "Doelgroepenvervoer"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om tekorten die zouden ontstaan vanwege de corona problematiek te dekken bij de BVO DRAN.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	732.800
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	732.800

Besteding
Deze reserve is geheel nodig ter dekking van wettelijk verplichte investeringen en toekomstige kosten zoals zero-emissie en daarnaast de stijgingen in brandstof- en loonkosten.

Bestemmingsreserve "Onderwijsachterstandenbeleid"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
De reserve is gevormd na afloop van boekjaar 2022 om het geld dat in een specifieke uitkering wordt ontvangen van het Rijk ook rechtstreeks aan de daarvoor bestemde doelen te kunnen besteden.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	**25.000**
Onttrekkingen 2026:	€	25.000
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	0

Besteding
Deze reserve is enkel beschikbaar ter dekking van de kosten voor onderwijsachterstandenbeleid. Volgens de begroting wordt de gehele reserve in de jaren 2024 tot en met 2026 benut.

Bestemmingsreserve "Beschermd wonen"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
In het kader van het bestuurlijk akkoord beschermd wonen stelt de gemeente Arnhem extra geld beschikbaar voor de regiogemeenten zodat gemeenten activiteiten kunnen starten om zich voor te bereiden op de ambulantisering.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	354.375
Onttrekkingen 2026:	€	657.500
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	-303.125

Besteding
De gehele reserve is volgens de begroting nodig voor de decentralisatie van het beschermd wonen. De exacte termijn waarop de kosten daadwerkelijk gaan lopen is onduidelijk doordat de invoering al meerdere malen vanuit overheidswege is uitgesteld.

Bestemmingsreserve "Groenonderhoud"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
De bestemmingsreserve "groenonderhoud" is gevormd ter dekking van de stijging van de kosten voor de inhuur en uitbesteding van de groenvoorziening. Vanaf 2026 zal deze opnieuw worden aanbesteedt, hierin is een forse stijging verwacht.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	188.000
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	188.000

Besteding
De gehele reserve is volgens de begroting nodig ter dekking van de genoemde stijging groenvoorziening.

Bestemmingsreserve "Integraal Huisvestingsplan"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Na afloop van het boekjaar 2024 is de bestemmingsreserve "integraal huisvestingsplan" gevormd. Deze is gevormd ter dekking van de uitgaven voor de herziening IHP Duiven. Het oude plan was nog uit 2028, eind 2024 is een begin gemaakt met het schrijven van een nieuw plan.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	**€**	70.000
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	70.000

Besteding
De gehele reserve is volgens de begroting nodig ter dekking van de genoemde uitgaven voor het IHP.

Bestemmingsreserve Programma Omgeving

Bestemmingsreserve "Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van de extra kosten in de toekomst bij de toepassing van bronbemaling bij werkzaamheden binnen het plangebied Nieuwgraaf en die direct te relateren zijn aan de in het eerste watervoerend pakket aanwezige verontreiniging, afkomstig van stortplaats Westervoort en/of de wasserij op de locatie Nieuwgraaf 19 te Duiven.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	281.124
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**281.124**

Deze bestemmingsreserve is in 2003 ontstaan door samenvoeging van de reserves “Vuilstort Westervoort” (gevormd uit een ontvangen afkoopsom) en “Wasserij Nieuwgraaf 19”. Deze reserve is een verplichting uit hoofde van de tussen de Staat der Nederlanden, de Provincie Gelderland, Putman BV en de gemeenten Westervoort en Duiven gesloten overeenkomst inzake deze grondwaterverontreiniging.

Besteding
Aanwending van de reserve vindt naar behoefte plaats bij uitvoering van werken (o.a. riool vervangen, bouwrijpmaken enz.).

Bestemmingsreserve "Het Groenfonds"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het Groenfonds is in 2002 in het leven geroepen ter financiering van projecten die een relatie hebben met natuur, landschap en milieu. De bestemmingsreserve is vanaf toen gevoed vanuit de Grondexploitatie, de opbrengst verkoop aandelen Bouwfonds, grondverkoop in Centerpoort-Zuid en bijdragen van Rijk en Provincie Gelderland.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	55.928
Onttrekkingen 2026:		30.000
Stortingen 2026:		6.330
Stand per 31-12-2026	**€**	32.258

Besteding
De resterende gelden worden conform raadsbesluit besteed aan het uitvoeren van projecten voortvloeiend uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan (LOP). Afhankelijk van de projectkansen die zich voordien zal het bijbehorende bedrag worden onttrokken aan deze reserve en middels rapportage worden verantwoord aan de Raad. De hoogte van het bedrag is jaarlijks fluctuerend en afhankelijk van de financiële projectgrootte en kansen ten aanzien van cofinanciering. Daarnaast zijn er nog uitgaven voor het lopende project "gronden voor natuur".

Bestemmingsreserve "Ontwikkeling A15"
Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Reserve is gevormd ter egalisatie van de kosten om proactief en constructief te kunnen participeren in de processen rondom het project ViA15. Hieronder vallen ook uitgaven voor (inpassings-) maatregelen ten gunste van bewoners. Het meerdere of mindere in de begroting opgenomen bedrag wordt dan wel toegevoegd of onttrokken aan deze reserve.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	871.163
Onttrekkingen 2026:	€	100.000
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	771.163

Besteding

In de begroting is voor 2023 t/m 2026 een bedrag van € 100.000 opgenomen voor externe inhuur en specifieke advieskosten voor externe deskundigheid en expertise. Daarbij is inzet niet ieder jaar hetzelfde. In de Tussenrapportage 2020 is bepaald dat de hierboven genoemde jaarbudgetten niet meer uit de algemene middelen maar uit deze reserve worden gedekt om zodoende het begrotingssaldo hier niet mee te belasten. Dit lijkt voor de Bestemmingsreserve A15 echter een zware aderlating te kunnen worden. Met als gevolg dat de Bestemmingsreserve A15 aan het eind of zelfs gedurende de periode tot en met 2026 aangevuld moet worden zodat we aan de geoormerkte verplichtingen kunnen voldoen.

Bestemmingsreserve “Fonds bovenwijkse voorzieningen”
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Met de inwerkingtreding van de nieuwe Grondexploitatiewet per 1 juli 2008 ontstaat de mogelijkheid in de individuele grondexploitaties een kostencomponent “Bovenwijkse voorzieningen” op te nemen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	1.395.388
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**1.395.388**

In de Structuurvisie, vastgesteld in 2015, is een meerjarenbegroting Fonds Bovenwijks opgesteld met de te ontvangen bijdragen uit ruimtelijke ontwikkelingen, alsmede een investeringsschema voor de uitvoering van voorgenomen en geplande projecten. Door de vaststelling van de omgevingsvisie is deze mogelijkheid nu niet aanwezig. Dit dient nog vastgelegd te worden in een nota kostenverhaal. De grondslag om financiële bijdragen te kunnen innen moet hierin worden verankerd. In het vierde kwartaal van 2024 is gestart met het opstellen van een dergelijk nota kosten verhaal, de gevolgen hiervan zijn nog niet definitief in beeld.

Bestemmingsreserve “Betaalbare woningbouw"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Aanvullend dekkingsmiddel voor het realiseren van projecten en activiteiten die voortkomen uit of bijdragen aan het woonbeleid en de woonagenda; in het bijzonder (of primair) het huisvesten van doelgroepen die aangewezen zijn op betaalbare (huur-)woningvoorraad. De raad heeft het nieuwe woonbeleid vastgesteld op 20 juli 2021. Bij de Voorjaarsnota in 2021 is er middels een amendement een aanvullend bedrag van € 364.000 gestort voor versnelling van de woningbouw. Daarnaast is er aanvullend een bedrag van € 500.000 gestort in deze reserve bij het vaststellen van de jaarrekening 2022.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	1.578.972
Onttrekkingen 2026:		0
Stortingen 2026:		0
Stand per 31-12-2026	**€**	**1.578.972**

Besteding
Op basis van inhoudelijke plannen, activiteiten of initiatieven, die concreet bijdragen aan de woonagenda en waarbij aanvullende ("slimme") middelen gewenst zijn en voor zover de middelen reiken. Bij raadsbesluit van 8 mei 2017 is het college bevoegd deze middelen in te zetten voor de uitvoering van de woonagenda. Tot en met het boekjaar 2025 is jaarlijks een extra bedrag van

€ 91.000 uit de reserve worden onttrokken voor versnelling van de woningbouw, voor 2026 is dit niet besloten.

Bestemmingsreserve “Circulaire economie"
Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2019. Het bedrag wordt ingezet om de benodigde middelen voor de Energietransitie en de vastgestelde ambitie hiervan te bekostigen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	428.845
Onttrekkingen 2026:	€	29.832
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**399.013**

Besteding
De uitgaven betreffen organisatiekosten, planvoorbereidingskosten en andere proceskosten in het kader van energietransitie.

Bestemmingsreserve “Vitale dorpen en wijken"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2019 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor het faciliteren van nieuwe initiatieven en het kunnen inrichten en uitvoeren van nieuwe samenwerkingsprocessen mat andere wijken- en/of buurten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	219.803
Onttrekkingen 2026	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**219.803**

Besteding
Ter dekking van projecten voor Vitale dorpen en wijken. Concrete plannen momenteel zijn het ontmoetingsplein in Duiven West. Verder worden de plannen voor het dorpsplan Loo en het Mondriaanplein in Groessen concreet gemaakt. De reserve is hier geheel voor nodig.

Bestemmingsreserve “implementatie Omgevingswet"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2021 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	508.703
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**508.703**

Besteding
De reserve is geheel begroot ter dekking van de implementatie en doorontwikkeling van de nieuwe Omgevingswet.

Bestemmingsreserve Parkmanagement
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze reserve is gevormd bij vaststelling van het jaarrekeningresultaat 2022 met als doel om het parkmanagementorganisatie op te starten en de daarmee gepaard gaande activiteiten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	110.000
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**110.000**

Besteding
Uitvoeren van activiteiten die in het teken staan van duurzaamheid, verbetering, kostenbeheersing en gemak voor ondernemers en arbeid. Dit om te zorgen voor een samenwerking tussen werkgevers en gemeente voor een gezond economisch, werk- en leefklimaat. Vanaf het jaar 2026 worden de eerste uitgaven verwacht.

Bestemmingsreserve Klimaatadaptie
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze reserve is gevormd bij de jaarrekening 2024 met als doel het klimaat bestendig en water robuust in 2050.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**154.000**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**154.000**

Besteding
De reserve is gevormd ter dekking voor uitgaven in de komende jaren.

Geblokkeerde reserves

Bestemmingsreserve "Stimuleringsfonds"
Beheerder: Team Ruimtelijke ontwikkeling

Doel
In 2000 is besloten vanuit de opbrengst aandelenverkoop Avira/Bouwfonds een bedrag van € 226.890 te storten in Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Vanuit dit fonds kan de gemeente subsidies verstrekken in de vorm van “zachte leningen”. De zachte leningen kunnen alleen verstrekt worden aan volkshuisvestelijke projecten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	107.571
Onttrekkingen 2026:	€	p.m.
Stortingen 2026:	€	p.m.
Stand per 31-12-2026	**€**	**107.571**

Rente en aflossing vloeien terug in het fonds en kunnen weer voor andere projecten op dit terrein worden ingezet. De bestemmingsreserve wordt door derden beheerd en is derhalve een geblokkeerde reserve. De raad heeft in 2008 besloten om de beschikbare reserve volledig te bestemmen voor dekking van de "VROM startersregeling 2008".

Besteding
In totaal stond er eind 2025 bij het stimuleringsfonds nog een saldo van € 107.571.

Voorzieningen

Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2025	Mutaties 2025	Beginstand 1-1-2026	Mutaties 2026	Eindstand 2026
Pensioenen wethouders	2.860.867	72.918	2.933.785	72.918	3.006.703
Wachtgeld wethouders	428.158	0	428.158	0	428.158
Afwikkeling complexen grex	695.389	0	695.389	0	695.389
Dubieuze debiteuren	352.267	35.800	388.067	35.800	423.867
Groot onderhoud algemene accommodaties	293.445	207.941	501.386	207.941	709.327
Groot onderhoud VCD	34.143	182.000	216.143	182.000	398.143
Dubieuze debiteuren RSD	344.619	0	344.619	0	344.619
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.604.649	139.210	1.743.859	139.210	1.883.069
Groot onderhoud culturele accommodaties	665.888	9.489	675.377	9.489	684.866
Onderhoud wegen	12.543.272	1.125.000	13.668.272	1.125.000	14.793.272
Riolering artikel 44 lid 2	12.860.002	181.815	13.041.817	43.778	13.085.595
Verliesgevende complexen grex	4.245.052	0	4.245.052	0	4.245.052
Kapitaallasten afvalinzameling	11.108	0	11.108	0	11.108
Voorziening A15	532.699	0	532.699	0	532.699
Totaal voorzieningen	**37.471.558**	**1.954.173**	**39.425.731**	**1.816.136**	**41.241.867**

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur

Voorziening "Pensioenen wethouders"
Beheerder: Team HR

Doel
De voorziening is gevormd voor de direct opeisbare verplichtingen van de toekomstige pensioenen wethouders.

Besteding
De besteding is afhankelijk van de "rekenrente" en toekomstige pensioenverplichtingen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**2.933.785**
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:	€	72.918
Stand per 31-12-2026	**€**	**3.006.703**

Voorziening "wachtgeld wethouders"
Beheerder: Team HR

Doel
De gemeente is op basis van het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verplicht om wachtgeld te betalen. Daarnaast is de gemeente verplicht om planmatige begeleiding door een externe re-integratiebureau in te schakelen en te betalen. Uit deze voorziening.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	428.158
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	**428.158**

Besteding
Uit deze voorziening zal het wachtgeld van een wethouder betaald worden.

Voorziening "Dubieuze debiteuren"
Beheerder: Team Financiële Administratie

Doel
Deze voorziening is gevormd voor het risico van oninbaarheid.

Besteding
De mutaties zijn afhankelijk van afwikkeling debiteuren in enig jaar. Verdeling saldo:
- Debiteuren privaat en publiekrechtelijk € 280.105
- Debiteuren belastingen € 110.220.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	388.067
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	35.800
Stand per 31-12-2026	**€**	**423.867**

Voorziening "Groot onderhoud algemene accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud algemene accommodaties.

Rente
Inflatiecorrectie 2%.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**501.386**
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:		
Rente	€	
Dotatie onderhoud	€	207.941
Stand per 31-12-2026	**€**	**709.327**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht.
De onttrekking betreft vervanging pompen luchtbehandeling en WKO installatie, vervanging zonweringscentrale, brandmeldinstallatie en schuifdeurautomaat, vervanging verlichtingsarmaturen en vervanging luchtverwarmers. Voor de jaren 2025-2028 bedraagt de raming totaal € 482.407.

Voorzieningen programma Maatschappij

Voorziening "Dubieuze debiteuren RSD"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Voorziening voor dubieuze debiteuren in het kader van artikel 69 Participatiewet waarvan uitvoering plaatsvindt bij de RSD.

Besteding
Op basis van informatie van de RSD vindt jaarlijks een berekening plaats van de stand van de voorziening. In de jaarrekening brengen we de voorziening op peil.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**344.619**
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:	€	
Stand per 31-12-2026	**€**	**344.619**

Voorziening "Groot onderhoud sportaccommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud sport accommodaties.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**1.743.859**
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:		
Rente	€	
Dotatie onderhoud	€	139.210
Stand per 31-12-2026	**€**	**1.883.069**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen enerzijds de planning en anderzijds de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft schilder- en sauswerk en vervanging diverse componenten douchebesturingssysteem en W-installatiesysteem. Voor de jaren 2025 tot en met 2028 bedraagt de raming totaal € 885.640.

Voorziening "Groot onderhoud culturele accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud culturele accommodaties. Het betreft hier het wijkhuis van Droo, het kleutergebouw van de Joannesschool en het gebouw aan het Eilandplein.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	**675.377**
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:		
Rente	€	
Dotatie onderhoud	€	9.489
Stand per 31-12-2026	**€**	**684.866**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft schilderwerk, vervangingen aan het waterleidingnet en koudwatersysteem en vervanging verlichting. Voor de jaren 2025-2028 bedraagt de raming totaal € 393.600.

Voorzieningen programma Omgeving

Voorziening "Onderhoud wegen"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het onderhouden van de wegen enz. conform het beleidsplan onderhoud wegen. De voorziening wordt jaarlijks vanuit de exploitatie gevoed, terwijl de geplande maatregelen rechtstreeks op deze voorziening worden geboekt.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	13.724.402
Onttrekkingen 2026:		861.000
Stortingen 2026:		
Rente	€	274.488
Stortingen 2026	€	1.125.000
Stand per 31-12-2026	**€**	14.246.890

Besteding:

Verwachte ontwikkelingen 2026 tot en met 2029:

Voorziening wegbeheer	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Stand per 1 januari	**13.724**	**14.246**	**14.662**	**15.084**
Toevoeging aan de voorziening	1.383	1.401	1.410	1.338
Onttrekking aan de voorziening	861	985	988	5.008
Stand per 31 december	14.246	14.662	15.084	11.414

Voorziening "Riolering artikel 44 lid 2 BBV"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van groot onderhoud en lasten grootschalige investeringen in de toekomst. Met name ook bedoeld om lasten te "egaliseren".

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	13.041.817
Onttrekkingen 2026:	€	43.778
Stortingen 2026:		
Bijdrage vanuit exploitatie	€	
Stand per 31-12-2026	**€**	13.085.595

Besteding
Deze voorziening zal worden ingezet om grootschalige vervangingen te kunnen bekostigen.

Voorziening "Verliesgevende complexen grondexploitaties"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is gevormd om de verwachte verliezen die uit de resultaatberekeningen van de in exploitatie zijnde complexen van de grondexploitatie komen, op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2025	€	695.389
Onttrekkingen 2025	€	0
Stortingen 2025	€	0
Stand per 31-12-2025	**€**	**695.389**

De herziene exploitatieberekening van de complexen Vitaal Centrum en St. Antoniusstraat geven een verlies op einddatum van in totaal € 4.700.000. Voor exploitaties met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage

(disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Jaarlijks zal na de herziening van de exploitatieberekeningen worden bekeken of de voorziening nog toereikend is.

Besteding
In de voorziening is een bijdrage opgenomen voor de afwikkeling van een verwacht verlies op de volgende complexen:

Voorziening "Afwikkeling complexen"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is in het leven geroepen voor nog te maken kosten van reeds financieel afgewikkelde complexen. Het betreft investeringen voor relatief kleine afwikkelingen binnen het plangebied. De kosten voor afwikkelingen van eerder afgesloten complexen worden uit de voorziening betaald.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	726.220
Onttrekkingen 2026	€	0
Stortingen 2026	€	0
Stand per 31-12-2026	**€**	726.220

Besteding na 31 december 2024

Wrm/nazorg afgesloten complexen	21.000
Interne doorbelasting V&T afgesloten complexen	20.000
Procedurekosten planschadeverzoeken Wro	10.000
Diversen, onvoorzien en prijsstijgingen	7.500
Publiekrechtelijke heffingen	1.000
Groenplan Graafstaete	25.000
Werkterp De Ploen	10.000
Groenplan dijk Seingraaf	100.000
Retentievijver Seingraaf	210.000

Voorziening "Afvalinzameling (kapitaallasten)"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening wordt ingezet om de kapitaallasten van uitgestelde investeringen te bekostigen.

Besteding
Afhankelijk van de mate waarin investeringen worden ingehaald of uitgesteld.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	11.108
Onttrekkingen 2026:	€	
Stortingen 2026:	€	
Stand per 31-12-2026	**€**	**11.108**

Voorziening "A15"
Beheerder: Team Projecten

Doel
Deze voorziening wordt ingezet om alle gemeentelijke kosten en inkomsten met betrekking tot een voortvarende vergunningverlening en toezicht tot aan de oplevering (inclusief nazorg) van het Project ViA15 te egaliseren.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2026	€	532.699
Onttrekkingen 2026:	€	0
Stortingen 2026:	€	0
		6
Stand per 31-12-2026	**€**	**532.699**

Besteding
Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van de vergunningverlening en het bouwtoezicht ook alle extra (inhuur) kosten voor een voortvarende afhandeling.

Vervangingsinvesteringen

Omschrijving:	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Wegen					
Kerkstraat 1, Van Giesbeeksestraat tot brug	125				
Vervangen asfalt kerkstraat	150				
Horsterstraat van Rijksweg tot spoortunnel	270				
Heririchting Ploenstraat 7-9-11-13		20			
Fietspad Rijksweg 2020 (Beton)	62				
Helhoek, Van Kamerstraat tot inrit bedrijventerrein Helhoek				300	
Engeveldsestraat, Van Kamerstraat tot gemeentegrens				260	
Civiele kunstwerken					
Renovatie B30 Roodwilligenstraat		25			
Renovatie houten fietsbrug B1 Nieuweling		20			
Renovatie houten fietsbrug B2 Nieuweling		15			
Renovatie betonnen verkeersbrug B4 Nieuweling					22
Renovatie houten fietsbrug B5 Italiaanse Hoek		20			
Renovatie houten fietsbrug B6 de Esdoorn		15			
Renovatie betonnen fietsbrug B12 Mondriaanstraat			25		
Renovatie betonnen fietsbrug B13 Doesburgpad					11
Renovatie houten fietsbrug B14 Israelstraat			22		
Renovatie betonnen fietsbrug B15 Venus				34	
Renovatie betonnen verkeersbrug B16 Klavierstraat				78	
Renovatie betonnen verkeersbrug B17 Texelstraat					79
Renovatie betonnen verkeersbrug B18 Schiermonnikoogstraat					63
Renovatie betonnen fietsbrug B19 Droostraat					29
Renovatie betonnen verkeersbrug B20 Vlielandlaan				63	
Renovatie houten fietsbrug B59 Horsterpark Zz		14			
Renovatie betonnen fietstunnel T1 Tullenersweg				142	
Openbare Verlichting					
vervanging armaturen	110	110	110	8	3
Versnelde vervanging armaturen		233	233		
VRI					
Vervanging poller Centerpoort		30			
Vervanging VRI Rivierweg/Nieuwgraaf (K100)			300		
Vervanging poller Jochemstraat			30		

Projecten					
Rijksweg					
Herontwikkeling en herinrichting Rijksweg	491				
Herinrichten Jumbo- Kastanjelaan		281			
Groessen_Tempelstraat					
Herinrichting Groen Groessen	13				
Herinrichting vDorth tot Medlerstraat					
Herinrichting vDorth tot Medlerstraat/ Eltensestraat					
Herinrichting vDorth tot Medlerstraat/ Eltensestraat 2027_Voorbereiding			360		
Herinrichting vDorth tot Medlerstraat/ Eltensestraat 2028_uitvoering				1.700	
Herinrichting vDorth tot Medlerstraat/ Eltensestraat 2029_uitvoering					968
Rioleringsmaatregelen Burg v Dort t Medlerstraat				500	
Fietsrotonde Graafsingel		180			
Inrichten Heilweg als GOW30 samen met groot asfaltonderhoud		250			
Eilandplein					
Herinrichting Eilandplein (rioleringswerk)	200				
Verhardingen Eilandplein	219				
Fontein Eilandplein	50				
DPRA maatregelen Eilandplein	27				
DPRA Eilandplein	61				
Openbare verlichting Eilandplein	44				
Kunst Eilandplein	9				
Bomen Eilandplein	25				
Aanleg groen Eilandplein	300	340			
Speeltoestellen Eilandplein	12				
Banken en straatmeubilair Eilandplein	16				
Stationsgebied					
Renovatie groen stationsgebied	22	3	2		
DPRA Statonsplein Duiven	18				
Herinrichting Everstraat		125			
Schuttersplein Groessen					
DPRA maatregelen Schuttersplein Groessen	22				
DPRA Schuttersplein	65				
Herinrichting Schuttersplein Groessen	239				
Vakgroep Groen					
Groen					
Wijkrenovatie West		155			
Aanplant ivm essentaksterfte	20				
Vervangen essen	17				

Achterstanden boombestand	33				
Boomrenovaties			45		
Wijkrrenovatie Oud Zuid		174			
Wijkrenovatie Zuid West			165		
Wijkrenovatie West				155	
Speeltuinen/-weiden					
Speeltoestellen jaarlijks	20	20	20	20	20
Speeltoestellen 2023	8				
Speeltoestellen 2024	9				
Buitensportterreinen					
Heggeakkers straatwerk	15				
2e kunstgrasveld Groesen_hekwerken	90				
2e kunstgrasveld Groesen_onderbouw	200				
2e kunstgrasveld Groessen_kunstgras	300				
Honden					
Hekwerk hondenloslooopterrein Kemmelaan		17			
Maatregelen hondenlosloopvoorzieningen 2022		55			
Mobiliteitsplan					
Mobiliteit					
Parkeren woonwijken		20	20	20	20
Parkeren woonwijken 2024	9				
Projecten uit de bevolking	40	40	40	40	40
Projecten uit de bevolking 2022	4				
Projecten uit de samenleving 2024	40				
Snelfietsroute SFR 12		92			
Verkeersveiligheid kruisingen	40				
Veiligheidsmaatregelen Rijksweg Ploenstraat		70			
Bulkkrediet Mobiliteit					
Maatregelen lopen en fietsen		50	50	50	50
Aanpak verkeersonveilige locaties		50	50	50	50
Inclusie budget - Toegankelijk maken van openbare ruimte		20	20	20	20
Riolering en gemalen					
Ombouwen VGS naar VGS 2.0 2024		150			
Ombouwen VGS naar VGS 2.0 2025			150		
Vervaning persriool Helhoek				240	0
vervanging vrijverval riolering Eversstraat	200	253			
vervanging vrijverval riolering 2026		544			
Calamiteiten riolering	75	75	75	75	75
Calamiteiten riolering 2024	100				
Vervanging IBA's	30	30	30	30	30

Vervangen IBA's 2024	30				
Vervanging rioolgemalen	60	60	60	60	60
vervanging rioolgemalen 2023	42				
vervanging rioolgemalen 2024	36				
vervanging rioolgemalen bouwkundig	35	35	35	35	35
Calamiteiten gemalen	50	50	50	50	50
calamiteiten gemalen 2024	75				
Vervangen oeverbeschoeiing	20	20	20	20	20
Vervangen oeverbeschoeiing 2024	20				
DPRA					
Investeringen uitvoeringsprogramma	56	56	56	56	56
DPRA vergroenngsstrategie			63		
investeringen DPRA 2025			375		
DPRA Uitvoeringsprogramma 2025			10		
DPRA Duivene oplegger 2025			125		
DPRA maatregelen bedr. terrein 't Holland			31		
DPRA bedr. terrein 't Holland			184		
DPRA Graafstaete		60			
DPRA Maatregelen Graafstaete		16			
Onderhoud gebouwen					
Voorb. Krediet integraal huisv. Plan prim. Onderwijs 2019	8				
IHP 2025	60	10			
vervanging basketbal installatie verticaal ophijsbaar Mobilis		39			
vervanging plafondbasketbal installatie monotube Mobilis		48			
verv ringstel unit elektrisch Mobilis		23			
Vervanging turnvloer Triominos		28			
Gemeentehuis Duiven electrotechnische installatie		9			
Nieuwbouw IKC Remigius	1530				
Aankoop gond nieuwbouw IKC Regmigius	450				
IKC Kameleon_Ventilatie en duurzaamheid	350				
Groene Ring_ventilatie en duurzaamheid	430				
IKC Joannes_ventilatie en duurzaamheid	407				
IKC Bernadette_ventilatie en duurzaamheid	246				
IKC 't Veer_ventilatie en duurzaamheid	32				
Verbeteren binnenklimaat Triominos		40			
Vervangen uitbouwkozijnen Endesprong	25				
Klimaat en ventilatievoorziening Candea	750				
Verbouwing kantine Triominos	45				
Duurzaamheidsmaatregelen Liemers Novum			599		
Vervangen basketbalinstallatie Endesprong		26			
Vervangen tumblingbaan traning Mobilis		26			
Vervangen LED verlichting gemeentehuis		191			
Vervangen LED verlichting brandweer	13				

Vervangen LED verlichting gemeentewerf	18				
Vervangen LED verlichting Huis van Droo					
Vervangen LED verlichting Triominos	340				
Vervangen LED verlichting OGTent		65			
Noodstroomvoorziening gemeentehuis		50			
Wijkhuis van Droo	52				
Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen					
Algemene accommodaties<25	83				
Culturele accommodaties<25	16				
Sportaccommodaties<25	85				
Totalen	**9.165**	**4.346**	**3.353**	**4.005**	**1.701**

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

C	EMU-saldo	2025	2026	2027
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	--5.164	3.460	859
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.188	3.405	3.418
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.314	2.096	2.074
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	- 1.873	-4.346	-3.353
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-220	1.172	1.628
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	2.313	12.563	2.175
-8b	Boekwinst op grondverkopen			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	--2.257	- 2.257	- 2.257
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	**-1.699**	**16.093**	**4.544**

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).
2. De afschrijvingen per jaar.
3. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2026.
4. Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 zijn de geactiveerde investeringen van de wensenlijst en de lijst vervangingsinvesteringen opgenomen.

9. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2026.

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	2.636.823	-2.636.823
0.2	Burgerzaken	578.650	718.369	-139.719
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	924.183	859.691	64.492
0.4	Ondersteuning organisatie	309.643	12.702.894	-12.393.251
0.5	Treasury	477.145	145.479	331.666
0.61	OZB-woningen	4.761.967	176.443	4.585.524
0.62	OZB-niet woningen	3.582.355	239.426	3.342.929
0.64	Belastingen overig	211.649	524.719	-313.070
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	52.210.355	0	52.210.355
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	547.119	-547.119
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	1.621.847	-1.621.847
1.2	Openbare orde en veiligheid	58.500	423.248	-364.748
Programma 1 Bestuur		**63.114.447**	**20.596.058**	**42.518.389**
4.1	Openbaar basisonderwijs	28.500	118.990	-90.490
4.2	Onderwijshuisvesting	32.000	2.006.332	-1.974.332
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	470.263	1.204.398	-734.135
5.1	Sportbeleid en activering	122.046	518.709	-396.663
5.2	Sportaccommodaties	333.121	1.682.652	-1.349.531
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2.500	300.844	-298.344
5.4	Musea	0	173.836	-173.836
5.5	Cultureel erfgoed	0	13.024	-13.024
5.6	Media	0	530.500	-530.500
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	38.000	2.828.217	-2.790.217
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	390.486	3.823.082	-3.432.596
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	10.000	-10.000
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	148.449	-148.449
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	608.670	-608.670
6.3	Inkomensregelingen	7.432.592	8.708.674	-1.276.082
6.4	Begeleide participatie	0	2.183.052	-2.183.052
6.5	Arbeidsparticipatie	0	2.455.831	-2.455.831
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	20.000	983.141	-963.141
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	235.000	3.965.066	-3.730.066
6.712	Begeleiding (WMO)	0	2.172.927	-2.172.927
6.713	Dagbesteding (WMO)	7.500	167.758	-160.258
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	28.211	-28.211
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	55.000	-55.000
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	5.977.799	-5.977.799
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	649.356	-649.356
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	1	-1
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	2.583.818	-2.583.818
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	299.925	-299.925
6.791	PGB WMO	0	231.288	-231.288
6.792	PGB Jeugd	0	102.642	-102.642
6.811	Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	944.709	-944.709

6.821	Jeugdbescherming	0	502.502	-502.502
6.822	Jeugdreclassering	0	146.263	-146.263
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	124.671	-124.671
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	2.253.785	-2.253.785
7.1	Volksgezondheid JGZ	113.127	1.592.593	-1.479.466
Programma 2 Maatschappij		**9.225.135**	**50.096.715**	**-40.871.580**
2.1	Verkeer en vervoer	174.914	3.812.115	-3.637.201
2.2	Parkeren	953	41.829	-40.876
2.5	Openbaar vervoer	0	79.967	-79.967
3.1	Economische ontwikkeling	0	130.031	-130.031
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.280.314	2.360.368	-80.054
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	4.965	18.691	-13.726
3.4	Economische promotie	305.951	205.741	100.210
7.2	Gemeentelijke rioleringsplan	2.644.918	1.899.806	745.112
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	4.315.659	2.988.118	1.327.541
7.4	Milieubeheer	5.500	720.205	-714.705
7.5	Begraafplaatsen	194.676	125.113	69.563
8.1	Ruimtelijke ordening	44.965	1.628.006	-1.583.041
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.452.927	1.452.927	0
8.3	Wonen en bouwen	720.621	1.790.041	-1.069.420
Programma 3 Omgeving		**12.146.363**	**17.252.958**	**-5.106.595**
0.10	Mutaties reserves	4.296.037	6.330	4.289.707
Totaal na bestemming		**88.781.982**	**87.952.061**	**829.921**

Bedragen in €

Overheadkosten

Vanaf 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling 1Stroom in werking getreden. Dit betreft de fusie van de ambtelijke organisaties van de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort. Alle kosten die voorheen op taakveld 0.4 van beide gemeenten werden verantwoord, worden vanaf 1 januari 2018 verzameld op taakveld 0.4 van de organisatie 1Stroom. Vervolgens worden de totale kosten op dit taakveld verdeeld naar de gemeente aan de hand van een doorbelastingspercentage. De gemeente Duiven krijgt 61% doorbelast en de gemeente Westervoort krijgt 39% doorbelast. Twee uitzonderingen zijn hierbij te maken, namelijk de kosten rondom de grondexploitaties en de kosten voor het afvalaanbiedstation van de gemeente Duiven. Deze komen volledig ten laste van de gemeente Duiven. Binnen Duiven worden kosten die rechtstreeks betrekking hebben op bepaalde taakvelden ook daaraan doorbelast. Met ingang van de begroting 2023 worden ook de automatiseringskosten rechtstreeks in de begrotingen van Duiven en Westervoort op taakveld 0.4 geraamd. Op taakveld 0.4 blijven dan de overheadkosten staan. Afgezet tegen de totale omzet geeft dat het overheadpercentage.

Op taakveld 0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie komt één totaalbedrag te staan, de bijdrage 1Stroom.

Bijdrage 1Stroom	**9.291.255**

Berekening overheadpercentage

Totaal overheadkosten (= bijdrage 1Stroom)	9.291.255
Totale lasten begroting	87.506.719
Overheadpercentage	10,62%

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Duiven	Nederland
Formatie fte per 1.000 inwoners	7,82	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners	7,31	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	887	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	1,29	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	10,62	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	877	957
Woonlasten meerpersoonshuishouden	1.025	1.050
WOZ-waarde woningen	370	398
Nieuwbouw woningen	4,1	8,4
Huishoudelijk restafval	76	148
Hernieuwbare elektriciteit	114,4%	32,5%
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	1,8	2,2
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,2	4,3
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	0,4	1,2
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	3,2	5,7
Verwijzingen HALT	5	9
Jongeren met delict voor rechter	1	1
Demografische druk	73,6%	70,7%
Niet-sporters	39,3%	42,5%
Banen	1.194,5	836,6
Vestigingen	153,7	181,8
Netto arbeidsparticipatie	73,7%	73,2%
Bruto gemeentelijk product	135,4	134
Functiemenging	63,9%	54,2%
Bijstandsuitkeringen	263,0	343,6
Lopende re-integratievoorzieningen	201,0	203,1
Wmo-clienten met een maatwerkarrangement	700	720
%kinderen in uitkeringsgezin	4%	6%
% achterstandsleerlingen	6,2%	10,9%
% werkloze jongeren	2%	2%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	2,1%	2,3%
Absoluut verzuim	1,4	2,7
Relatief verzuim	48	28
Jongeren met jeugdhulp	16,3	13,7
Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	0,4%
Jongeren met jeugdbescherming	1,1%	1,0%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente. Bovenstaande indicatoren worden op deze site ververst zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 29 augustus 2025.

Model E

Staat van geldleningen

Leningen gemeente	Lening	Datum	laatste aflossing	Rente%	Saldo 1-1	2026	Rente	Aflossing	Saldo 31-12
103/BNG/ 40.110568	6.000.000	21-6-2016	21-6-2026	0,430%	600.000		1.216	600.000	0
104/BNG	10.000.000	19-7-2018	19-7-2028	0,518%	3.000.000		13.198	1.000.000	2.000.000
105/BNG/ 40.113408	10.000.000	16-12-2019	16-12-2026	-0,085%	1.428.571		-1.164	1.428.571	0
	5.000.000	1-7-2026		3,000%	0	5.000.000	75.205	0	5.000.000
					5.028.571		88.455	3.028.571	7.000.000
Leningen ten behoeve van het Candeacollege									
88/BNG/ 40.87869	7.260.483	24-2-1998	1-7-2039	6,030%	4.493.845		266.439	213.390	4.280.455
					4.493.845		266.439	213.390	4.280.455
					9.522.416	5.000.000	354.895	3.241.961	11.280.455

Maatregelen Financieel gezond 2026

Om te komen tot sluitende begroting 2026 zijn een aantal maatregelen nodig. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota zijn een aantal maatregelen voorgesteld. De voorstellen die doorgevoerd konden worden met instemming van college en gemeenteraad zijn inmiddels inclusief de aangenomen amendementen verwerkt in de voorcalculaties. Het gaat om de volgende maatregelen:

Nr	Voorstel	Programma	2026	2027	2028	2029	Status
1	Bijstellen budget clientervaringsonderzoek	P2	2.000	2.000	2.000	2.000	
4	Stopzetten subsidie voor reguliere peuters	P2	10.200	10.200	10.200	10.200	
21	Terugbrengen activiteiten Klimaatadaptatie (KA) en Biodiversiteit (BD)(formatie CDOKE gelden	P3	200.000	200.000	200.000	200.000	
22	Subsidie voor leerlingbegeleiding volledig stoppen	P2	25.000	25.000	25.000	25.000	
24	Stoppen of doorvoeren huurverhoging Eilandplein	P1	0	4.000	4.000	4.000	
25	Verkopen grondposities HAP Groessen (Tempelstraat)	P1	36.000	1.153	1.153	1.153	
27	Verkoop gehele OG-tent	P1	0	80.000	80.000	80.000	
30	Mogelijk dubbele dekking beweegteam	P2	219.000	219.000	219.000	219.000	
42	Meer commerciële huur toestaan en beheer anders organiseren (Triomonos)	P2	-17.500	37.500	37.500	37.500	
44	Meer commerciële huur toestaan en beheer anders organiseren (Wijkhuis)	P2	-6.500	18.500	18.500	18.500	
52	Uittreden uit de stichting Liemerse Ambassade	P2	0	0	25.000	25.000	
54	Aanpassing dimscenario LED verlichting	P3	-28.974	2.299	2.299	2.299	
66	Schrappen subsidiebudget voor Kleur Uw Buurt	P2	12.500	12.500	12.500	12.500	
76	Budget groot onderhoud reduceren en uitgaan van minimaal basisniveau.	P2	25.000	25.000	25.000	25.000	
92	Verlagen uitgaven op gebied van landschap	P3	10.000	10.000	10.000	0	
93	Afschaffen tolkdiensten	P2	5.000	5.000	5.000	5.000	
94	Efficiency maatregelen bij alleen maatschappelijke begeleiding	P2	10.000	10.000	10.000	10.000	
95	10% korten op Santé Partners	P2	0	55.500	111.000	111.000	
98	€10.000 korten op budget eenzaamheid.	P2	10.000	10.000	10.000	10.000	
99	Plafond mantelzorgwaarderingen en bezuinging €10.000	P2	10.000	10.000	10.000	10.000	
100	Extra inkomsten met avondgebruik gymzalen	P2	-5.000	6.000	7.000	8.000	
102	Inzet minimabeleid minimaliseren	P2	175.000	175.000	190.000	190.000	
103	Restvervanging Led armaturen in twee jaar uitvoeren	P3	11.000	0	0	0	
104	Verlagen kwaliteitsniveau onderhoud bomen van B naar C	P2	10.000	10.000	10.000	10.000	
105	Gedeeltelijk het kosten van het vegen doorbelasten in de rioolheffing.	P2	60.000	60.000	60.000	60.000	
106	Integraal samenbrengen huurders in vastgoed	P2	-20.000	8.000	8.000	8.000	
107	Tijdelijk verlagen investering in openbare verlichting	P3	2.000	2.000	2.000	2.000	
116	Onderzoek verhoging pacht/ huur	P1	0	2.500	2.500	2.500	
117	Nieuwe aanbesteding voor PMD zakken door Circulus	P3	10.000	10.000	10.000	10.000	
120	€25.000 bezuinigen op het beschikbare budget voor SMI	P2	25.000	25.000	25.000	25.000	

	Naam	Programma's	2026	2027	2028	2029	
	Clustering Sportparken (10%)	P2	0	53.103	53.103	53.103	
	Clustering Sportbeleid (10%)	P2	0	9.114	9.114	9.114	
	Clustering onderhoud buitenruimte (10%)	P2, P3	0	100.000	100.000	100.000	
	Clustering Cultuur (10%)	P2	0	23.720	23.720	23.720	
	Clustering Bibliotheek en laaggeletterdheid (10%)	P2	0	12.500	25.000	25.000	

Legenda

	Volledig opgepakt en uitvoerbaar binnen de gestelde kaders.
	De uitvoering is gang gezet. Maar nog niet volledig afgerond.
	De maatregel / het cluster stuit op belemmeringen en kan niet (volledig) worden uitgeveord zolas gepland.

Behalve de bovengenoemde maatregelen waren ook maatregelen om de inkomsten te verhogen en deel wat de bijdrage aan 1Stroom verlaagd. Al deze maatregelen zijn hieronder aangegeven. Deze maatregelen zijn allen doorgevoerd in de voorcalculaties. Voor wat betreft de precariobelasting en de reclamebelasting is nog een onderzoek gaande naar de juridische haalbaarheid van beide belastingvormen.

	2026	2027	2028	2029
OZB woningen inflatie 3,18%	127.200	127.200	127.200	127.200
OZB woningen extra 5,76%	230.457	230.457	230.457	230.457
OZB niet woningen inflatie 3,18%	95.400	95.400	95.400	95.400
OZB niet woningen extra 5,76%	172.843	172.843	172.843	172.843
Reclamebelasting	125.000	125.000	125.000	125.000
Precariobelasting	25.000	40.000	40.000	40.000
Toeristenbelasting	9.100	9.100	9.100	9.100

Inzet 10% surplus Algemene Reserve	2.162.700	0	0	0
Uitvoering participatieverordening	24.125	87.500	138.000	0
Strategische denk- en doekracht	56.025	112.050	112.050	112.050
Totaal	**3.817.576**	**2.234.139**	**2.393.639**	**2.247.639**